

DEMOKRACIJA

OD PRAZNEGA KOVČKA DO MILIJONOV

Tajkuni? Da jih v Sloveniji še nismo videli? Pa še kako so med nami! Objavljamo definicijo predsednika vlade Janeza Janše o tajkunih.

POLITIKA

Hrvaška v zagati

Vodilnim hrvaškim politikom popuščajo živci

TRIBUNA

Dr. Ivan Klemenčič in Viktor Blažič o medijih

Že od leta
1864

Vrag vzel pokrajine?

Metod Berlec

Pretekli petek je bil črn za zagovornike decentralizacije Slovenije. Najpomembnejši pokrajinski zakon, zakon o ustanovitvi pokrajin, ni dobil dvetretjinske podpore poslancev v državnem zboru. Zanj je glasovalo 50 poslancev, proti jih je bilo 27. Preostala zakona – zakon o volitvah v prve pokrajinske svete in o prenosu pristojnosti nanje – sta bila potrjena kot primerna za nadaljnjo obravnavo. Minister za lokalno samoupravo Ivan Žagar je bil po zavrnitvi zakona o ustanovitvi pokrajin razumljivo razočaran, saj je skupaj z vlado vložil ogromno energije v izpeljavo tega pomembnega projekta. Izrazil je bojazen, da je izid glasovanja jasno znamenje, da opozicija v resnici ne želi decentralizirati države in ne skladnejšega regionalnega razvoja. Pri tem je znova poudaril, da je ustanovitev pokrajin nujna, saj o tem ne nazadnje govorijo statistični kazalniki o bruto družbenem proizvodu na prebivalca, ki so evropsko merilo razvitosti. Zakonodaja je bila po njegovih besedah pripravljena na podlagi široke razprave, nadaljnja razprava pa bi tiste točke, na katerih so se vprašanja že izčistila, zaprla. Odlaganje po ministrovem mnenju lahko pomeni, da še nekaj časa ne bomo prišli do pokrajin. S tem postaja jasno, da pokrajin v tem mandatu ni več mogoče ustanoviti, sprejeli pa bi nemara lahko del potrebne zakonodaje.

Glasovanje je pokazalo, da je velika večina poslancev vladne koalicije podprla pokrajinsko zakonodajo in s tem pokazala, da se zaveda problematike enakomernega regionalnega razvoja. V nasprotju z njimi so v opoziciji glasovali proti, čeprav številni župani iz njihovih vrst podpirajo ustanovitev pokrajin. Pri tem je klavrno vlogo odigrala SD, ki je vseskozi, tudi v okviru Partnerstva za razvoj, sodelovala pri pripravi pokrajinske zakonodaje, pred tedni pa je njen predsednik Borut Pahor napovedal, da njegova stranka ne bo podprla zakona o ustanovitvi pokrajin. S tem je kot glavna opozicijska stranka preprečila ustanovitev pokrajin. Še enkrat se je naslednica nek-

danje komunistične partije pokazala kot stranka, ki igra dvojno igro, kakršno je igrala tudi v času osamosvajanja, ko so šli nekateri ključni zakoni za slovensko osamosvojitve skozi šivankino uho izključno po zaslugi poslancev vladajoče koalicije Demos. Pahor je na tej točki pokazal, da se oddaljuje od pozerskega politika konsenza in človeka, ki naj bi si prizadeval za dobro vseh prebivalcev Slovenije ne glede na politično prepričanje. Odzval se ni niti na pozive predsednika vlade Janeza Janše, naj vse stranke podprejo sprejetje pokrajinske zakonodaje in s tem omogočijo enakomerni razvoj države. Očitno je presodil, da je bolje, da se pokrajine ustanovijo, ko bo on prišel na oblast, kar pa je seveda račun brez krčmarja. V opoziciji torej kalkulirajo, da bi bilo bolje, če bi se pokrajine ustanovile v času njihove oblasti, da bi jih imeli lahko kadrovske in operativno pod svojim nadzorom.

Že sedaj je jasno, da bo vlada do izteka svojega mandata skozi parlamentarno sito le težko spravila pomembnejše zakone. Tega se zaveda tudi sama, zato temu prilagaja dinamiko sprejemanja zakonov na vladi. Oči vseh političnih akterjev so čedalje bolj uprte v bližajoče se državnozbornske volitve. Predsedovanje Slovenije EU ni ovira za napade na vlado, kar nedvomno kažejo objava dokumenta ministrstva za zunanje zadeve ali napadi na zunanjega ministra Dimitrija Rupla, ki je v Bruslju jasno povedal, kakšni so resnični odnosi med Slovenijo in Hrvaško. Hrvatom še na misel ne pride, da bi kritizirali svojega zunanjega ministra zaradi morebitnih jasnih stališč do sosednje države ali celo zahtevali njegov odstop. Po nekaterih informacijah naj bi bil predsednik Zaresa Gregor Golobič za potrebe hrvaške televizije lobiral pri nekdanjem predsedniku države Janezu Drnovšku, naj kritizira Rupla, vendar naj Drnovšek Golobiču ne bi bil nasedel. Nedvomno ima tudi zaradi tega Slovenija težave pri odnosih z južno sosedo, ki se pogosto obnaša balkansko. V nasprotju s številnimi našimi politikami pa ima vsaj smisel za državotvornost. **D**

V opoziciji kalkulirajo, da bi bilo bolje, če bi se pokrajine ustanovile v času njihove oblasti, da bi jih imeli lahko kadrovske in operativno pod svojim nadzorom.

UVODNE STRANI

- 9 Od prazne aktovke do milijonov
10 **Pogledi:** Vzponi in padci
11 **Kolumna:** Čas uskokov

POLITIKA

- 12 Velika zagata Hrvaške
15 Med ambicijami in naivnostjo
18 Groteska v Črni vdovi
20 Na sledi medijskemu umoru

SLOVENIJA

- 22 Pokrajini za zdaj ne bo
24 Gradita svoja imperija
28 Priložnosti triglavskega raja
30 »Boom« starostnikov

TUJINA

- 32 Zavest o slovenskih koreninah
34 Razklani srbski zmagovalec
36 **Globus:** Zimski kaos v Jeruzalemu
37 **Tuji tisk:** Avstriji proti Turkom

INTERVJU

- 38 Vitoslav Türk

DOMOZANSTVO

- 42 Ljubljanski škofje in slovenstvo
45 »Prva dama« iz davnine
45 **Osebnosti:** France Prešeren
50 **Naši kraji:** Dobrna
52 Samostojni prevajalec je ogrožena vrsta
54 Aleksandrinke

OGLEDALO

- 56 **Film:** Wilsonova vojna
58 **Avtomobilizem:** Nissan X-trail 2,0 dCi LE
60 **Zdravje:** Če telo ne prenese glutena – celiakija
62 **Šport:** Razvoj alpskih smučič
64 **Črna kronika:** Šop odškodninskih tožb
66 **Rumeno:** Vozovnica za Beograd
68 **TV Kuloar:** (Š)Eminih petnajst let
74 Bo kaj učinkovitejši?

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelčič, Marija Vodišek

38 Intervju: Vitoslav Türk

Moje stališče do privatizacije je načeloma dokaj pozitivno. Logično je, da so elektroenergetska podjetja v Evropi zelo zanimiva za vlagatelje. Na neki način je prav, da se prek delovanja trga to delovanje manifestira v evropski dogovor.

12 Velika zagata Hrvaške

Zagreb je državam članicam EU posredoval dokument, t. i. non-paper, v katerem je skušal pojasniti situacijo glede hrvaške ekološko-ribolovne cone (ERC) in kronologijo dogajanja v zvezi s tem v zadnjih letih.

18 Groteska v Črni vdovi

Dogajanje na Magu dobiva vse bolj groteskne razsežnosti. Dosedanjega vršilca dolžnosti urednika Silvestra Šurlo, ki je tudi po imenovanju novega urednika ostal izvršni urednik Maga, so premestili v uredništvo brezplačnika Total tedna.

24 Gradita svoja imperija

Dogodki v zvezi z nameravanimi prevzemi si naglo sledijo. Šrota in Petana oziroma Kučana in Golobiča (povezave so več kot očitne) ne ustavi nič. Potrjujejo se domneve o parkiriščih delnic. Jih bo kdo ustavil?

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Oglave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Buenos Dias, fotomontaža

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoaparāt
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedani naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 29. februarja 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno*
 4 x letno (9 % popusta)
 2 x letno (10 % popusta)
 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec invalid
 brezposeln študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 230 06 61.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Zlo

Aleksander Škorc

SD-jevci so zaskrbljeni. Bojijo se, da jim na nagrobniku ne bo pisalo: "Tu počiva veliki demokrat ...". Zelo upravičen strah. In pravijo, da nismo živeli za železno zaveso. Seveda ne, tovariši. Živeli smo pod krvavim baldahinom. In tudi to je res, da v času krvavega dežja ni kapljalo ves čas enako. Rablji so se sčasoma pod težo bremen namreč zapili, se jim je zmešalo ali pa so pomrli, naročniki pa itak niso nikoli zmogli lastnoročno nikogar odstraniti (se opravičujem redkim izjemam). Strahopetci tega ne zmorejo. In če kdo pravi, da so bili takrat drugačni časi, seveda so bili. Vendar se ljudje z leti ne spreminjajo. Če si pokvarjen pri dvajsetih, se ne moreš razviti v prav nič drugega kot v zlobnega starca. Tisti pa, ki zločine opravičujejo, se z njimi očitno strinjajo, in upravičeno lahko verjamemo, da bi bili v tistih časih tudi sami zločinci. V resnici torej sploh ne gre za komunizem ali kar koli že, gre za skupek izjemno pokvarjenih ljudi, ki so se pod krinko ideologije lotili vsakovrstnih zločinov. In prav žalostno je gledati preostanek resničnih junakov iz časa NOB, ki jim nikakor ni jasno, kdo in za kaj jih je zlorabil, in ne zmorejo sprejeti dejstva o pokvarjenosti partijskega vrha, ki so mu iskreno in dobronamerno sledili.

Upati pa je, da bodo ljudje zmogli in hoteli sprevideti pokvarjenost tistih, ki tudi danes po naročilu umirajočih tovarišev vztrajno hočejo na vse načine škoditi domovini. Ni jim mar za njen ugled in presrečni so, ko gre kakšna stvar po zlu. Sposobni so pokloniti državo komur koli, da bi le smeli še nekoliko "vladati", morda poravnati še kakšen star ali nov račun, si znova napolniti nenasitne žepa ... A čim bolj kažejo svojo izdajalsko pokvarjenost, manj je možnosti, da bi se še kdaj dokopali do oblasti.

Veliko je preoblek, v katere se ovija zlo. Dobremu človeku ga je res težko prepoznati in pravičniku se je skoraj nemogoče proti njemu boriti. Še tistih nekaj redkih posameznikov, ki so izkusili in v celoti razumeli pokvarjenost nekdanjega režima, ni dobilo prave priložnosti, da bi spoznanja prenesli naprej. Hote ali nehote so bili odstranjeni z medijske scene in prihajajoče generacije večno grozeče nevarnosti v novi preobliki na žalost ne prepoznavajo. Utegne torej slediti novo, bolno izkustvo. Resda na drugačen način, a s podobnim učinkom.

Tisti, ki ste tega večji in zmorete, pomolite za vlado in mandatarja, kajti čim dlje bo trajala, bolje se boste počutili.

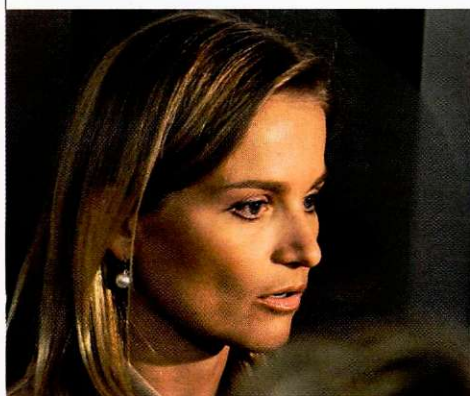
H-umor

»Če je moj brat tajkun, potem slovenski tajkuni kampirajo na Hrvaškem.«

(Predsednik SLS Bojan Šrot je prepričan, da so slovenski tajkuni z Boškom Šrotom vred veliki asketi.)

»Šrotove izjave so sprte druga z drugo, saj hlevi nimajo nič skupnega s srebrnino, če obeh ne uporablja v istem kontekstu zato, ker hkrati nagovarja kmete in meščane.«

(Tajnica NSi Maruša M. Novak ni navdušena nad tem, da predsednik SLS Bojan Šrot meša jabolka in hruške.)

»Saj smo komaj šli narazen, naj malo zadihamo.«

(Predsednica LDS Katarina Kresal ni navdušena, da bi se njena stranka zaradi podobnega programa združevala z Zares.)

»Vse stranke poznam. Vse. Dovolj dolgo sem bil v parlamentu. Toda samo SLS zapupam. Nobeni drugi.«

(Član izvršilnega odbora SLS Franc Zagožen za nobeno ceno ne bi postal novi Pucko.)

»Minister Rupel bi bil kar primeren kandidat. V vseh možnih vladah je uspešno dokazoval, da opravlja funkcijo, ki ji ni dorasel.«

(Poslanec Zaresa Matej Lahovnik odgovarja na vprašanje, kateremu ministru v sedanjih vladi bi dal najnižjo oceno. Pri tem je izbral svojega nekdanjega ministrskega kolega.)

»V tem je marsikdo videl zaroto, toda resnica je čisto preprosta. Večina dosedanjih novinarjev Maga je bila v minulih dveh tednih na dopustu.«

(Uredništvo Maga zavrača namige, naj bi bili dosednji novinarji Maga potisnjeni na stran, zaradi česar so v zadnjem času članke za Mag pisali »uvoženi« Delovi novinarji.)

»Če bi SD imela željo seči prek imidža ateizma, bi poslala poslanca Milana Cvikla k maši ali pa poslanko Darjo Lavtižar Bebler na komemoracijo v Kočevskem rogu, kjer bi izrekla nekaj besed o zločinih Titovega režima.«

(Politični analitik Bernard Nežmah je razložil, kaj bi bilo za uspeh SD na volitvah pametnejše kot to, da se povezuje s krščanskimi socialisti.)

»Če je kje država, ki ima Hrvaško rada, je to Slovenija.«

(Evropski poslanec Jelko Kacin je prepričan, da imajo Hrvatje v resnici največjega zaveznika na severni meji ne glede na to, da se včasih z njim malo skregajo.)

»Uredniki s hrbtnico lahko Slovenijo spremenijo.«

(Odgovorni urednik Dela Janez Markeš ugotavlja, da šele po svojem spreobrnjenju lahko učinkovito spreminja svojo domovino.)

»Vabilo na Splichalovo predavanje bi z veseljem sprejel, Makarovičevemu pa se bom z veseljem vnaprej odpovedal – človek bi si v življenju namreč težko predstavljal večjo izgubo časa.«

(Namestnik urednika Dela Darijan Košir se kesa, ker je pred štirimi leti med Delove kolumniste pripeljal tistega, ki zanj pomeni največjo izgubo časa.)

Ovadeni Jurjevec

Delnice Gorenjskega tiska, ki jih je prodal Edvard Jurjevec, odstavljani direktor podjetja Primož Trubar, so kupile družbe First, Terca, Papir servis in Flooring. Vsaka je pridobila 18,5 odstotka delnic. Z zadevo se zdaj ukvarjajo tudi kriminalisti kranjske policijske postaje, mi pa smo pogledali, kdo je odstavljeni direktor družbe. Edvarda Jurjevca smo zasledili na listi Pahorjevih Socialnih demokratov (SD), ko je kandidiral na lokalnih volitvah leta 2006 v Kranju. Povejmo, da so kranjski kriminalisti v sodelovanju s kolegi iz Novega mesta minuli konec tedna v Kranju in Novem mestu opravili več hišnih preiskav zaradi suma kaznivega dejanja zlorabe položaja in pravic pri prodaji delnic Gorenjskega tiska. Pri kom so opravili hišne preiskave, na Policijski upravi Kranj niso želeli razkriti, saj zbiranje obvestil v predkazenskem postopku še poteka. Dejali so le, da niso pridržali nobene osebe. Po neuradnih informacijah, ki jih navaja Dnevnik, so kriminalisti med drugim izvedli hišno preiskavo pri

Kriminalisti preiskujejo dejanja Jurjevca, kadra Pahorjeve SD.

Jurjevcu. Odstavljeni direktor družbe Primož Trubar, ki je bila 77-odstotna lastnica Gorenjskega tiska, je namreč po odstavitvi prodal okoli tri četrtine delnic Gorenjskega tiska Papir Servisu (ta je čez nekaj dni že objavil prevzemno namer) in Komunalni Lendava, ki spadata v skupino Krater. Delnice Gorenjskega tiska so kupila tudi podjetja Flooring, Terca in First, ki imajo sedaj skupaj z družbo Papir Servis 74 odstotkov delnic. Prodajo delnic Gorenjskega tiska, ki so bile v lasti Primoža Trubarja, je Jurjevec izpeljal brez soglasja skupščine in nadzornega sveta. Zato je novi predsednik uprave podjetja Primož Trubar Davor Vlahek proti njemu podal kazensko ovadbo zaradi suma zlorabe položaja in pravic. Hkrati je predlagalčasno odredbo za prepoved razpolaganja, obremenjevanja in uresničevanja glasovalnih pravic iz vseh protipravno prenesenih delnic. Sodišče je sklep o izdaji časne odredbe že izdalo, prepoved pa so takoj vpisali v centralni register pri Klirinško depotni družbi. V. K.

Modrost tedna

»... 'branilci laičnega značaja znanosti' so zasedli rektorat univerze (La Sapienza v Rimu, op. ur.) in zagrozili z raznimi hrupnimi prireditvami med papeževim govorom. Predstavljajte si, kako bi grmelo na FDV-ju ali kaki drugi fakulteti v Sloveniji, če bi kristjani in študentje morali ob vsakem predavanju kakšnega profesorja, ki je kdaj izrekel žalitev na račun katoličanov in katoliške Cerkve, organizirati hrupen koncert ali zasedli rektorat.«
(Teolog mag. Božo Rustja)

»Kulturni boj na Slovenskem se v največji meri napaja iz dogodkov med drugo svetovno vojno in po njej. Veliki komunistični zločini so tisto, kar mora v sebi skesano predelati sodobna slovenska levica in nekatoliška javnost. Ker tega kesanja levica ni opravila, potrebuje kulturni boj proti Cerkvi. In več po vojni pobitih bomo našli pod našo prstjo, večja bo njena potreba po kulturnem boju. Mrtvi pod našimi nogami so prvi razlog za slovenski civilizacijski zaostanek v odnosu med družbo in religijo.«
(Teolog mag. Branko Cestnik)

Sporna avtokarta AMZS

Pretekli teden sta na naše uredništvo ogorčena gospoda prinesla zemljevid z naslovom Avtokarta Slovenije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. Eden od njiju je član Avto-moto zveze Slovenije (AMZS), ki je sporne zemljevide vsem članom pošiljala na dom. Ne samo da je zemljevid sporen ali da je bil na delu »tiskarski škrat«, avtokarta je nedvomno škandalozno dejanje omenjene organizacije, saj na njej ni celotne Slovenije. Ustvarjalci so

si dovolili odrezati celotni del SV Slovenije, Podravje ter Pomurje torej, seveda pa pri tem niso pozabili natisniti celotnega ozemlja Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. Celo potrudili so se in šli iz okvirja danih možnosti za tisk, kar je na fotografiji lepo vidno.

Da bi pojasnili omenjeno dejanje, smo se pisno obrnili na odgovorne, med drugim na predsednika uprave AMZS Marka Viharja, a do oddaje članka v tisk odgovora žal nismo dobili.

Pri omenjeni avtokarti Slovenije, ki bi jo pravilneje poimenovali avtokarta Hrvaške ter Bosne in Hercegovine, bode v oči tudi oglaševalska akcija na hrbtni strani karte, ki vabi vse člane AMZS na miren dopust na jadransko obalo. Kakšen namen ima torej avtokarta, lahko tako samo ugibamo, verjamemo pa, da bi Hrvatje, če bi se to zgodilo pri njih, zagnali vik in krik ter iskali odgovorne. Pri tem je treba tudi poudariti, da so karte, na katerih ni nikjer napisan vir oz. avtor, natisnjene tudi z denarjem članov AMZS! P. J.

Del SV Slovenije je preprosto odrezan.

SDS se bo preselila

Glavni tajnik SDS Dušan Strnad je v sredo, 30. januarja, na tiskovni konferenci uradno predstavil javnosti novo lokacijo, na kateri naj bi odslej delovala SDS, po-

Novi sedež SDS

tem ko ji je Mestna občina Ljubljana oktobra lani v posebnem dopisu odpovedala najem prostorov v zgradbi na Komenskega 11 v Ljubljani. Stranka naj bi se konec februarja dokončno preselila v hišo na Trstenjakovi ulici v bližini Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Gre za hišo, ki je bila zgrajena leta 1946 in nedavno tudi obnovljena, njena uporabna površina pa meri tristo kvadratnih metrov. Nepremičnina naj bi bila vredna nekaj manj kot milijon devetsto tisoč evrov, kupnino pa naj bi SDS s hipotekarnim posojilom odplačala do leta 2017. S tem naj bi stranka dosegla trajnejšo rešitev glede prostorov. V neposredni bližini zgradbe bodo tudi parkirišča, v parku pa naj bi bil postavljen kip dr. Jožeta Pučnika, ki je zdaj v starih prostorih. Po neuradnih podatkih naj bi se v prostore na Komenskega preselile Lekarne Ljubljana. G. B.

Lizbonska pogodba ratificirana

Državni zbor je prejšnji teden ratificiral novo, reformno pogodbo EU, po kraju dogovora in podpisa imenovano Lizbonska pogodba. Slovenija je tako druga članica EU, ki je ratificirala naslednico zavrjene ustavne pogodbe.

Ratifikacijo je pozdravil predsedujoči EU premier Janez Janša, kmalu zatem pa tudi predsednik evropske komisije José Manuel Barroso. Za ratifikacijo je v DZ glasovalo 74 poslancev, šest pa jih je bilo proti.

»EU z Lizbonsko pogodbo dobiva instrument, na podlagi katerega ne bo sposobna samo učinkoviteje urejati odnosov med državami članicami, graditi skupne politike in povečevati integracije, ampak je to instrument, ki bo EU omogočal, da bo bistveno bolj učinkovita tudi navzven,« je ob predstavitvi predloga zakona o ratifikaciji Lizbonske pogodbe poslankam in poslancem v DZ poudaril Janša. Premier je izrazil upanje v uspešen potek ratifikacijskih postopkov v članicah EU, saj si je Slovenija spremljanje ratifikacij Lizbonske pogodbe izbrala za eno priorite-

Slovenski državni zbor je ratificiral Lizbonsko pogodbo.

tnih nalog svojega predsedovanja EU. V času slovenskega predsedovanja bi lahko Lizbonsko pogodbo ratificirala večina držav članic. Da bi pogodba začela veljati, jo morajo ratificirati vse države članice. EU si je za cilj zadala, da bi ratifikacijski postopek končala do konca leta in da bi dokument začel veljati v začetku leta 2009. Večinoma naj bi države EU pogodbo ratificirale v nacionalnih parlamentih, referendum naj bi izvedla samo Irska, ki jo k temu zavezuje nacionalna zakonodaja. Tako je Sloveniji poleg Madžarske, ki je to storila že decembra lani, še isti dan sledila Malta, ki

je Lizbonsko pogodbo ratificirala s soglasjem. »Zlasti simbolično se mi zdi, da so vse tri države, ki so prve ratificirale Lizbonsko pogodbo, članice, ki so se Evropski uniji pridružile leta 2004. To kaže, da je širitev navdih in spodbuda za prihodnji razvoj evropske integracije,« je poudaril Barroso v čestitki Malti. V ponedeljek se je omenjenim državam pridružila še Romunija. Romunski parlament je Lizbonsko pogodbo ratificiral z več kot prepričljivo večino; zanjo je glasovalo 387 članov spodnjega in zgornjega doma parlamenta v Bukarešti, eden je bil proti, eden pa se je glasovanja vzdržal. V Franciji so senatorji podprli spremembe ustave, s katerimi bodo parlamentu omogočili ratifikacijo Lizbonske pogodbe, in to kljub kritikam, da bi o njej morali odločiti na referendumu. Tako bo lahko Francija reformno pogodbo v spodnjem domu parlamenta ratificirala že danes, nato pa še v senatu. Medtem pa na Slovaškem opozicija grozi, da se bo glasovanje v parlamentu vzdržala in tako onemogočila ratifikacijo nove reformne pogodbe EU. P. J.

Draži vrtce

Svetniki mesta Ljubljane so kljub nasprotovanju opozicije s 23 glasovi za in 17 proti sklenili, da bodo ljubljanski vrtci od 1. marca povprečno za 10 odstotkov dražji in bodo morali starši še globlje seči v denarnice. Novi sklep bo prinesel tudi poenotenje cen in od jeseni polurno podaljšanje obratovalnega časa, še vedno pa bosta veljala občinski popust in rezervacija. Lani so starši za celodnevni program povprečno plačevali 91,5 evra, po podražitvi pa bodo 100,6 evra; v prvem starostnem obdobju se bodo vrtci podražili za 5,4 odstotka, v drugem pa za 14,6 odstotka. Občina bi s svojim predlogom, s katerim ni storila drugega, kot kaznovala mlade družine, lahko počakala na poročilo o povprečni višini materialnih in nematerialnih stroškov, ki jih vsako leto do maja objavi pristojno ministrstvo. Tudi če so stroški programov vrtcev res tako veliki, je denarja na občini dovolj na drugih postavkah, kot sta na primer vzpenjača in reprezentanca. Toda župan Janković je sprejel le Jarčev predlog za analizo vrtčevske administracije, gluh pa ostal za vse argumente. Po njegovo gre za poenotenje cen in pripravo na zakonodajo, po kateri bodo vrtci brezplačni za drugega in vse nadaljnje otroke v družini. L. H.

Ljubljanski župan Zoran Janković

Svet za konkurenčnost

Na Gospodarski zbornici Slovenije je potekala 1. seja Sveta za konkurenčnost, ki ga je pred dvema tednoma ustanovila vlada na pobudo službe za razvoj. Svet, ki ga vodi razvojni minister Žiga Turk, sestavljajo predstavniki pristojnih ministrstev, podjetij, strokovne javnosti, zbornic in združenj. Njegovo delovanje bo usmerjeno v oblikovanje in usklajeno izvajanje horizontalnih in sektorskih politik z iskanjem sinergij za krepitev konkurenčnosti slovenskih podjetij in gospodarstva ter v izbor ožjih področij raziskav in tehnološkega razvoja znotraj prednostnih vsebin, opredeljenih v strateških dokumentih države. Cilji Sveta za konkurenčnost so izboljšanje sodelovanja med gospodarstvom, institucijami in vlado na področju oblikovanja in izvajanja politik spodbujanja tehnološkega razvoja, pospeševanje tehnološkega razvoja v Sloveniji z izborom ožjih področij raziskav in tehnološkega razvoja znotraj prednostnih vsebin, opredeljenih v strateških dokumentih države, na katera se bodo koncentrirala finančna sredstva, ter iskanje sinergij med izbranimi ožjimi področji in povečanje deleža sredstev, namenjenih raziskavam in tehnološkemu razvoju s koncentracijo javnih in zasebnih sredstev. L. H.

Minister za razvoj Žiga Turk

Od prazne aktovke do milijonov

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Pomen tajkunstva V Sloveniji že nekaj časa uporabljamo besedo tajkun, izrazite je pa po tistem, ko je premier Janez Janša javno napovedal boj proti njim. Vsi smo razumeli, kdo je slovenski tajkun in kaj to pomeni. V eni od številnih našega tednika smo zapisali, da te besede sicer v slovenskem slovarju ni, da pa je beseda novejša tujka, ki označuje zelo premožnega poslovneža.

Po nekaterih virih beseda izvira iz japonske besede »taikun« in pomeni veliki gospod. To je bil naslov šogunov, kasneje pa je beseda označevala predvsem mogočne poslovneže. V nekdanjih socialističnih državah z besedo tajkun označujejo osebe, ki so si v času privatizacije in uvažanja kapitalno-tržnega sistema ustvarile veliko bogastvo in mrežo poslovnih povezav. Kot slabšalna beseda nadoમેષ્ચા manj označeni »milijonar« in »magnat«. Slednje je zapisano v eni od spletnih enciklopedij, kjer dodajo, da se je v Sloveniji pojem tajkunov in tajkunizacija kot način obvladovanja gospodarstva z mrežami povezanih novih bogatašev začel pogosteje uporabljati, potem ko je predsednik vlade Janez Janša sprožil protitajkunsko kampanjo oziroma vojno, čeprav to ne drži povsem.

Šrotovo sprenevedanje O besedi tajkun so v drugi polovici januarja začeli razpredati v Delu, kjer je 22. januarja novinarka Barbara Hočevnar objavila članek z naslovom Janez Janša – Naj končno pove, kdo je tajkun, v njem pa je zbrala odzive na premierjev intervju v oddaji Vroči stol. Članek je povezan z izjavo Bojana Šrota, ki jo je izrekel v pogovoru za tednik Mladina. Na vprašanje, kako razume napad politike na tajkune, je odgovoril: »Ta poimenovanja me vedno spravijo v smeh. Nekdo je čez noč našel slovenske tajkune. Sam sem bil presenečen, iskal sem jih v slovarju slovenskega knjižnega jezika, a jih nisem našel. Najbližja beseda je tajfun, a ta beseda bi najbolje opredelila način ravnanja nekoga drugega.« Bojanu Šrotu gre torej na smeh, v Delu pa so hitro dojeli, o čem morajo poročati. Prvemu gre na smeh zato, ker je Boško Šrot, predsednik uprave Pivovarne Laško, ki ga sicer vsi uvrščamo med tajkune, Bojanov brat, drugi pa so dojeli, kako morajo pisati, ker je Delo v lasti pivovarne oziroma posredno Boška Šrota. Krog je torej sklenjen.

Nekaj imen Bojan Šrot že ve, zakaj se spreneveda. Če ne pozna nobenega tajkuna v Sloveniji, jih lahko nekaj naštejemo, nobeno ime pa ni novo. Tajkuni so torej tisti, ki so na hitro obogateli, pri tem pa so uporabljali metode, ki so bile na meji zakonitih ali pa so celo prestopile mejo. Slovenski tajkuni so vsekakor Zoran Jankovič, nekdanji predsednik uprave Mercatorja, katerega premoženje ocenjujejo na več deset milijonov evrov. Kot primer naj navedemo, da je bila njegova družina samo za delnice Nove Kreditne banke Maribor pripravljena plačati 27 milijonov evrov. Naslednji je nedvomno Herman Rigelnik, nekdanji predsednik državnega zbora, zdaj pa lastnik Autocomerca. Oba spadata v ožji krog Kučanovega Foruma 21.

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik vlade Janez Janša za Demokracijo o tajkunih

Janez Janša, predsednik vlade: „No, ne bo držalo, da tajkunov pri nas ni še nihče videl. Prav prepoznavni so ...”

Med njimi je tudi Bojan Petan, predsednik uprave DZS, ki ima v neposredni ali posredni lasti številne deleže družb, tudi DZS. Petan je blizu Gregorja Golobiča, slednji pa Milana Kučana. O Bošku Šrotu veliko pišemo tudi v današnji številki. Boško Šrot in Milan Kučan se na enem od hrvaških otokov lani poleti najbrž nista srečala po naključju.

Janšev odgovor Navedli smo seveda le nekatere tajkune, ki to zagotovo so, poleg njih jih je še nekaj. Kaj meni o tem, da Bojan Šrot tajkunov v Sloveniji še ni videl, smo vprašali kar predsednika vlade, ki je tajkunom napovedal vojno. Janša nam je dejal: “No, ne bo držalo, da tajkunov pri nas ni še nihče videl. Prav prepoznavni so. Tajkun je nekdo, ki je pred leti prišel v na pol privatizirano podjetje s prazno aktovko, danes pa ima na svoje ime vpisanih ali naokrog parkiranih za milijone evrov delnic ali deležev tega istega podjetja. Ali pa nekdo, ki je bil pred leti po volji politike postavljen za direktorja velikega trgovskega podjetja, nato pa je tudi zaradi poslovanja svojih zasebnih podjetij ali podjetij svojih sinov s tem podjetjem ali njegovimi dobavitelji njegovo družinsko premoženje naraslo na več kot 20 milijonov evrov.”

Prešernov mavzolej

Lucija Horvat

Slovenija ima nova nagrajenca, v Vrbi pa je razstava Prešernovega mavzoleja, ki ga je načrtoval Plečnik.

Leto je naokoli, kot bi mignil, in danes zvečer bosta med osrednjo državno proslavo na predvečer slovenskega kulturnega praznika Prešernovi nagradi za življenjsko delo prejela grafični oblikovalec Miljenko Licul ter književnik in prevajalec Janez Gradišnik. Proslava bo v Mariboru, kar me je sprva presenetilo. Zdelo se mi je nenavadno, da je Ljubljana pri tem dala prednost Mariboru. Toda spričo natrpanosti programa ljubljanskega Cankarjevega doma očitno ni šlo drugače. In pravzaprav sploh ni slabo, edino za ljubljanske udeležence bo proslava bolj odročna kot ponavadi. Sicer pa bo že danes zvečer vsa Slovenija v znamenju predstav in proslav v spomin Prešernu, kulturne ustanove pa bodo jutri zastonj gostile obiskovalce, ki so nemara z obiskom tega ali onega muzeja čakali prav na ta dan. Zanimivo bi bilo, če bi imela vsaka kulturna ustanova svoj Prešernov dan – tako se ne bi bilo treba prav 8. februarja odločati, kaj bi si šli brezplačno ogledat. Morda pa je čar vsega skupaj v tem, da ne dobimo vsega hkrati, kar si zaželimo? Dogajanj in predvsem nagrad ob slovenskem kulturnem prazniku je res veliko. Med njimi je najbolj hvale vredna razstava osnutkov arhitekta Jožeta Plečnika za Prešernov mavzolej, ki jo je Gorenjski muzej odprl v Vrbi. Ob stoti obletnici Prešernove smrti bi morali v Vrbi zgraditi kar devet metrov visok mavzolej, v katerem bi bili shranjeni posmrtni ostanki največjega slovenskega pesnika, vendar projekt ni bil nikoli uresničen, ker Plečnik pri tedanjih oblasteh ni bil priljubljen. Plečnik je Prešerna očitno izjemno cenil, ker mu je namenil tako velik mavzolej. Z njegovim načrtovanjem se ni nehal ukvarjati niti potem, ko je postalo jasno, da ga ne bodo postavili, in do leta 1952 pripravil nekaj bolj preprostih načrtov za ta spomenik. Razstavo v Vrbi so odprli 3. februarja, odziv politikov pa je bil skromen, saj so se na vabilo odzvali samo trije državnozbornski poslanci. Samo sprašujemo se lahko, ali je bilo tako zaradi prezasedenosti spričo predsedovanja Slovenije Evropski uniji ali zato, ker se jim razstava o nerealiziranem mavzoleju v Vrbi ni zdela dovolj pomembna, čeprav zadeva največjega slovenskega pesnika. Tako se zdijo skorajda upravičeni očitki žirovniškega župana, da imajo Vrbe vsi polna usta, naredijo pa zanjo bore malo. Pohvalno pa je, da bo občina Žirovnica po letu 2010 začela urejati kulturni center v Vrbi in graditi obvoznico, ki bo zavarovala Prešernovo hišo.

Vzponi in padci

Ana Müllner

Odnosi med Evropsko unijo in Združenimi državami Amerike v volilnem letu dobivajo nove razsežnosti.

V zadnjih letih so postale povezave znotraj zahodnih držav zelo zanimive. Odkar se je zamenjala politična opcija v Nemčiji in v Franciji, s tem da sta na oblast prišla Angela Merkel in Nicholas Sarkozy, so se odnosi med ZDA in Evropo začeli naglo izboljševati, potem ko so v začetku napada na Irak dosegli eno najnižjih točk v zgodovini. A ko se je že zdelo, da je glavni val antiamerikanizma na stari celini minil, je nova trenja povzročila namera Bele hiše o graditvi protiraketnega ščita v Vzhodni Evropi.

Ameriška sekretarka Condoleezza Rice in poljski zunanji minister Radislaw Sikorski sta prejšnji teden v Washingtonu dosegla načelen dogovor, po katerem bodo ZDA pomagale posodobiti poljsko zračno obrambo v zameno za sodelovanje Poljske pri ameriškem protiraketnem ščitu. Ta poteza je pričakovano razbesnela Rusijo, ki že grozi, da bo proti Poljski namerila svoje jedrske rakete. Možnosti za to so sicer nične in gre samo za rusko zatekanje k nepremišljenim besedam, potem ko kremeljski diplomaciji ni uspelo preprečiti omenjenega dogovora. A odnosi med Rusijo in Poljsko se bodo po nedavnih dogodkih le težko izboljšali. Ne gre pozabiti niti na to, da bo še letos v ZDA prišla na oblast druga politična opcija, kateri ne bo toliko do protiraketnega ščita v Vzhodni Evropi, kot je sedanjih oblasti. Vsekakor bo zanimivo opazovati, kakšno politiko bo do Evrope uvedel novi ameriški predsednik, še posebej zato, ker se je v zadnjih letih evropska politika kar precej obrnila v prid Bele hiše. Bo slednja status quo obdržala ali bo z novim predsednikom prišlo do vnovičnih čezoceanskih zaostrovanj?

Najbolj žalostno pri vsem tem je dejstvo, da odnosi z ZDA postanejo tako pomembna tema pred prav vsakimi volitvami na stari celini in celo ob vsakem opaznejšem politično obarvanem dogodku. Po zdajšnji praksi se poskuša prav vsak evropski politik popredalčkati glede na odnos do ZDA. Ostaja pa dilema, ali si čezocenska velesila takšno pozornost sploh zasluži. Če bi namreč Evropejci pol toliko pozornosti, kot jo namenjajo definiranju odnosov z Belo hišo, namenili žgočim svetovnim političnim problematikam (ki jih nikakor ne primanjkuje), bi bilo to veliko bolj konstruktivno kot pa zdjašnje, velikokrat brezpredmetno razglabljanje o takšnih in drugačnih čustvih, ki jih oz. naj bi jih evropski politiki gojili do Washingtona.

Čas uskokov

Viktor Blažič

V naših najbolj razširjenih časnikih, nekdanjih glasilih SZDL, prevladuje protivladni piš in vsak, ki hoče v teh novičarskih hišah imeti trden položaj, se mora potrditi z zabavljanjem čez vlado. To je razpoznavno znamenje in že kar obred, pri katerem je dovoljeno dobesedno vse, svobodno lahko vsak na račun vlade in še posebej njenega predsednika izreče najbolj hudobno izmišljijo, dokazovati ni treba ničesar. V tem stopnjujočem se propagandnem zastraševanju vlade zadnji čas izstopa sobotni komentar novega odgovornega urednika Dela Janeza Markeša pod naslovom Vroči stol Janeza Janše (Delo, 10. jan.).

Znamenit je po tem, da prinaša zanimivo novost: poleg tega, da vso težo krivde za skvarjeno, nestrpno razpoloženje v javnem mnenju obvezno zvrča na Janeza Janšo, se obtožujoče obregne tudi ob tri novinarske kolege na vodilnih položajih nacionalne televizije. Jože Možina, Rajko Gerič in še posebej Vladimir Vodusek so v tem spisu ožigosani, ker naj bi se bili v svojih pogovorih z Janezom Janšo pred TV-kamerami pokazali kot »servilni do vlade«, kar bi lahko pomenilo, da so si nakopali javno grajo zato, ker so bili v svojih nastopih pre malo ostri, tako rekoč nesovražni do svojega sogovorca, sicer močno osovražnega v delu našega političnega establišmenta. Niso se torej vedli v duhu navedb razvpite novinarske *Peticije*. Sprašujemo se, ali se s to novostjo ne napovedujejo še nadaljnje javne ovadbe novinarjev, ki poskušajo biti samo dostojno korektni pri javnih soočenjih s predstavniki vlade.

Marsikdo se začudeno sprašuje, odkod in zakaj je predsednik vlade tako osovražen, da ga novinarska *Peticija*, poslana na številne evropske naslove, že v prvem stavku naravnost in po imenu ovadi zaradi njegovega z ničimer dokazanega kratenja novinarske svobode in da ga pred temi naslovi predstavlja kot nevarnost za prihodnost EU. Na domačem prizorišču besni notranja propagandna vojna, katere vir je nasledstvo nekdanje enopartijske oblasti in katere jasni cilj je zrušitev Janševe vlade. In kakor se to sliši čudno, sem prepričan, da se to dogaja samo zato, ker hoče biti ta vlada zakonito delujoča, realna vlada, ki svoje odločitve sprejema po lastni presoji, se pravi strogo na podlagi podpornega zaledja, dobljenega na volitvah. To pa pomeni, da se je s takim pristopom k svoji nalogi z dejanjem uprla volji partijskega nasledstva, ki hoče za vsako ceno prikrito obdržati svoj nekdanji pooblaščen status, tj. svoj vodilni in nedotakljivi položaj tudi v eri političnega pluralizma, pač pod naličjem demokracije. Za ta del bi bila sprejemljiva le vlada, ki bi bila uprizoritev sebe same in le prevodnik »višje« volje, prikrite avantgarde, kakršna danes nastopa v razpršeni razvrstitvi, kar spominja na nekdanjo partijsko ilegalo. V tako zamišljeni, prikrito frontovski strukturi oblasti pa je vlada, ki hoče opravljati svojo nalogo izključno iz vsebine mandata, dobljenega na volitvah, se pravi brez avantgardnega pokroviteljstva, moteče tuje telo,

ki s svojim vztrajanjem, še zlasti pa s svojimi uspehi zbuja sovražne odzive. Sedanja vlada je edina, ki je ni sestavljal Milan Kučan.

V našem političnem prostoru je nastala situacija, v kateri osrednje novičarske hiše ne opravljajo vloge medijev, to je posredniške vloge avtonomnih oblikovalcev informacij in mnenj, nujnih za tvorno razmerje med oblastjo in civilno družbo. To se dogaja na ta način, da novičarske hiše dajejo to svojo sposobnost na razpolago eni sami politični opciji, namreč nasledstvu nekdanje enopartijske oblasti, natančneje njeni destruktivni propagandni gonji zoper legitimno izvršno oblast. Taka umestitev novičarske produkcije – ta prevodniški značaj dnevnih tiskanih glasil – je anahronizem, ki ne spada k pristnemu demokratičnemu ustroju, k duhu strpnosti in političnega partnerstva.

Pa vendar čas pričujoče vlade ni bil brez priložnosti za normalizacijo medijskih razmer, se pravi brez možnosti, da se odpravi monopol nekdanjih glasil SZDL. Ta priložnost se je ponudila, ko je vlada ob svojem nastopu obnovila nekdanjo zamisel Rudija Šeliga, kulturnega ministra v Bajukovi vladi, namreč sklad za pluralizacijo medijev. V vročih razpravah o umestnosti novega medijskega zakona, čemur je sledil tudi referendum, se nas je kar nekaj zavzemalo za izvedbo Šeligove zamisli. Po njej naj bi se nemajhna sredstva sklada vložila v ustanovitev novega, alternativnega političnega dnevnika, neodvisnega od nevarnih razmerij uničujočega boja za oblast, v podvig torej, ki bi lahko korenito spremenil naše politične razmere, značilne po ozračju nestrpnosti in pomanjkanju kulture dialoga. V trenutku, ko bi časnik takega značaja nastopil svoje poslanstvo, bi se spremenilo tudi vedenje obstoječih glasil. Vsekakor bi konzervirani družbenopolitični novinarski ceh dobro premislil, preden bi se tolikanj prostodušno in brez skrbi, kot to lahko dela sedaj, spuščal v prosto ponarejanje dejstev, kar smo videli v aferah, kot je bil referendum o »izbrisanih«, kot je bilo dogajanje okoli družine Stojan in kar lahko vidimo tudi v navedbah novinarske *Peticije*. Žal je bila ta priložnost zanemarjena, tako da poraba sredstev sklada ni v ničemer spremenila naših medijskih razmer. Zadnji dogodki na uredništvu tednika MAG pa nam povedo, da se te razmere vračajo v čas medijskega enoumja. Upajmo, da bo iz te zgodbe izšel tudi kakšen dober nauk. ▣

Hrvaška v veliki zagati

Petra Janša, foto: Thierry Monasse/STA, arhiv Demokracije

Zagreb je državam članicam EU posredoval dokument, t. i. non-paper, v katerem je poskušal pojasniti situacijo glede hrvaške zaščitne ekološko-ribolovne cone (ERC). Na slovenskem zunanjem ministrstvu dokumenta še niso prejeli.

V omenjenem dokumentu, ki je neuradni delovni dokument in ga diplomat neke države izroči predstavnikom druge države ali mednarodne organizacije, običajno pa je napisan brez uradne pisemske glave ter brez žiga ali podpisa, je Zagreb podal »osnovno argumentacijo« glede ERC, pri čemer pa ni niti predlagal kakršne koli rešitve spora niti potrdil, da se ERC za članice unije ne uveljavlja. Po pisanju Večernjega lista naj bi bili odnosi med Zagrebom in Ljubljano znova v fazi tihe diplomacije. Izključeno naj ne bi bilo niti to, da hrvaška vlada potihoma računa, da Bruselj vendarle ne bo

dopustil popolne destabilizacije Hrvaške glede na njeno vlogo v regiji. Taktika Zagreba je po pisanju časnika krizo glede ERC reševati čim bolj diskretno in se tako izogniti tudi kompromitiranju na domačih tleh. Poleg tega naj bi hrvaška vlada ta čas hitela s pripravami na pospešena pristopna pogajanja z EU, do katerih naj bi prišlo v drugi polovici 2008, ko bo krmilo unije prevzela Francija. Za takšno pisanje se je hrvaška diplomacija nedvomno odločila po nedavni izjavi slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla, ko je o reševanju problema hrvaške zaščitne ERC pred zunanjepolitičnim odborom evropskega

parlamenta dejal, da je Hrvaška »praktično prekinila odnose z nami, na ravni zunanjih ministrov ni nobenih stikov že pet, šest mesecev«. Pri tem je dodal, da nimamo urejenih odnosov, a ne po krivdi Slovenije, saj je ta dala in še daje veliko pobud.

Ruplov poziv Hrvaški Med predstavljanjem prioritet slovenskega predsedovanja je v omenjenem govoru vodja slovenske diplomacije o reševanju ERC dodal, da je vsa »zadeva nenavadna, to je izmikanje pogovorom, hkrati pa poteka cela vrsta dejavnosti iz ozadja, kar ne pomaga k rešitvi

zadeve«. Rupel tudi misli, da je »stvar zelo preprosta, Hrvaška naj izpolni zaveze, nima smisla, da lobira preko različnih kanalov in da misli, da se tako da doseči enak učinek. Preprosto je nekaj treba storiti v življenju, ne v besedah«. Izpolnitev zavez je po njegovih besedah zamrznitev ERC. Spomnil je, da gre za zahtevo komisarja za širitev Ollija Rehna, da mora Hrvaška čim prej izpolniti zaveze, ki jih je sprejela. Ne gre le za dogovor s Slovenijo in Italijo o neizvajanju cone za članice EU iz leta 2004, temveč tudi za sklepe evropskega sveta, na podlagi katerih je Hrvaška dobila status

Govor ministra Rupla sprožil pretirane odzive Hrvaške.

kandidatke. Rupel je ponovil, da gre za »dialog med Hrvaško in evropsko komisijo.« Tudi komisar Rehn je potrdil, da pomaga iskati rešitev, minister Rupel pa je dodal, da so bili »stiki v zadnjih dneh zelo intenzivni«. Med drugim so »odposlanci komisije obiskali nekatera glavna mesta v bližini naše države«, tako da je ocenil, da »se nekaj premika«. Po oblikovanju nove hrvaške vlade je Rupel nakazal možnosti za premik naprej in dejal, da so bili »Hrvati v zadnjih mesecih precej pod vtisom predvolilne vročice in je bilo zato težko priti naprej v ravnanju in ukrepanju v zvezi z nesrečno ERC«.

Če Hrvaška ne bo izpolnila zavez in zamrznila ERC, je mogoče, da bo EU to vprašanje uvrstila na dnevni red februarskega zasedanja zunanjih ministrov EU, ki bi lahko odločali celo o zamrznitvi pogajanj s Hrvaško. Rupel meni, da je to sicer mogoče, a upa, da bo prej prišlo do ustreznih ukrepov ali dogovorov, »saj se obetajo morda tudi kakšni drugi pogovori na drugačni ravni«.

Ruplova izjava ni presenetljiva, saj je tudi poročevalec evropskega parlamenta o napredku Hrvaške na poti v Evropsko unijo Hannes Swoboda v poročilu za leto 2007 Hrvaško opozoril, da ima lahko uveljavitev zaščitne ERC v Jadranu za države članice resne posledice na hitrost njenega vstopanja v EU. Poročilo naj bi bilo vsebovalo tudi poziv Hrvaški, naj pokaže pripravljenost na reševanje vseh odprtih vprašanj meje. Prav tako naj bi bil avtor izrazil pričakovanje, da bodo enako pripravljenost pokazale tudi vse njene sosede, in pri tem pozdravil splošni dogovor glede arbitraže med hrvaškim in slovenskim premierjem.

Swoboda naj bi bil v poročilu obe strani pozval, naj uresničita ta dogovor in sprejmeta rezultat arbitraže z jasno odločitvijo v parlamentih obeh držav.

Oster odziv Sanaderja Hrvaški premier Ivo Sanader se je ostro odzval na Ruplovo izjavo in ga celo obtožil, da je v evropskem parlamentu govoril neresnico, ko je dejal, da je Hrvaška praktično pretrgala odnose s Slovenijo. Zatrdil je, da Hrvaška ni pretr-

Hrvaški premier Ivo Sanader

Vprašanje zaščitne ERC je treba reševati v Bruslju.

gala diplomatskih stikov; če je kdo to poskušal, je bil to Rupel. Po navedbah hrvaške tiskovne agencije Hina je po Sanaderjevih besedah Rupel s svojimi trditvami šel čez mero, ki je običajna v diplomatskih odnosih med dvema državama. Dejstvo je, da je glavni hrvaški pogajalec z EU Vladimir Drobniak minulo jesen od Ljubljane zahteval sestanek, a ni dobil termina na slovenskem zunanjem ministrstvu. Sanader je tako pozval Rupla, naj se obnaša v skladu s politiko Slovenije in Hrvaške kot sosednjih in prijateljskih držav, ki imata odprta vprašanja, a jih poskušata reševati v evropskem duhu. Po njegovih besedah je Ruplov način nenavaden in smešen. Rupla je pozval, naj se vzdrži tovrstnih izjav in naj se čim prej sreča s hrvaškim zunanjim ministrom Gordanom Jandrokovićem.

Na Sanaderjeve besede se je odzvalo tudi slovensko zunanje ministrstvo in v sporočilu za javnost poudarilo, da je minister na izrecno vprašanje slovenskih no-

Janez Janša: »Ruplovi izjavi se pripisuje prevelik pomen.«

jih je reševati v Bruslju,« je poudaril Türk in dodal, da z Mesićem pozdravljata pobude evropskega komisarja za širitve Ollija Rehna, ki vodijo k sestankom med vsemi zainteresiranimi državami in evropsko komisijo ter lahko pomagajo k rešitvam.

Slovenski odziv Izjava hrvaškega premierja, ko je ta slovenskega ministra Rupla označil za lažnivca, je v Sloveniji sprožila val kritik. Nekateri bi ministra Rupla celo razrešili s funkcije.

Tako je predsednica LDS Katarina Kresal, ko je dejala, da zadnja zaostritev odnosov s Hrvaško ni bila potrebna, in pri tem pozvala predsednika vlade Janeza Janšo, naj »tehtno razmisli, ali je minister Rupel prava oseba za vodenje slovenske zunanje politike«, negirala stališče LDS, ki so ga v sporočilu za javnost podali 3. januarja letos. Takrat so v izjavi za javnost zapisali, da je Liberalna demokracija Slovenije z zaskrbljenostjo opozorila na aktualno vprašanje uveljavitve hrvaške zaščitne ERC tudi za članice EU. Slovensko vlado in parlament so pozvali k takojšnjemu odločnejšemu zastopanju nacionalnih interesov in zahtevali razveljavitev hrvaškega zakona o ERC, čeprav se tedaj ni izvajal. MZZ je obtožbe nekaterih slovenskih politikov, med njimi predsednika stranke Zares Gregorja Golobiča in predsednice LDS Katarine Kresal, glede neodločnosti in popustljivosti slovenske vlade pri vprašanju hrvaške zaščitne ERC v celoti zavrnilo in jih ocenilo kot neutemeljene. Dejstva torej kažejo le na odsotnost vsakršne konsistentnosti opozicijske politike.

Po mnenju predsednika vlade Janeza Janše se izjavi zunanjega ministra Dimitrija Rupla, da je Hrvaška praktično pretrgala odnose s Slovenijo, pripisuje prevelik pomen. Izjavil je, da razume, da se to dela v sosednji državi, ne razume pa, zakaj se to dela tudi v Sloveniji, ker ni bilo rečeno nič takšnega, kar bi kar koli strateško spremenilo. Dodal je še, da zaradi parlamentarnih volitev v sosednji ▶

vinarjev pojasnil, da ni urejenih odnosov, kot bi jih morali imeti, ampak ne po krivdi Slovenije, ki je dala veliko pobud in jih daje še naprej. Na MZZ so podarili, da je bilo v letu 2007 samo eno neformalno srečanje, in sicer 17. februarja 2007 v Kastvu«, in dodali, da sta se slovenski minister Rupel in zdaj že nekdanja hrvaška zunanja ministrica Kolinda Grabar Kitarić na tem srečanju dogovorila, da bo naslednje srečanje gostila Slovenija. »V drugi polovici leta 2007 je slovensko ministrstvo za zunanje zadeve hrvaški strani predlagalo več datumov za bilateralno srečanje, vendar je hrvaško zunanje ministrstvo vse predloge zavrnilo, ne da bi predlagalo svoje datume.«

K sodelovanju in dialogu med državama pa sta na nedavnem neformalnem srečanju na gradu Otočec pozvala tudi slovenski in hrvaški predsednik Danilo Türk in Stipe Mesić ter se pri tem dotaknila vprašanja zaščitne ERC. Menila sta, da to niso primarno dvostranska vprašanja, ampak zadevajo Evropsko unijo. »Treba

Sprejem za diplomatski zbor in škandal z diplomatski dokumenti

Predsednik republike Danilo Türk in predsednik vlade Janez Janša sta v ponedeljek na Brdu pri Kranju pripravila tradicionalni sprejem za diplomatski zbor. Predsednik republike je poudaril, da je bilo lansko leto za Slovenijo uspešno.

Kot je dejal Türk, je Slovenija lani delila izkušnje večjega dela Evrope in srečnejšega dela našega planeta. »Problemi, ki smo jih imeli, so značilni za razmere gospodarske rasti in napredka, mednarodnega miru in politične stabilnosti. Razumemo jih in jih obvladujemo. Hkrati s tem pa vemo, da smo del globalnega sveta, ki ga povezujejo mnogotere vezi soodvisnosti. Dobro se zavedamo naših skupnih odgovornosti v času, ki ga označujejo takšni globalni pojavi, kot je komunikacijska in varnostna povezanost sveta in globalno ogrevanje,« je dejal Türk in dodal, da se v Sloveniji globalnim izzivom in odgovornostim še posebej aktivno posve-

čamo v času predsedovanja Evropski uniji.

Predsednik države je prav tako omenil mednarodna vprašanja, kot so prizadevanja za uresničitev milenijskih razvojnih ciljev, za bolj učinkovito pomoč Afriki in njenemu razvoju, za zagotovitev zdrave pitne vode, za uspešno nadaljevanje svetovnih trgovinskih pogajanj, prav tako pa je poudaril angažiranost EU pri reševanju problema Kosova. Zavzel se je tudi za okrepitev prizadevanja za reševanje palestinskega vprašanja in vprašanja miru na Bližnjem vzhodu ter določitev učinkovite strategije za pomoč Afganistanu. Türk je svoj govor, v katerem je podprl tudi reformo Združenih narodov, končal z mislijo, da je preprečevanje boljše od zdravljenja: »Reševanje problemov ekonomskega in socialnega razvoja, pospešeni razvoj držav v razvoju, krepitev človekovih pravic in napredovanje demokracije ter razvoj miroljubnega mednarodnega sodelovanja so nujni pogoji za trajno stabilnost in mir v svetu.«

Sprejem za diplomatski zbor je bil prav v času, ko na MZZ poteka preiskava zaradi razkritja dokumenta o sestanku političnega direktorja zunanjega ministrstva Mitje Drobniča z visokimi predstavniki ameriškega State Departmenta 24. decembra lani v Washingtonu. Medtem ko je Drobnič zaradi domnevnega posredovanja internih dokumentov Dnev-

Veleposlanik
Marjan Šetinc, član LDS

niku že odstopil, pa je te dni pod drobnogledom veleposlanik Marjan Šetinc, kot kaže sporočilo izvršnega odbora Sindikata slovenskih diplomatov (IO SSD). Na zunanjem ministrstvu sporočila sindika-

ta sicer ne komentirajo, zagotovili pa so, da so vsi postopki v skladu z zakonom in da preiskava še poteka. Šetinc, ki se na ministrstvu za zunanje zadeve ukvarja s področjem multilateralne ekonomske politike (OECD), trdi, da z razkritjem internega dokumenta časniku Dnevnik nima nič. »Absolutno je nemogoče, da bi s tem kaj imel, to je možno samo v teoriji.« V zadnjem času pa naj bi precej komuniciral z novinarji Dnevnika. Zanimiv je podatek, da je bil Marjan Šetinc pred odhodom v diplomacijo poslanec LDS v državnem zboru. Na dan je prišla tudi informacija, naj bi bil nekdanji »duhovni vodja« LDS Gregor Golobič lobiral na hrvaški nacionalni televiziji, da bi nekdanji predsednik države Janez Drnovšek dal izjavo o delovanju ministra Rupla, vendar Drnovšek ni bil pripravljen sodelovati. Ne moremo se torej znebiti občutka, ki ga ima tudi vodja slovenske diplomacije Rupel, da so tisti, ki so dokument spravili na dan, imeli določene politične namene zoper vlado in zunanje ministrstvo, prizadeli pa so predvsem kredibilnost Slovenije.

Sprejem za diplomatski zbor

▶ državi in dolgotrajnega sestavljanja vlade nekaj časa ni bilo resnih stikov, da pa Hrvaška zdaj že kar nekaj časa vlado ima in da ves ta čas pričakujejo predlog za rešitev hrvaške zaščitne ERC v Jadranu, ker Slovenija vztraja pri spoštovanju evropskih obvez in na relacijah, na katerih mora do teh rešitev priti.

Po Janševih besedah na potezi ni Slovenija, ne Italija in ne evropska komisija, temveč Hrvaška.

O tem, da zunanji minister Dimitrij Rupel ni dejal, da so odnosi med Hrvaško in Slovenijo resnično pretrgani, je prepričan tudi slovenski veleposlanik v Zagrebu Milan Orožen Adamič. »Prepričan sem, da je minister Rupel, ko je dejal, da so odnosi praktično pretrgani, imel v mislih, da se je s hrvaško kolegico Kolindo Grabar Kitarović nazadnje srečal 17. februarja lani.« Zatrnil je tudi, da

Slovenija ne ovira pogajalskega poglavja Hrvaške in EU o ribištvu. Po njegovih besedah ima lahko vsaka članica EU pripombe na odpiranje določenih pogajalskih poglavij. Hrvaška je po Orožen Adamičevih besedah sama prevzela odgovornost, da bo uredila vprašanje uveljavitve ERC v Jadranu za članice EU v soglasju z njimi, kot je to podpisala v zapisniku junija 2004 po srečanju s predstavniki Slovenije, Italije in evropske komisije v Bruslju. »Vse prevzete obveznosti je treba izpolniti, ker v nasprotnem primeru EU ne bi mogla delovati,« je dejal slovenski veleposlanik. Izpostavil je, da sta Slovenija in Italija razglasili svoji ekološki coni kot odgovor na hrvaško ERC, ki ni le ekološka, ampak tudi gospodarska. »Ko govorimo o gospodarstvu, je treba poudariti, da Italija ulovi približno 90 odstotkov rib

v ERC, Hrvaška približno deset odstotkov, Slovenija pa le 0,3 odstotka. V času nekdanje Jugoslavije je Slovenija ulovila 6.000 ton rib, danes le tisoč ton.«

ERC ni le papirnati tiger Zanimivo je spremljati dogajanje okrog ERC tudi na Hrvaškem, saj dobi človek občutek, da niti sami ne vedo, kako in kdaj izvajati sankcije v zaščitni ERC. Tako je preteklo nedeljo Jutarnji.hr zapisal, da lahko hrvaška policija po hrvaški zakonodaji deluje samo na ozemlju Hrvaške, medtem ko je zaščitna ekološko-ribolovna cona zunaj državne meje oz. zunaj hrvaških ozemeljskih voda. To pomeni, da lahko hrvaški policisti ribiče, ki lovijo v zaščitnem pasu, le opozorijo, ne morejo pa proti njim sprožiti postopka. Ne morejo jih torej pripeljati pred sodnika za prekrške, izreči ka-

zni za krivolov ali jim zapleniti opreme. Hrvaška policija lahko ukrepa le, če zalotijo ribiče v hrvaških ozemeljskih vodah. To presenetljivo dejstvo je pred dnevi odkrila hrvaška medresorska skupina za vprašanje zaščitne ERC in s prstom pokazala na ministrstvo za pravosodje, ki je očitno pozabilo na usklajevanje razglasitve cone z zakonom o prekrških, sprejetim oktobra 2007. Na pisanje se je takoj odzvala hrvaška pravosodna ministrica Ana Lovrin in dejala, da hrvaška policija lahko kaznuje krivolov v ERC, in sicer na podlagi pomorskega zakonika, saj ta izrecno določa, da imajo pristojni hrvaški organi pravico in dolžnost ukrepati v smislu zaščite in izkoriščanja naravnih bogastev na tem območju. Ta tako predvideva tudi prekrške, ki jih je v območju ERC mogoče storiti. ■

Lojze Peterle poziva k spremembam v NSi.

Med ambicijami in naivnostjo

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Evropski poslanec in poraženi predsedniški kandidat Lojze Peterle je v zadnjem času znova v središču pozornosti. Peterle Novi Sloveniji ne napoveduje dobre prihodnosti, če v njej ne bo sprememb. Kdo poskuša rušiti Andreja Bajuka?

Peterletove kritične izjave so bile izrečene na poslanskem večeru, na katerem je gostil petkratnega zmagovalca relija Pariz–Dakar in evropskega poslanca Arija Vatanena. Peterle je dejal, da ga vodenje NSi ne zanima, kljub temu pa po njegovem prepričanju nujnost sprememb nakazuje tudi javno mnenje, ki sicer stranki navadno ni namerilo točnega izida. Govorice o tem, da podpora Andreju Bajuku čedalje hitreje pada, naj bi bile vse glasnejše, kar naj bi kazalo, da bi lahko do sprememb na vrhu

NSi prišlo še pred volitvami. Peterle si želi, da bi stranka okrepila svojo prepoznavnost, v njej pa se bodo morali tudi odločiti, kako in s kom naj bi šli naprej.

Pritiski iz ozadja Peterletov poziv k spremembam seveda še zdaleč ni prvi, saj je že od leta 2005 kritičen do vodenja NSi. To so nekateri razumeli kot njegovo ambicijo, da po več kot desetletnem vodenju Slovenskih krščanskih demokratov, ki so medtem postali del SLS, znova postane strankarski voditelj. Po nekaterih namigih naj bi nekate-

ri člani NSi še vedno nagovarjali Peterleta, naj prevzame vodenje stranke na prihodnjem kongresu, pri tem pa računajo na Peterletovo prepoznavnost na volitvah v evropski parlament leta 2004, ko je kot nosilec liste NSi premagal vso konkurenco. Kljub temu je Peterletova pot do predsednika stranke bistveno težja, saj je na jesenskih predsedniških volitvah v nasprotju s svojimi pričakovanji končal kot poraženec in najverjetneje na kongresu ne bi dobil zadostne podpore. Slišati pa je mogoče, naj bi Peterleta v kandidaturo za pred-

sednika NSi prepričeval Marko Pogorevc, ki je v času kampanje pred predsedniškimi volitvami vodil njegov volilni štab.

Vprašljive ambicije Lojze Peterle, ki se je s kandidaturo za predsednika države tako ali drugače odpovedal ambicijam za naskok na vrh NSi, je glavno napako naredil že tedaj, ko se je tako rekoč sam oklical za predsedniškega kandidata desne sredine in se tako na neki način vsilil desnosredinskim strankam, da so ga bile potem prisiljene podpreti, čeprav s pridržki. ▶

Marko Pogorevc

Predsednik Nove Slovenije Andrej Bajuk je še trdno v sedlu.

Mojca Kucler Dolinar

Mediji so tako poročali o Janševi zadržanosti do Peterleta pa tudi o tem, da je podmladek SLS izrazil nasprotovanje podpori Peterletovi kandidaturi zaradi njegove vloge pri združevanju SLS in SKD. Spomnimo se, da je Peterle kandidiral za predsednika SLS+SKD (čeprav naj bi se bila tako Peterle kot Marjan Podobnik odpovedala predsedniški funkciji v novi stranki), vendar je nato izgubil proti Francu Zagožnu. Slednji je tako postal prvi predsednik združene stranke, ta pa je nato spremenila ime v SLS. Tudi v SKD je bilo precej osebnosti, ki so v Janezu Janši videle večjega sovražnika kot v Milanu Kučanu in tranzicijski levici. Če k temu prištejemo še nekatere kadre, ki so delovali v SKD v času njenega sodelova-

nja z LDS in izhajanja časopisa Slovenec, postane bolj jasno, zakaj je SKD leta 1994 ob aferi Depala vas in odstavitvi Janeza Janše z obrambnega ministrstva reagirala medlo (sporno vlogo je odigral zlasti tedanji notranji

porazu na volitvah znova vstopila v koalicijo z LDS. Naj ob tem spomnimo, da je bil Danilo Türk prvotno v igri za predsedniškega kandidata s podporo SDS, medtem ko so ga leto prej omenjali kot kandidata SDS za

tova napaka, saj je, namesto da bi Popovičev napad izkoristil v svoj prid, rajši za ceno ljubelega miru umaknil Pogorevca. Vendarle naj bi bil izvirni greh storjen že s tem, da je Pogorevc sploh postal eden ključnih ljudi v Peterleto-

Izvirni greh kampanje je bil storjen že s tem, da je Pogorevc sploh postal eden ključnih ljudi v Peterletovem volilnem štabu.

minister Ivan Bizjak, podpredsednik SKD). Kakor koli že, Peterle se je leta 2000, potem ko je Zagožen podprl Potrčev predlog »zabetoniranja« proporcionalnega sistema v ustavo, pridružil dotedanjemu podpredsedniku SLS+SKD Andreju Bajuku, ki je izstopil iz stranke in ustanovil NSi, »nova« SLS pa je po hudem

ljubljskega župana. V zvezi z desnosredinskimi kandidati za ljubljanskega župana se je tedaj pojavljal Marko Pogorevc, ki pa se je na koncu »zadovoljil« s tem, da je postal podpornik Franceta Arharja. Slednji je bil z močno Jankovičevo zmago izločen že po prvem krogu. Zadržanost do Peterletove kandidature naj bi torej izhajala iz zadržkov do njegove ambiciozne držbe.

Pogorevčeva vloga Kot menijo nekateri analitiki, bi se moral Peterle »pustiti prositi« oz. »tiho« prositi politične subjekte, naj ga predlagajo. Res pa je tudi, da je tedaj nastopil s svojo listo, ki ga je podpirala, njen nosilec pa je bil podjetnik Ivo Boscarol, ki je malo prej razburil javnost z neposrečno izjavo o obdavčevanju samskih ljudi. Bolj nenavadno pa je, da je Peterle za vodjo svojega volilnega štaba imenoval Marka Pogorevca in ga nato tik pred drugim krogom volitev – domnevno na pritisk koprškega župana Borisa Popoviča – umaknil v ozadje. Po ocenah analitikov naj bi bila to velika Peterle-

vem volilnem štabu. Pogorevc je namreč kot »poslednji Mohikanec« od kadrov Bajukove vlade ostal na položaju generalnega direktorja policije tudi pod Drnovškovo vlado (kljub neprestanim namigom, naj bi ga zamenjali), maja leta 2004 pa je postal šef varnosti pri Mobitelu. Avgusta istega leta je v imenu družbe Mobitel demantiral navedbe nekaterih medijev o domnevno nepooblaščenem posredovanju podatkov o klicih uporabnikov in prisluškovanju, češ da gre za neutemeljena podtikanja. Povod za takšne zapise je bila zahteva poslanske skupine NSi za sklic izredne seje parlamentarne komisije za nadzor nad delom obveščevalnih in varnostnih služb zaradi nepooblaščenega prisluškovanja telefonskim klicem državljanov. Mnogi so si Pogorevčevo reakcijo razlagali kot nož v hrbet Janezu Janši, ki je bil tedaj še vodja opozicije. Po navedbah nekaterih virov naj bi bil Pogorevc prek svoje žene povezan z Andrijano Starina Kosem, ki je z mesta državne sekretarke na ministrstvu za gospodarstvo od-

»Slamnata« kmečka stranka

Predsednik SLS Bojan Šrot

Da se je Bojan Šrot znašel v veliki zadregi zaradi čedalje manjše javnomnenjske podpore SLS, dokazuje tudi teorija zarote, naj bi se pod okriljem SDS ustanovljala nova stranka (domnevno Slovenska kmečka stranka), katere cilj bi bil predvsem pobirati glasove SLS. Na omenjene namige so se takoj odzvali v SDS in zanimali kakršna koli namigovanja o ustanovitvi nove stranke pod okriljem Foruma SDS za kmetijstvo in podeželje. Omenjeni forum po zagotovitvi SDS sploh ne deluje. Nenavadno bi tudi bilo, da bi SDS ustanovljala stranko, ki bi bila njena tekmica.

Je Danilo Türk zmagal tudi s pomočjo Peterletovih sodelavcev?

NSi utegne pridobiti tudi volivce Slovenske ljudske stranke.

stopila konec maja, saj jo je prav tedaj skupščina Dela imenovala za članico nadzornega sveta te družbe, ravno tako pa tudi odvetnika Stojana Zdolška. Zanimivo je, da je Zdolšek tri dni za tem v oddaji Trenja napadel vlado, češ da je z razrešitvijo Andrijane Starina Kosem z mesta državne sekretarke le-to kaznovala, ker naj bi bila v nadzorni svet Dela prišla brez njenega »žegna«, kar je bila laž, saj je Starina Kosmova svoj odstop napovedala že v začetku maja. 11. junija je prišlo v javnost njeno razvpito pismo, v katerem je napadla Janševo vlado zaradi domnevnih pritiskov na medije, čeprav je kasneje take pritiskne izvajala predvsem sama.

Odtokanje informacij Omenjena zgodba je povezana s Peterletovo kampanjo, ki se je tedaj ravno dobro začela; julija sta se namreč pojavila kandidata Mitja Gaspari in Danilo Türk. Slednjega je podprla tudi stranka Zares oz. njen predsednik Gregor Golobič, ki je s preobratom Andrijane Starine Kosem (oz. njenim prihodom v nadzorni svet Dela) začel dobivati čedalje večji politični vpliv na Delo. Po navedbah nekaterih virov naj bi bil Stojan Zdolšek »delil pravne nasvete« volilnemu štabu Lojzeta Peterleta, v kampanji pa naj bi bila sodelovala celo agencija Pristop. Prav to dvoje naj bi odločilno vplivalo na nekatere zgrešene poteze Lojzeta Peterleta v finišu volilne kampanje. Podpora Lojzetu Peterletu, ki je bil vsaj od takrat, ko se je predsedniški

kandidaturi odpovedal Borut Pahor, nesporni favorit, je začela padati, takoj ko je moral javnosti predstaviti konkretna stališča o določenih temah. Res je sicer, da je Peterle zaradi svoje dotodanje politične kariere prinesel s seboj (brez lastne krivde) tudi etiketo »cerkvenega« človeka, kar v javnosti vzbuja negativne reakcije (prav tedaj je v javnost prišel tudi primer Rožman), vendar velja za enega redkih, ki ga delovanje v politiki na osebni ravni ni »pokvarilo«, kar mu priznavajo tudi mnogi z leve. Bolj problematična pri njem pa je kombinacija naivnosti in pomanjkanja t. i. politične inteligence. Peterletov očitok Türku glede vloge pri osamosvajanju je bil izrečen tako rekoč tik pred volitvami, kar je imelo prav go-

Peterletovo kampanjo pozitivno ocenil oglaševalski strokovnjak dr. Miro Kline in napovedal minimalno razliko med Türkom in Peterletom. Nazadnje je bila razlika velikanska.

Bajukove prednosti Vse to seveda poraja ugibanja, kakšno vlogo imajo Peterletovi pozivi k spremembam v NSi glede na to, da je v slovenski politiki (v nasprotju z evropsko) sedaj na obrobju. Vprašanje je tudi, ali bi naskok na vrh NSi uspel Pogorevcu, ki doslej še ni imel strankarskih funkcij. Nekateri krogi si za Bajukovega naslednika želijo poslanca in nekdanjega ministra Janeza Drobničiča, ki v poslanski skupini NSi velja za »malega upornika«. Čeprav je predsednik NSi Andrej Bajuk

ki spodbija populistične nastope opozicije, ki je z inflacijo in s prodajo delnic Nove Kreditne banke Maribor dobila krila, prav to dvoje pa naj bi najbolj negativno vplivalo na Bajukovo podobo in s tem posledično na podobo NSi. Bajuk poleg tega velja za človeka, ki je neodvisen od lobijev in zato nepodkupljiv. Res pa je, da bi se morala NSi organizirati tako, da bi Bajuka, ki ima kot finančni minister zelo zahtevno funkcijo, lahko nadomeščal generalni sekretar stranke, ki bi bil medijsko prepoznaven in bi poleg operativnega vodenja prevzel tudi izražanje stališč stranke v javnosti, podobno kot je to delal nekdanji Golobič v LDS, kar ne nazadnje priznavajo tudi v NSi. NSi ima na volitvah veliko rezerve; lah-

Obstaja le malo možnosti, da bi prišlo do menjave na vrhu NSi, med drugim zato, ker ima Bajuk sedaj priložnost, da v predvolilnem času s konkretnimi podatki spodbija populistične nastope opozicije.

tovo kontraproduktivni učinek. Tako se postavljata dve vprašanji: kdo so bili v resnici Peterletovi prišepetovalci in ali so iz Peterletovega volilnega štaba odtekale zaupne informacije v volilni štab Danila Türka. Slednje naj bi dokazovali tudi odzivi Peterleta in Türka na nekatere teme, saj naj bi bili njuni odgovori na nekatera vprašanja presenetljivo podobni. Zanimivo je tudi, da je

že pred tremi leti doživel mrzlo prho, ko je njegov praktično neznan protikandidat Franci Vovk na kongresu dobil skoraj 40 odstotkov glasov (pri čemer ni šlo glasove za Vovka, ampak za glasove proti Bajuku), je sedaj le malo možnosti, da bi prišlo do menjave na vrhu, med drugim zato, ker ima Bajuk sedaj priložnost, da v predvolilnem času s konkretnimi podat-

ko se celo zgodi, da bo zaradi Šrotovega soliranja pridobila tudi nekaj volilnega telesa SLS. Vsekakor bo največ možnosti za spremembo na vrhu v času po volitvah. Med morebitnimi kandidati za predsednika NSi omenjajo Mojco Kucler Dolinar, Ljudmilo Novak, Antona Kokalja in Jožefa Horvata. Kakšne kadrovske menjave bo dočakala NSi, pa bo pokazal čas. **D**

Groteska v Črni vdovi

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Dogajanje na Magu dobiva vse bolj groteskne razsežnosti. Dosedanjega vršilca dolžnosti urednika Silvestra Šurlo, ki je tudi po imenovanju novega urednika ostal izvršni urednik Maga, so premestili v uredništvo brezplačnika Total tedna.

Silvestra Šurlo je že v torek, 29. januarja, na zagovor poklical predsednik uprave ČP Delo Peter Puhan, domnevno zaradi spletne strani www.silvestersurla.com, ki naj tisti dan ne bi bila delovala zaradi selitve na ameriški strežnik. Na omenjeni spletni strani je bil Šurlo precej kritičen do dogajanja na Magu in do nove Magove uredniške politike, usklajene z interesi Delovega lastnika, tj. Pivovarne Laško oz. njenega direktorja in solastnika Boška Šrota. Pogovor naj bi bil tekel tudi o prihodnjem statusu Silvestra Šurlo v časopisni hiši Delo, po nekaterih podatkih pa naj bi bil Šurlo dobil tudi opomin pred prenehanjem delovnega razmerja zaradi blatenja Dela (predvsem nadzornega sveta) in Pivovarne Laško. To pa pomeni, da bi Šurlo, ki je bil do zdaj zaposlen kot iz-

vršni urednik Maga za nedoločen čas, za vsak nadaljnji prekršek lahko dobil odpoved delovnega razmerja iz krivdnih razlogov.

Nenavadna premestitev Vendar pa kaže, da se vodstvo časopisne hiše Delo ni zadovoljilo samo z opominom, ampak je že naslednji dan Šurlo premestilo v uredništvo Delovega brezplačnika Total tedna, kjer naj bi bil še naprej izvršni urednik. Za omenjeni brezplačnik je značilno, da je za časopisno podjetje velik strošek, zato se je v zadnjem času pogosto govorilo, naj bi Total tedna nehal izhajati. Prav zato je premestitev novinarja, ki je v Magu s svojimi zgodbami razkrival gospodarski kriminal, še toliko bolj nenavadna – brezplačniki namreč ponujajo samo »instant« vsebine. Če bi brezplačnik nehal

izhajati, bi krivdo za njegov neuspeh Delova uprava in nadzorni svet zvalila na Šurlo, bržkone pa gre tudi za strategijo, da bi Šurlo s tovrstnimi potezami prisilili,

da bi sam zapustil časopisno hišo Delo. Tako se postavlja vprašanje, kdo v resnici stoji za omenjeno kadrovske potezo. Sta tudi tokrat v ozadju Delova nadzornika An-

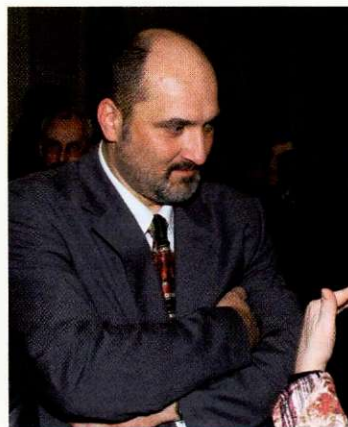
Delova nadzornika Zdošek in Kosmova še naprej disciplinirata Mag.

drijana Starina Kosem in Stojan Zdolšek? Za oba je znano, da jima je Šurla trn v peti.

Besna reakcija Na premostitev Silvestra Šurle se je odzvalo zastopstvo novinarjev Maga in presodilo, da gre pri tem za povračilni ukrep uprave Dela proti Šurli, ker se je slednji uprl politično-kapitalskim pritiskom nadzornikov Dela, predvsem Andrijani Starina Kosem in Stojanu Zdolšku. V izjavi je predstavnik zastopstva novinarjev Maga Igor Kršinar opozoril, da gre pri premostitvi Šurle za »grob napad na novinarsko avtonomijo ter ustavno pravico in svobodo javnega izražanja«. Šurla naj bi bil v tork na pogovoru izrazil željo, da bi še naprej deloval kot izvršni urednik Maga, kljub temu pa je s prvim februarjem dobil novo delovno mesto na Totalu tedna. Zato je zastopstvo novinarjev napovedalo, da bo o njegovi premostitvi obvestilo varuhinjo človekovih pravic, domačo in mednarodno javnost (kasneje se je s podobno izjavo oglasilo tudi Združenje novinarjev in publicistov, celotno besedilo je objavljeno na spletni strani Demokracije med novicami). Omenjena izjava je sprožila burno reakcijo urednika Maga Vesa Stojanova in njegove namestnice Mateje Babič. Oba sta avtoritarno nastopila proti podpisnikom, zato je Igor Kršinar dodal pojasnilo, da je protestno izjavo podpisal s soglasjem Silvestra Šurle, Nenada Glücksa, Biserke Karneža Cerjak in Brigite Ferlič Žgajnar. Na to sta se odzvala Stojanov in Babičeva in zapisala, da je manjšina znotraj Magovega uredništva zlorabila večino, saj večina novinarjev o tem ni bila niti vprašana, še manj pa seznanjena s stališči izjave. Po njunem prepričanju »manjšina očitno zaradi osebnih težav zlorablja večino novinarjev in vseh ostalih zaposlenih in honorarnih sodelavcev na tedniku Mag s tem, ko jih s svojim ravnanjem in z zlonamernim povzročanjem konfliktov zavestno vpleta v nedopustno manipuliranje«. Pri tem dodajata, da v redakciji Maga vsak dan soustvarja tednik povprečno dvajset ljudi: poleg novinarjev (zaposlenih in honorarnih) še fotografi, tehnični in likovni uredniki ter lektorji, »ki si prizadevajo bralcem ponuditi profesionalno narejen iz-

Veso Stojanov Mag pomika v »levo«.

Janez Markeš proti prejšnjim kolegom

delek, svojega dela za bralce pa ne dojemajo kot služenje lastnim interesom, še manj so pri tem odvetniki kakršne koli politike«. Izjava seveda kaže veliko sprenevedanje, saj sta tako Veso Stojanov kot Mateja Babič prišla na Mag brez soglasja dotedanjega kolektiva, pač pa z blagoslovom politično-kapitalske »zelene« naveze, ki obvladuje celotno časopisno hišo Delo.

Kadrovski cunami? Mateja Babič naj bi bila po nekaterih namigih tudi avtorica članka, ki je izšel v Slovenskih novicah novembra lani in je bil podpisan s kraticami M. B. Članek se je nanašal na brate Šrot, predvsem na Bojana, ki je bil ravno tedaj izvoljen za predsednika SLS, sam članek pa je bil zasnovan precej »piarovsko«. Predsednik SLS Bojan Šrot si je v oddaji Vroči stol na TV Slovenija na zgovoren način privoščil tako Silvestra Šurlo kot Igorja Kršinarja. Mogoče pa je slišati, naj bi bil tudi Kršinar na seznamu za odstrel. Nekaj podobnega naj bi se obetalo Nenadu Glücksu, ki je v Magu prejšnji teden v komentarju z naslovom »Jeti« v izpostavljenem stavku zapisal vprašanje: »Kateri tajkunski jeti se skriva za Danijelo

Rakovič iz družbe Kolonel?« Vprašanje je pravzaprav retorično, saj je o lastniških povezavah Kolonela s Pivovarno Laško in Boškom Šrotom podrobno pisal že Silvester Šurla, videti pa je, da je urednik Veso Stojanov omenjeno podrobno ob zaključku redakcije »spregledal«. Je pa premeščanje »starih« novinarjev Maga v uredništva drugih Delovih edicij predvsem poskus, da bi se delež »starih« novinarjev znotraj Magovega kolektiva toliko zmanjšal, da ti v njem ne bi imeli več odločilnega vpliva. Svoje dodaja tudi avtoritarnost vodilnega dvojca na Magu, zaradi česar je ozračje na tem tedniku v zadnjem času precej turobno in psihično obremenjujoče.

Namigi o zamenjavi Nič bolje se ne godi celotni časopisni hiši Delo, ki ne more biti prav zadovoljna s poslovnimi izidi, poleg tega je zadnja nacionalna raziskava branosti pokazala kar 17-odstotni upad branosti Dela. Zato so čedalje glasnejše govornice o skorajšnji zamenjavi odgovornega urednika Dela Janeza Markeša, ki ima po statutu vpliv tako rekoč na vse Delove edicije. Po nekaterih podatkih naj bi uredniški

Silvester Šurla – nič več na Magu

stolček znova naskakoval sedanji Markešev namestnik Darijan Košir, čeprav ima malo možnosti, da bi se znova zavihtel na mesto odgovornega urednika Dela. Pred meseci se je nekaj govorilo o tem, da bi z blagoslovom Pivovarne Laško uredniško mesto zasedel nekdanji urednik Mladine Jani Sever. Bržkone pa bo čas zamenjave odvisen predvsem od tega, kako se bodo odločili politični botri iz ozadja in kako se bo odzivala Pivovarna Laško, zato bi do zamenjave najverjetneje utegnili priti šele po volitvah. Že zdaj pa je jasno, da je prišlo do dokončnega preloma med Markešem in njegovimi kolegi z Maga. V sredo, 31. januarja, je Markeš na okrogli mizi o medijih v prostorih Društva slovenskih pisateljev (poleg njega je bila gostja dr. Sandra Bašič Hrvatina) dejal, da o svojih kolegih z Maga ni slabo govoril (čeprav pričevanja nekaterih Magovih novinarjev kažejo drugače), z druge strani pa je doživel obratno. Dejaj je tudi, da ti kolegi »delujejo v skladu s cilji, ki niso novinarski«. Kot je dejal, kolegi z Maga niso mogli pričakovati njegove podpore, saj njemu v bran niso rekli niti besede, ko naj bi ga bili napadli STA in Demokracija. Vsi ti dogodki nedvomno dokazujejo, da je politično-kapitalska »zelena« naveza medijski svobodi, na katero so se sklicevali predvsem nasprotniki sedanje vlade, z zadnjo potezo dokončno »nataknila roge«. ■

Kdo stoji za poročanjem APA?

Silvester Šurla je že pred časom protestiral zaradi zavajajočega poročanja avstrijske tiskovne agencije APA oz. njene dopisnice Nine Razboršek o dogajanju na Magu, Pokazalo pa se je, da za Razborškovo, ki je tudi podpisala znamenito peticijo proti cenzuri, stoji koroški Slovenec Stefan Vospernik, sin nekdanjega ravnatelja Zvezne gimnazije v Celovcu Reginalda Vospernika. Po navedbah koroških Slovencev se Vospernik ne giblje v krogih slovenskih organizacij na Koroškem. Stefan Vospernik, ki dela na centrali APA, je nedavno napisal precej obtožujoč članek o Sloveniji zaradi nedavne afere z zapisnikom sestanka med predstavnikoma ameriškega State Departmenta in slovenskega zunanjega ministrstva.

Bodimo tokrat nazorni. Že dolgo spremljamo preizkušeni model javnega obveščanja: izhodiščno konstrukcijo resničnosti v antagonistični črno-beli podobi, nepogrešljivost postkomunistične kontinuitete in nove demokrate kot nekakšno nujno zlo, naše seveda verodostojne in nasprotnike demonizirane ter vsekakor vprašljive, te še posebej z razrednim ali državnim sovražnikom, predestiniranim na obsodbo in eksekucijo (kot na povojnih procesih). V postkomunizmu z medijskim umorom.

Na sledi »eksekuciji«

Dr. Ivan Klemenčič

Gradiva za takšen vzorec ne manjka, predstavimo ga na zgledu osrednjega slovenskega dnevnika v razmiku zgolj petih dni. Se pravi v času, ko smo stopili v obdobje prezgodaj začetega predvolilnega boja s še bolj zaostrenim odzivanjem javnih občil, pretenciozno segajočim od zavzetega propagiranja do prefinjenega zavajanja in brezobzirne sovražnosti tako rekoč z vsemi sredstvi. Za presojo pri branju bodimo pozorni na povsem nedvoumne, izdajajoče se zunanje poudarke, od grafične postavitve do obsega in slikovne podpore, kar bi morala določneje potrjevati vsebina. Se pravi na vnanjost kot na že vnaprejšnje vrednotenje, učinkujoče neposredno psihološko, še posebno s podzavestnim sprejemanjem.

Propaganda za naše Poglejmo prvi primer (Delo, 19. jan. 2008). V zgornji polovici naslovne strani velika slika s portretoma Boruta Pahorja in Mitje Gasparija, desno trikolonski članek z velikim naslovom: Borut Pahor bi Mitjo Gasparija imel za podpredsednika vlade. Predstavlja se tedaj nekaj, kar še ni, če sploh bo. Vendar gre za našega Pahorja, za njim stoječo politiko in ne nazadnje za kapital postkomunističnih sil najbližje prav njegovi stranki, in gre končno za osrednji dnevnik v lasti tega kapitala, česar tudi ni mogoče zanikati. Tako poudarjeno se predstavlja projekt, ki je zgolj strankarsko relevanten, zato je poudarek nenavaden, zadeva prozorno napihnjena. Zaradi razkoraka med grafično predstavitevijo in komaj drugorazredno vsebino gre za klasičen primer politične propagande.

Medijski umor za nasprotnika Drugi primer (Delo, 17. jan. 2008). Samo dva dni prej zgodovinski dogodek, nastopni govor slovenskega premierja Janeza Janše v evropskem parlamentu v Strasbourgu kot predsednika sveta Evropske zveze. Politično prvorazredni dogodek, izjemno in presežno dejanje na najvišji državni, evropski in svetovni ravni. Slovenija ni še nikoli predsedovala Evropi, in to najrazvitejši Evropi, za slovenski narod je to izjemno sim-

bolno dejanje in prav tako priznanje, na kakršnega je lahko ponosen vsak njegov pripadnik. Vendar mu tega zadoščena osrednji dnevnik ne omogoča. V njem si nastopni govor ni zaslužil niti slike na naslovnici (ta je, ne najbolj prepričljiva, na tretji strani) in le dvekolonski članek na spodnjem delu strani z naslovom (z manjšimi črkami): Znane vse prioritete predsedovanja. Se pravi tudi brez navedbe imena predsedujočega EU v naslovu. S takšno predstavitevijo gre za namerno neustrezno vrednotenje, očitno za skrivanje in zavajanje, s katerim Delo najprej pade na izpitu iz profesionalnosti. Njegovi jastrebi in morda kakšen podpisnik novinarske peticije med njimi so brezobzirno uporabili dvojna merila tako glede samega dogodka kot tudi predsedujočega Janeza Janše. Gre za eksemplaričen primer cenzure in nov pomemben prispevek k medijskemu umoru premierja in predsedujočega EU. Vemo tudi, da gre zgolj za en primer v kontekstu z jasno intencijo. V kontekstu oblikovanja resničnosti z diskvalifikacijo, demoniziranjem, umanjkanjem ali minimiziranjem poročanja, z oškodovanjem do podrobnosti (ni naključje, da premierja v Delovih anketah slikovno že dolgo edinega predstavljajo z grimaso na obrazu).

S takšno predstavitevijo premierjevega govora v Strasbourgu gre za namerno neustrezno vrednotenje.

Obtožbe se nadaljujejo S takšno obravnavo so članek kar uspešno skrili, tem bolj, ker so na isti naslovnici v celi zgornji polovici objavili veliko sliko stavkovnega odbora javnega sektorja in desno trikolonski članek z velikim naslovom: Stavka bo, inflacijska pričakovanja naj umiri vlada. Tako so grafično poudarili notranjepolitični dogodek kot bistveno pomembnejšega, čeprav le efemerni stavkovni pojav, ki je bil že po enem tednu zaradi dogovora in podpisa sporazuma z vlado neaktualen (kot je bil še isti teden z avtoprevozniki, sklenjen pa je bil tudi dogovor zasebnega sektorja z delodajalci), zamenjujoč tako njegovo drugorazrednost z vrednotami najvišjega nacionalnega in mednarodnega pomena. Hkrati so ga izrabili za obtožbe vlade zaradi inflacije (na isti naslovnici so od petih trije članki posvečeni inflaciji), ki se bo najbrž dokaj kmalu izkazala za prav tako efemeren pojav v primerjavi z novo

O avtorju

Magistral in doktoriral je iz muzikologije ter opravil habilitacijo za docenta. Vodil je Glasbeno zbirko NUK in bil predstojnik Muzikološkega inštituta ZRC SAZU. Poleg publicističnega in kritičnega dela se je ukvarjal s preučevanjem novejših in starejših slovenske glasbe. Doma in v tujini je objavljaval znanstvene in strokovne članke ter nekaj knjižnih publikacij. V pripravi so druga izdaja antologije slovenske glasbe *Musica noster amor* (slovenska in angleška različica) in izbrani spisi.

slovensko gospodarsko ekspanzijo – kot je seveda komaj pomembna predimenzionirana napoved nekega kandidata za podpredsednika vlade, kar morda nikoli ne bo. (In dodajmo še o tem kandidatu: ob vsej Gasparijevi publiciteti v Delu s kritiko vlade zaradi inflacije nočejo vedeti, da ni verodostojen presojevalec, saj je kot prejšnji guverner Banke Slovenije tako rekoč do zadnjega – v skladu z beograjsko šolo, da je nekaj inflacije vedno dobro – brez potrebe ohranjal inflacijo, za kar si je pozneje prislužil kritiko mladih ekonomistov. To inflacijo, ki nikakor ni bila uvožena, smo Slovenci morali plačati, in to brez potrebe, pa ni bilo zato nobenih protestov, stavk ne poleti ne pozimi in nobene gonje po časopisih, radiu in televiziji. Da ne govorimo o še enkrat višji inflaciji hkrati s še enkrat nižjo gospodarsko rastjo v času, ko je bil proslavljen Gaspari finančni minister.) Sicer so prav prizadevno na stalnem mestu časnikove naslovne strani prižgali svečko na oltarčku inflacije in iz dneva v dan opozarjali, kako trda nam prede zaradi vsega krive in nesposobne vlade.

Tretji primer (Delo, 21. jan. 2008). Prvi dan naslednjega tedna v zgornji polovici naslovnice dva predsedniška kandidata srbskih volitev s slikama in desno spet trikolonski članek z velikim naslovom s polnima imenoma obeh kandidatov in še s ponovljenima manjšima njunima slikama, vsekakor šele kandidatov. Sprašujemo se, kaj ima Slovenija s srbskimi volitvami. Smo še vedno v Jugoslaviji? Ni bilo še dovolj Balkana in slovenskega hlapčevanja? In to iz tiste Srbije, ki je še leta 1991 hotela okupirati Slovenijo. Očitno je tudi, da je najvišji slovenski vladni predstavnik in predsedujoči EU neprimerljiv z dvema nacionalnima neslovenskima predsedniškima komaj kandidatom, in to iz agresorske Srbije. So v tem časniku, ki nenaključno še vedno nosi ime prvega slovenskega partijskega glasila (organa Centralnega odbora KPS v letih 1940–1942), izgubili vse politične kompase?

Malo pomembno in presežno K temu le dodajmo četrty primer (Delo, 22. jan. 2008). Naslednji dan na naslovnici spodaj trikolonski članek z naslovom: Gaspari odšel, Zalar prišel, skupaj s slikama predsednice LDS in tega novega člana. Gre za kvečjemu tretjerazredni notranjepolitični dogodek, kvečjemu za obet, ki pa je prikazan kot pomembnejši v primerjavi s prvorazrednim in presežnim slovenskim in evropskim slab tedzen prej, ki ni bil šele obet, ker je bil dejstvo. V primerjavi z obravnavanim člankom 17. januarja tako spet neprofesionalna dvojna merila in spet politična propaganda. Zaradi takšnih sistematičnih

prizadevanj pri Delu ni naključje, da je slovenski premier prav v Delovih anketah priljubljenosti uvrščen na komaj verjetno 16. ali 17. mesto. Zato si zaslužijo politični propagandisti v tem glasilu vso pohvalo. Je to logično, upoštevaje katero koli že merilo? V času največjih slovenskih dosežkov doslej sodi slovenski premier kot njihov tako rekoč poglavitni akter povsem naravno na vrh. Je še kdo zaslužnejši za zadnje triletno slovenske uspehe? In še vprašanje: Kdo obvladuje in nadzira javna občila, Janša ali njegovi postkomunistični nasprotniki? Glede na to lahko tudi z vso gotovostjo napovemo, da bo ob morebitni letošnji volilni zmagi sil kontinuitete sedanje protivladno Delo postalo kooperativen provladni časopis.

Še medijski umor Peti in zadnji primer (Delo, še enkrat 19. jan. 2008, Vroči stol Janeza Janše). Obžalovanja vreden komentar odgovornega urednika Janeza Markeša in frontalni napad na slovenskega premierja, predvsem z obtožbami brez dokazov, z apriorizmi in že znano fiksno idejo oziroma fobijo o Janši kot veliki nesreči slovenskega naroda, nadalje s poskusom ustvarjanja izrednega stanja in še posebej z obtožbami o premierjevem nadzoru javnih občil, vse to pa kar neposredno iz nadziranega Dela. Vse torej za podkrepitev medijskega umora državnega sovražnika številka ena, kar se bo do volitev stopnjevano nadaljevalo. Kaže, da pri tem ni šlo brez osebnih zamer in poskusa maščevanja zaradi Vročega stola novinarja Vladimirja Voduška, na katerem se je avtor Delovega komentarja namesto odgovora, zakaj je tako rekoč diametralno spremenil svojo novinarsko prakso, odzval konfliktno. Ker že navajamo Vroči stol nacionalne televizije, omenimo, da je bil znotraj teh obravnavanih petih dni, 21. januarja, gost oddaje premier Janez Janša. Najbrž ni šlo za pomoto ali Janšev nadzor, vsekakor je premierja med kar

Vsi napadi so za podkrepitev medijskega umora državnega sovražnika številka ena, kar se bo do volitev stopnjevano nadaljevalo.

20.000 glasujočimi podprlo 83 odstotkov gledalcev, njegovo alternativo na jesenskih volitvah, našega in Delovega Boruta Pahorja, pa le 17 odstotkov. V nedavni oddaji Trenja na POP TV je Janša prav tako dobil nedvoumno podporo glasujočih gledalcev za uspešen boj proti tajkunom. Kaže tedaj, da vendarle ne gre ne za izredne razmere ne za Janševo sejanje vetra in žetja viharja, kot smo brali, četudi bi bilo to komu zelo povšeči. Morda je šlo le za Delov vihar v kozarcu vode.

Ob naslovu osrednjega slovenskega dnevnika piše: Misli širše. Komu je to namenjeno? Naj bo povedano: ni jim pomoči. Ne kaže, da bodo – tudi mnogi podpisniki novinarske peticije – mislili širše. Zanje se je (z izjemo manjšine, ki ne odloča) čas ustavil v nekdanji totalitarni državi enoumja in slabega spomina. Obsojeni so na politično propagando, na konstruiranje resničnosti in medijske umore. Kaj lahko naredimo Slovenci demokrati? Da kot pametnejši odnehamo (kot naročniki glasila, ki v politiki ne izpričuje profesionalnih standardov poročanja) in da volimo tiste, ki dajejo edino upanje za demokratizacijo javnega obveščanja ter celotne družbe. **D**

križ in da bi se tudi sicer izkazala vsa njihova iniciativa. Ta jim je bila zdaj onemogočena in posledic tega ne bo mogoče nadomestiti še nekaj let,« je dejal Tanko po glasovanju. Napovedal je, da bo koalicija parlamentarni postopek za preostala zakona, ki sta dobila podporo v prvi obravnavi, vodila naprej in ju poskušala sprejeti. Gre za zakon o volilnih enotah v prve pokrajinske svete in zakon o prenosu nalog v pristojnost pokrajin. V poslanski skupini SD, kjer je predsednik Borut Pahor že pred glasovanjem dejal, da zakona ne bodo podprli, pričakujejo, da se bo razprava o regionalizaciji Slovenije nadaljevala, zavzemajo pa se za posvetovalni referendum, na katerem bi lahko volivci povedali, ali si pokrajine želijo ali ne. Pri tem je jasno, da si želijo Socialni demokrati s tem pridobivati politične točke, saj smo navsezadnje v volilnem letu.

Pokrajin za zdaj ne bo

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Opozicija je zavrnila najpomembnejši pokrajinski zakon, Pahor in SD bi o tem še razpravljali in morda celo prek referenduma nabirali politične točke.

Poslanci državnega zbora so na petkovem glasovanju zavrnilo najpomembnejši pokrajinski zakon, zakon o ustanovitvi pokrajin. Zanj je glasovalo 50 poslancev, proti pa jih je bilo 27. Za potrditev bi bila potrebna dvetretjinska podpora poslancev. Preostala dva zakona – zakon o volitvah v prve pokrajinske svete pokrajin in o prenosu pristojnosti nanje – sta bila potrjena kot primerna za nadaljnjo obravnavo.

Minister razočaran Minister za lokalno samoupravo Ivan Žagar, ki je bil nad izidi glasovanja vidno razočaran, je po zavrnitvi zakona o ustanovitvi pokrajin dejal, da še vedno meni, da je ob primernem političnem naporu mogoče narediti korak naprej. Boji pa se, da

je izid glasovanja jasen signal, da opozicija v resnici ne želi decentralizirati države in ne želi skladnejšega regionalnega razvoja. Pri tem je minister znova poudaril, da je ustanovitev pokrajin nujna, saj o tem ne nazadnje govorijo statistični kazalci BDP, ki so evropsko merilo razvitosti. Zakonodaja je

Projekt pokrajin je bil projekt celotne Slovenije, ne vlade, opozicija pa ga je spodkopala.

bila pripravljena na podlagi široke razprave. Odložitev pa lahko pomeni, da do pokrajin še ne bomo prišli prav kmalu.

Velika škoda Jože Tanko, vodja poslanske skupine SDS, je glasovanje označil kot dejstvo, da pokrajin v tem mandatu ni mogoče sprejeti. Po njegovi oceni bi bil postopek priprave novega zakona predolg, da bi ga sprejeli še pred volitvami. S padcem zakona o ustanovitvi pokrajin bodo dileme, ki so bile odprte že do zdaj, ostale odprte tudi v prihodnje, zato se je treba vprašati, kakšna bi bila videti Slovenija, če bi uvedli pokrajine že pred desetimi leti. »Prepričan sem, da bi pokrajine drugače poskrbele za svoj razvoj, za boljši priklon na avtocestni

Sestanek z Janšo Predstavniki strank so se pred glasovanjem sešli s premierjem Janezom Janšo, da bi se dogovorili o skupni podpori pokrajinskim zakonom. Po navedbah večine se niso mogli uskladiti predvsem glede števila pokrajin in načina njihovega financiranja. Janša je nato dejal, da je pokrajinska zakonodaja v rokah poslancev. Po glasovanju, ko je bilo jasno, da 1. januarja 2009 pokrajine ne bodo zaživele, pa je dejal, da je imel pred sestankom prazen list papirja in takšen je ostal tudi po sestanku. Nobena politična stranka namreč ni dala kakšnega resnega predloga o tem, kako naj bi stvari na tem področju pripravili, da bi pokrajine lahko zaživele. Pokrajinske zakone pa podpira večina županov slovenskih občin, o tem, da je treba zakone sprejeti, so prepričani tudi v združenju občin. Za pokrajinsko delitev so se poslanci večinsko opredelili že tedaj, ko so potrdi-

S premijerjem so se sešli vsi poslanci koalicije in razen enega projekt podprli.

Opozicijski poslanci so ustavili ustanavljanje pokrajin.

li tudi spremembe ustave. Tako kot takrat je tudi zdaj za sprejetje ključnega zakona o ustanovitvi pokrajin potrebna dvetretjinska parlamentarna večina.

Temelj že v ustavi Odločitev za decentralizacijo države je poslancem pojasnjeval minister Žagar. Pri tem jih je spomnil, da se glede decentralizacije strinjata tako strokovna kot politična javnost. Nujnost uvedbe pokrajin je minister podkrepil s statističnimi podatki. »Čeprav imamo v Sloveniji visoko rast BDP, je ta izredno neenakomerno porazdeljena,« je dejal. V koaliciji so število pokrajin (14) že pred časom označili za politično realnost. Prav tako po njihovo predlog uživa večinsko podporo županov slovenskih občin. Drugi zakon, o katerem so razpravljali, to je zakon o volilnih enotah za volitve v prve pokrajinske svete, določa število in obseg volilnih enot in velikost pokrajinskih svetov. V pokrajinah, kjer je večja razdrobljenost občin, je vlada za volilne enote vzela meje občin, pri drugih pa so vzeli meje četrtnih in krajevnih skupnosti. Tretji zakon, o katerem so razpravljali, je zakon o prenosu nalog v pristojnost pokrajin, ki spreminja približno 50 področnih zakonov in je po besedah ministra Žagarja rezultat zahtevnih usklajevanj na medresorski ravni. Minister je zagotovil, da je skupaj s prenosom nalog predviden prenos finančnih sredstev in kadrov.

Jakob Presečnik (SLS)

Borut Pahor, predsednik SD

Jože Tanko (SDS) je glasovanje označil kot dejstvo, da pokrajin v tem mandatu ni mogoče sprejeti.

Sestanek koalicije Premier Janša se je s poslanci koalicije, finančnim ministrom in predsednikom NSi Andrejem Bajukom

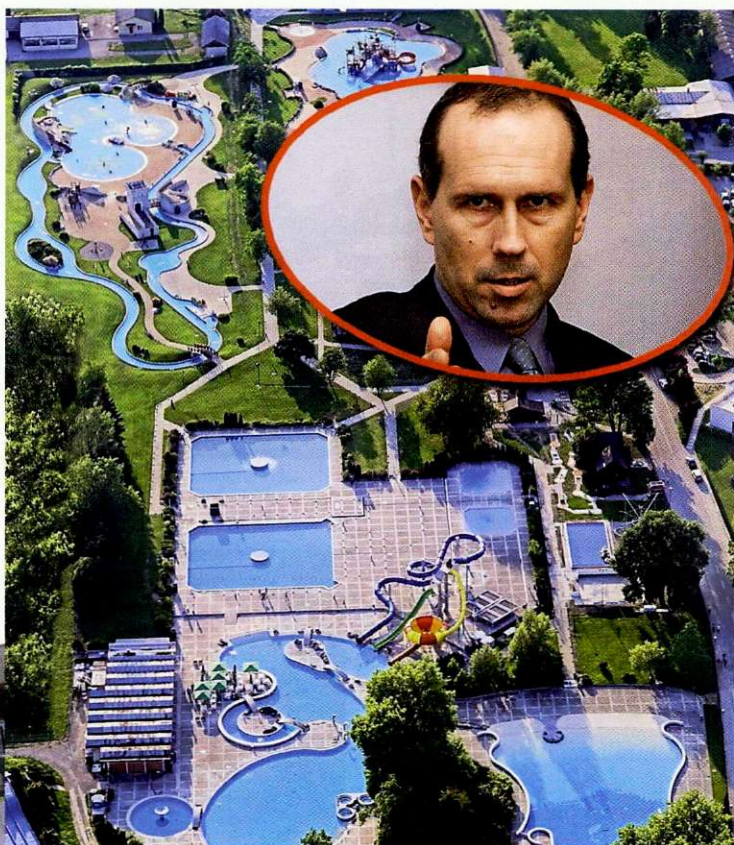
ter Ivanom Žagarjem sešel v sredo zvečer (razprava v parlamentu je bila v četrtek, glasovanje pa v petek), srečanje pa je bilo namenjeno obravnavi predloga pokrajinske zakonodaje in tudi rebalansu proračuna RS za leto 2008. Vodja poslanske skupine NSi Jožef Horvat je v izjavi za medije pred začetkom sestanka dejal, da v njihovi poslanski skupini nobena poslanca pri nobenem glasovanju niso silili, da glasuje proti svoji volji. Vsak se bo glede pokrajinske zakonodaje pač sam svobodno odločal, je dodal. Uvedbam pokrajin pa že od vsega začetka nasprotuje njihov poslanec Anton Kokalj in svojega mnenja ni pripravljen spremeniti. Franc Žnidaršič (DeSUS) je še pred sestankom pri predsedniku vlade dejal, da so v njegovi stranki ves čas opozarjali, da je število pokrajin takšno, da bodo razmere neuravnotežene, kljub temu pa v stranki niso nikoli želeli nasprotovati postopku ustanavljanju pokrajin. Vodja poslanske skupine SLS Jakob Presečnik je pred sestankom dejal, da si želi, da bi bila koalicija pri glasovanju o pokrajinski zakonodaji enotna, s čimer naj bi prepričali tudi del opozicije, vendar se to ni zgodilo.

Po sestanku Kot je dejal Janša po koncu sestanka se koalicija vseskozi zaveda, da nima dovolj glasov, da sama izpelje projekt pokrajin, zato se je pri njihovem sprejemanju že od vsega začetka usklajevala z opozicijo. »V okviru tega sodelovanja smo spremenili ustavo, pripravili sveženj pokrajinske zakonodaje in vse njegove ključne usmeritve,« je dejal Janša.

Vlada je tako že novembra privolila v zahtevo opozicije, da pred nadaljevanjem postopka pripravi tudi preostale zakone. Slednje je storila, kar pomeni, da je imela opozicija pred seboj celotno sliko. Janša je ves čas opozarjal, da je mogoče vsak posamični člen v vseh zakonih še dopolniti in da je vlada pripravljena na usklajevanje. Pri tem je izrazil upanje, da bo opozicija zakone v prvi obravnavi podprla, v drugi pa bi jih ustrezno dopolnili. Na koncu je premier v imenu koalicije pozval stranke, ki imajo svoje poslance v državnem zboru, naj se zavedajo, da pokrajine niso projekt vlade, ampak celotne Slovenije in kot takega so ga gradili že od vsega začetka. Po premierjevih navedbah Slovenija pokrajine potrebuje zato, da se bo lahko hitreje in enakomerneje razvijala. Kot kaže zdaj, pa se je to poglavje do nadaljnjega zaprlo. **D**

FM 102.1
99.5 stereo RDS
Radio VIVA
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Gradita svoja imperija

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana, arhiv Demokracije

Dogodki v zvezi z nameravanimi prevzemi si naglo sledijo. Šrota in Petana oziroma Kučana in Golobiča (povezave so več kot očitne) ne ustavi nič. Potrjujejo se vse domneve o parkiriščih delnic. Jih bo kdo ustavil?

Zgodilo se je to, kar so poznavalci razmer napovedovali že nekaj časa. Štiri gospodarske družbe so 1. februarja objavile namero za prevzem Pivovarne Laško. Tri dni pozneje, 4. februarja, so iz Pivovarne Laško sporočili, da »s prevzemniki ni nobenega dogovora«. Kot da bi kdo pričakoval, da bo Boško Šrot, ki vodi pivovarno, to priznal. Verjamemo pa, da dogovor o tem seveda ne obstaja na papirju. In koliko naj bi bil vreden prevzem? Po nekaterih podatkih 443 milijonov evrov. Da si bomo številko lažje predstavljali, je to 521 tisoč povprečnih slovenskih netoplač. Posameznik bi moral za to delati 43.431 let. Ker bodo morali prevzemniki prevzeti še Mercator (zaradi uradne potrditve povezanosti oseb), moramo temu prišteti še 718 milijonov

evrov, kar je skoraj 845 tisoč povprečnih netoplač, ki bi jih zaslužili v 70.392 letih. Skupni potrebni znesek za prevzem je torej 1.161 milijonov evrov ali 1.365.882 povprečnih slovenskih netoplač, za katere bi moral državljan delati 113.823 let, pri tem pa ne bi smel za življenje porabiti niti evra.

Druga logika Iz pogovora z različnimi t. i. hitrimi bogataši pa spoznamo tudi drugo logiko: če mi vsak državljan da en evro, bom bogat. Iz tega so nekateri izpeljali: Če od vsakega drža-

vljana zaslužim eno netoplačo, bom lastnik pol Slovenije. Dovolj nazorno.

Povezave in parkirišča Nadaljujmo. Mariborska finančna družba Infond Holding, Cestno podjetje Maribor (CPM), finančna družba Fidina iz Ljubljane in družba Koto so 1. februarja objavile prevzemno ponudbo za Pivovarno Laško. Infond Holding je s 23,71-odstotnim deležem največji lastnik Pivovarne Laško, CPM ima v Laškem 12,63-odstotni delež, Koto pa 4,86 odstotka delnic pivovarne. Družba Fidina,

katere soustanovitelji so holding NFD, Maksima invest in podjetje Nefira, je pred kratkim od Infonda ID kupila 0,6-odstotni delež Laškega. Družbe, ki so objavile namero za prevzem in za katere se govori, da so blizu prvemu možu pivovarne Bošku Šrotu, tako po zadnjih podatkih v Laškem že obvladujejo 41,8-odstotni delež. Po neuradnih informacijah pa Šrotova ekipa obvladuje več kot polovico lastništva pivovarne. Kot je znano, je vodstvo Pivovarne Laško sredi decembra, ko naj bi zastavilo del svojega lastniškega deleža v Mercatorju, pri tem pa so se porodili namigi, da gre za zbiranje denarja za odkup pivovarne, zatrnilo, da ne namerava izvesti menedžerskega odkupa pivovarne. Družba Koto je skoraj pet odstotkov delnic Pivovarne Laško kupila le nekaj dni

Samo za prevzem pivovarne in najboljšega soseda bi moral Bojan Šrot v normalnih razmerah delati 113.824 let.

pred objavo o nameri, in sicer od luksemburške družbe Towra. Ta družba, ki jo borzni poznavalci povezujejo z družbo Medvešek Pušnik, je delež v Laškem kupila konec decembra od mariborskega CPM. Večinski lastnik CPM je nekdanji predsednik nadzornikov Centra Naložb, ki je večinski lastnik Infond Holdinga, Janez Škoberne, ki naj bi bil blizu Šrotu. Z obema se je srečeval Sašo Peče, nekdanji poslanec SLS in podpredsednik državnega zbora. Med večjimi lastniki Pivovarne Laško so še Kapitalska družba (7,06 odstotka), banka BA-CA (5,69 odstotka) in NFD 1 (4,96 odstotka).

Milijoni evrov Koliko nameravajo ponuditi za delnico Pivovarne Laško, prevzemniki še niso sporočili. Na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev se je enotni tečaj delnice, ki se je sredi lanskega avgusta za kratek čas povzpela nad 100 evrov, pretekli teden ustavil pri 85,03 evra. Kapital Pivovarne Laško je razdeljen na 8,747.652 delnic, kar pomeni, da bi celoten prevzem brez prevzemne premije po zdajšnjem tečaju ponudnike stal skoraj 745 milijonov evrov, zmanjšano za delnice, ki jih imajo že v lasti. Skupno bi torej potrebovali še uvodoma omenjenih 443 milijonov evrov. Prevzemniki pa bodo, če bo do prevzema Pivovarne Laško prišlo, poleg tega pridobili tudi večinski delež ajdovskega Fructala, Radenske in Dela, skupaj s hčerinskima družbama Radenska in Pivovarna Union pa še skoraj 24 odstotkov Mercatorja. Vsak lahko ugotovi, da bo peščica ljudi postala lastnica gospodarstva skoraj polovice Slovenije.

Zapiranje pozicij Po objavi namere za prevzem poleg že znanih komentarjev in besed, ki so bile izrečene v času, ko je predsednik vlade Janez Janša v parlamentu sprožil postopek za zaupnico vladi in je pri tem prvi javno opozoril na tovrstne povezave, odziva v javnosti ni. Oglasil se ni niti domnevni varuh slovenskega nacionalnega interesa (nekdanji predsednik), molčijo tudi vsi politični ekonomisti, o katerih smo v Demokraciji že pisali. Edi-

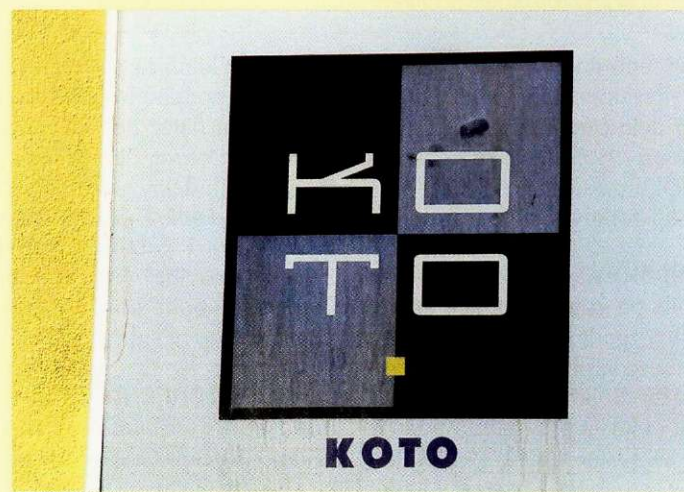
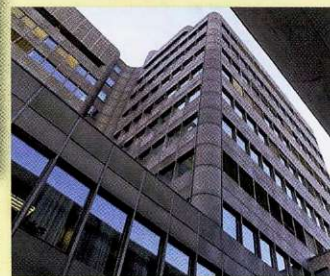
ni odziv, ki smo ga zasledili, je bila ocena za Slovensko tiskovno agencijo. Samostojni strokovnjak za področje financ Matej Tomažin je to komentiral z besedami, da gre pri nameri štirih družb za prevzem Pivovarne Laško za nadaljevanje privatizacije oziroma konsolidacije lastništva največje slovenske pivovarne. »V tem pogledu je bila ponudba mogoče pričakovana,« je poudaril in dodal, da je glede na preteklo dogajanje in medijsko obračunavanje logično, da se lastniška struktura zdaj zapira. Tomažin je pri tem opozoril, da gre za zdaj za namero in da ponudba še ni objavljena. »V ponedeljek bomo videli, kakšen bo odziv delničarjev in vlagateljev na borzi,« je dodal. »Kolikor bo ponudba višja od trenutnih tržnih cen, bi to lahko pomenilo določena nihanja na kapitalskem trgu. Ponudba gre v smeri zapiranja lastniških pozicij, bistvenega vpliva na sam kapitalski trg pa ne bo imela,« je prepričan Tomažin. Glede na to, da je bila delniška struktura Pivovarne Laško že doslej dovolj nadzorovana, ne pričakuje bistvenih zapletov pri prevzemu. Dodajmo, da se v ponedeljek na borzi ni nič zgodilo, tečaj delnic Laškega se je oblikoval pri 85 evrih, to je za 0,04 odstotka manj kot v petek, kar pomeni, da gre res za skrbno načrtovan prevzem.

Prozorno S tega vidika je dejstvo, da je Pivovarna Laško v ponedeljek prek spletnih strani Ljubljanske borze sporočila, da je v petek prejela prevzemno namero družb Infond Holding, CPM, Koto in Fidina, zelo prozorno dejanje. Iz Laškega so tudi sporočili, da so agencijo za trg vrednostnih papirjev obvestili, da med upravo Pivovarne in prevzemniki ni bilo nobenih dogovorov ali pogajanj glede prevzema, čemur pravzaprav nihče ne verjame.

Najboljši sosed Zanimivo pa je, da so se v ponedeljek na borzi krepko podražile delnice Mercatorja, v katerem ima Laško prek hčerinskih družb skoraj 24-odstotni lastniški delež. Tečaj Mercatorjevih delnic se je zvišal za dobrih osem odstotkov, še večja cenovna nesorazmerja

Infond Holding, CPM, Fidina in Koto: Šrotova parkirišča delnic Pivovarne Laško

Naveza Boško Šrot in Milan Kučan dobro deluje.

pa so bila v času trgovanja. Po mnenju finančnega svetovalca Mateja Tomažina je razlog za skok Mercatorjevih delnic spekulacija, da bodo družbe Infond Holding, CPM, Koto in Fidina po prevzemu Pivovarne Laško presegle prevzemni prag v Mercatorju, tako da bodo morale

objaviti prevzemno ponudbo največjega slovenskega trgovca. Pivovarna Laško skupaj z Radensko in s Pivovarno Union obvladuje skoraj 24 odstotkov Mercatorja, Infond Holding pa ima v lasti 24,98-odstotka »najboljšega soseda«. To pomeni, da bi ob pridobitvi Pivovarne Laško ▶

Na vrsti za prevzem bo kmalu tudi Mercator.

Za nameček bodo dobili še Fructal, Radenska, Delo in Union.

► prevzemniki, ti bodo po mnenju poznavalcev najverjetneje sklenili delničarski sporazum, prek Infond Holdinga in Laškega krepko presegle prevzemni prag 25 odstotkov Mercatorja.

Golobičeva naveza V zadnjih dneh pa smo bili priče še eni veliki zgodbi. Družba DZS bo po besedah predsednika uprave družbe Bojana Petana do konca leta objavila prevzemno ponudbo za Terme Čatež. Medtem ko je v zgodbi o Pivovarni Laško prevladovala skupina okrog Pahorjeve SD in Foruma 21, se okrog Term Čatež vrtijo ljudje iz kroga LDS in zdajšnje stranke Zares, ki jo vodi Gregor Go-

lobič. Za Golobiča pa je znano, da ga zelo podpira Milan Kučan. Od tega ni daleč do sklepa, da so si stvari okrog delitve lastništva vitalnih delov gospodarstva lepo porazdelili. Za zdaj mirujejo samo v t. i. gorenjski navezi. Ali je to le navidezno ali pa se bo tudi tam zgodba kmalu odvila, bomo seveda še videli.

Žena nadzoruje moža A vrnimo se k Termam in navezi Milan Kučan-Gregor Golobič-Bojan Petan. DZS, ki jo vodi Petan, je postala pomembnejša lastnica družbe Terme Čatež. Uprava čateške družbe je pred kratkim sporočila, da je generalni direktor Term Ča-

na poleg Krajnika imenovala Johannesesa Attemsa, Tomaža Pogorelca, Vladimirja Smolca, Mitjo Gruma in Ado De Costa Petan (ženo Bojana Petana). V nadzornem svetu Term tako ni nobenega predstavnika države. Delničarji Term Čatež so nato izglasovali tudi umik lastnih delnic, ki so v lasti Marine Portorož in Turističnega podjetja Portorož (TPP), s čimer se je osnovni kapital družbe zmanjšal na 12,4 milijona evrov.

O umiku lastnih delnic so delničarji odločili že na skupščini 3. oktobra lani, a sklep ni bil izglasovan. Terme Čatež so v letu 2006 dosegle 4,4 milijona evrov dobička, za dividende pa so namenile 1,09 milijona evrov. Kapitalska družba je za vse sklepe skupščine Term Čatež (tudi za sestavo nadzornega sveta) napovedala, da bo vložila izpodbojne tožbe. Zadeve se bodo torej prenesle na sodišče. Najmanj nenavadno pri tem je, da bo Bojana Petana, ki je poleg tega, da je predsednik uprave DZS še direktor še v drugih podjetjih in prokurist v Termah, nadzorovala kar njegova žena.

Pušnikova Towra Še bolj kot to pa je zanimivo (žalostno) dejstvo, da je pri tovrstnih »manevrih« Petanu pomagala družba Towra iz Luksemburga. Omenili smo jo že v primeru Pivovarne Laško. Družba Towra, ki naj bi bila povezana z družbo Medvešek - Pušnik, je namreč skoraj petodstotna lastnica Pivovarne Laško, saj je konec decembra od

družbe CPM kupila 4,86-odstotka Laškega. V zgodbah okrog Bojana Petana je sodelovala tudi družba Rent A iz Ljubljane, ki je 24. januarja družbi Towra prodala 71.240 delnic oziroma 11,91-odstotni delež družbe Terme Čatež. Največja lastnica Term Čatež je po zadnjih podatkih s 20,01-odstotnim deležem DZS, Kapitalska družba ima 19,78-odstotni delež, družba Towra je s 11,9-odstotka tretja največja lastnica Term. Sledijo Marina Portorož (9,76 odstotka), TPP (7,11 odstotka), Hrvatska poštanska banka (4,98 odstotka), M. B. Satler (3,37 odstotka) in vzajemni skladi Triglav Steber 1 (3,32 odstotka). Ob tem dodajmo, da se Terme Čatež potegujejo tudi za nakup Term Olimia. Če bi torej do prevzema Term Čatež res prišlo, bi s tem prevzeli tudi Terme Olimia.

Za konec Vse dosedanje informacije o dogovorih in povezavah na več ravneh, o katerih je večkrat javno govoril predsednik vlade, so torej resnične. Obstajajo številne povezave, dogovorjene v Forumu 21, ki ga vodi Milan Kučan, delitev premoženja poteka na več ravneh. Vse je vodeno iz enega središča, postopki pa potekajo tako, da delnice posameznih družb že dolgo prej »parkirajo« pri nekaterih družbah. Tudi o tem je Janša večkrat govoril. Kljub temu in podatkom, naj bi tovrstne povezave raziskovali tudi organi pregona, posamezniki ne odnehajo. **D**

Vse tovrstne prevzeme podjetij bomo na koncu plačali državljani, premoženje pa bo ostalo v lasti peščice ljudi.

tež Mladen Kučiš Petana imenoval za prokurista družbe. Delničarji so namreč na zadnji skupščini sprejeli vse predlagane sklepe DZS, med drugim tik pred skupščino vloženi nasprotni predlog o imenovanju novih nadzornikov. Medtem ko je bil v prvotnem predlogu sklepa Petan predviden za člana nadzornega sveta, v zadnjem predlogu njegovo ime ni bilo več zapisano. V nadzorni svet pa je skupšči-

Andrej Plahutnik je svetovalec v Srbiji. Ali Srbi vedo, kaj jih čaka?

Slovenija daleč pred vsemi

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Slovenija je v času samostojnosti prekosila vse. Po kupni moči na prebivalca dosega 80 odstotkov avstrijskega povprečja in 90 odstotkov povprečja držav članic EU.

Po šestnajstih letih življenja v samostojni državi je zanimivo pogledati, kje je danes Slovenija v primerjavi z državami nekdanje Jugoslavije. Tovrstno primerjavo je pred kratkim naredila avstrijska družba za tržne raziskave RegioData in ugotovila, da je kupna moč največja v Sloveniji (uvrščajo nas v Vzhodno Evropo), saj dosega skoraj 80 odstotkov avstrijskega povprečja in skoraj 90 odstotkov povprečja držav članic Evropske unije. Za primerjavo dodajmo, da slovenski bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca presega 22 tisoč evrov, srbski je na primer 4 tisoč evrov.

Slovenija blizu Avstrijem Kupna moč v Vzhodni Evropi je lani skupaj narasla za okoli 50 milijard evrov, vendar bo po ocenah trajalo nekaj desetletij, da bodo vzhodnoevropske države dosegle ra-

ven Zahodne Evrope. A tudi med t. i. vzhodnoevropskimi državami obstajajo velike razlike. Slovenija tako dosega 80 odstotkov povprečne avstrijske kupne moči, Ukrajina, ki z več kot 46 milijoni prebivalcev predstavlja enega najpomembnejših trgov v Vzhodni Evropi, pa le 18,3 odstotka. Raz-

like v kupni moči med regijami so tako v Vzhodni Evropi veliko večje kot v Zahodni Evropi, saj znašajo celo do 200 odstotkov in še vedno naraščajo.

Kupna moč Slovenija, ki je obravnavana kot ena sama regija, po kupni moči že presega ne-

katere regije na Portugalskem in v Grčiji. Z več kot 50 odstotki avstrijske kupne moči razpolagajo še prebivalci praške, bratislavske in budimpeštanske regije, hitro pa se jim približujeta zagrebška regija in območje Varšave. Najmanjšo kupno moč imajo nekatere regije v Albaniji, Belorusiji in Turčiji. Med državami članicami EU so tako pri BDP na prebivalca, izračunanem na podlagi kupne moči, velike razlike. Medtem ko je luksemburški lani znašal 280 odstotkov evropskega povprečja, irski pa 146 odstotkov, je poljski dosegel 52 odstotkov, latvijski 54 in litovski 56 odstotkov. Še nižji je bil BDP na prebivalca lani v Bolgariji in Romuniji, ki sta v unijo vstopili 1. januarja letos; v prvi je dosegel le 37, v drugi pa 39 odstotkov evropskega povprečja. Za Luksemburgom in Irsko so se po višini BDP na prebivalca uvrstile Nizozemska, Avstrija, Danska, Švedska in Belgija z vrednostmi med 131 in 120 odstotkov povprečja v EU. Velika Britanija, Finska, Nemčija in Francija so bile okoli deset odstotkov nad povprečjem, Italija in Španija pa okoli povprečja.

Za konec V Sloveniji je torej povprečna kupna moč gospodinjstva na letni ravni 22.600 evrov. Češka, Madžarska, Slovaška, Hrvaška in Poljska so za nami. Tem sledijo baltske države ter Rusija, Romunija, Bolgarija in Turčija, daleč za njimi pa so Srbija, Bosna in Hercegovina, Makedonija in Albanija. V Srbiji je na primer BDP na prebivalca komaj presegel 4 tisoč evrov. Podatki so torej zelo zgovorni. ■

Življenje v Srbiji - gospodarske in socialne težave

Srbija, kjer so bile minulo nedeljo predsedniške volitve, ima velike gospodarske in socialne težave. Pretresljivo je na primer, da po srbskih mestih še vedno delujejo poulični prekupčevalci z devizami, predvsem z evrom, kar spominja na dogajanje pred dvajsetimi leti. To je posledica tudi zmanjševanja vrednosti nacionalne valute. Po naših podatkih znaša povprečna mesečna plača v tej državi 150 evrov, po nekaterih anketah, ki so jih objavili srbski mediji, pa okoli pol milijona ljudi živi z manj kot 100 evri na mesec. Liter dizelskega goriva stane 1,45 evra, kilo-

gram t. i. socialnega kruha pa 1,50 evra. Pokojnine so še nižje, izplačujejo pa jih v dveh delih, oba obroka z zamudo. O tem smo se prepričali sami, poklical pa nas je v Beogradu živeči Slovenec, ki je podatke komentiral z naslednjimi besedami: »Ob tem nihče niti ne pisne čez državo. Pri nas (v Sloveniji – op. av.) pa govorijo o tem, kako nam je hudo. Naj taka 'kriza' kar traja še nekaj časa.« Za konec dodajmo, da je povprečna plača v BiH 300 evrov, stopnja brezposelnosti pa je kar 40-odstotna. Povprečna izplačana pokojnina je nekoliko nižja od 150 evrov.

Priložnosti triglavskega raja

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

Ministrstvo za okolje in prostor je konec preteklega meseca v dvomesečno javno obravnavo in medresorsko usklajevanje poslalo osnutek zakona o Triglavskem narodnem parku, s katerim pa nevladne organizacije niso zadovoljne.

Novi zakon je po mnenju njegovih piscev – dve leti so ga pripravljali člani strokovne komisije s predsednico Ingo Turk – potreben zaradi spremenjenih družbenih razmer in uveljavitve zakona o ohranjanju narave. Na drugi strani nevladne organizacije trdijo, da predlog zakona prinaša rešitve,

ki niso v skladu z mednarodnimi standardi za narodne parke. Največje razhajanje med predlagatelji in civilnimi varstveniki narave (med katerimi mimogrede opazimo tudi številne strokovnjake) pa je v pojmovanju pomena dolgoročnega razvoja Triglavskega narodnega parka (TNP).

Tri območja Zakon o ohranjanju narave vzpostavlja nov sistem ohranjanja biotske raznovrstnosti, varstva naravnih vrednot in upravljanja zavarovanih območij, pravijo na ministr-

stvu. Zunanje meje naj bi po novem zakonu o TNP ostale enake, njegovo območje pa bi bilo razdeljeno na tri varstvene režime – osrednje, najstrožje območje, drugo, v katerem bi bila dovoljena gozdarstvo in lov, in tretje, ki bi bilo namenjeno »razvoju« v smislu graditve cest, naselij in drugih infrastrukturnih objektov (najverjetneje tudi hotelov).

Zakoni so, a škodljivi Del območja sedanjega TNP je bil zavarovan daljnega leta 1924, ko je država zavarovala dolino Sedmerih triglavskih jezer. Sam narodni park je bil nato z odlokom vlade ustanovljen leta 1964, obsegal pa je območje je-

zer z najožjo okolico. V sedemdesetih letih je prišlo do vse širših javnih razprav o zasnovi narodnega parka. Za TNP, ki bi zajemal Julijske Alpe s predgorjem in z gorskimi dolinami, se je zavzemala zlasti Planinska zveza Slovenije. Prav v tem času so se na zboru krajanov za narodni park odločili tudi prebivalci vasi na območju Bohinja. Leta 1981 je bil zakon o TNP sprejet, nekoliko so ga popravili še v letih 1986 in 1990.

Sčasoma se je izkazalo, da zakon ni v skladu niti z obstoječo zakonodajo na področju ohranjanja narave niti z mednarodnimi kriteriji za narodne parke. In kar je najpomembnejše – dejan-

Koščke divjine v TNP bi lahko izkoristili kot tržno nišo.

sko ni omogočal ohranjanja narave v TNP. Sprememba zakona, do katere je na predlog tedanjega poslanca LDS Dušana Vučka ter njegovega strankarskega kolega in nekdanjega ministra za okolje Janeza Kopača prišlo leta 2001, pa je težnje po ohranjanju narave dobesedno spodbila in razmere še poslabšala. Vučkov zakon je namreč dovoljeval posege v prostor, če jih odobri slovenska vlada (lahko si samo predstavljamo, kakšen je bil namen takšnega zakona in zakaj so na območju Bohinja začele rasti počitniške hiše državnih funkcionarjev). Do nekaterih sprememb je prišlo tudi leta 2002, leto kasneje pa je Dušan Vučko s sopodpisniki v parlamentarni postopek vložil še en zakon. Določena območja parka je želel iz parka izključiti (Ribčev Laz in Staro Fužino v Bohinju), temeljito zožil pa bi tudi osrednji del parka. Na njem bi dovolil bistveno več prostorskih posegov, saj je po njegovo zakon iz leta 1981 neživljenjski, ker ne omogoča razvoja.

Predlog zakona je močno razburil strokovno in drugo javnost, med drugim prebivalce Bohinja in predstavnike Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU). Vučkov predlog je bil slednjič – čeprav je državni svet presodil, da je primeren za nadaljnjo obravnavo – pod pritiski javnosti umaknjen z dnevnega reda državnega zbora. Koalicija nevladnih organizacij pa je nasprotovanje predlogu zakona izrazila tudi s tako imenovano Spomenico o Triglavskem narodnem parku in kasnejšim oblikovanjem ožje delovne skupine, ki se je takoj lotila priprave besedila nevladnega predloga zakona.

Vendarle pa je zakon v letih veljavnosti v osrednjem delu TNP že povzročil resne posledice. V letih 2003 in 2004 je bil v osrednjem delu TNP denimo zgrajen nezakonit kolovoz na planino Laz, na katero se je odtlej dalo priti s terenskimi vozili. Graditev ceste je povzročila veliko ogorčenje med nevladnimi organizacijami, in kar je še pomembnejše – nepopravljive posledice na planinski poti in ekosistemu. Poškodovana so bila

Inga Turk, zakon o TNP

Marjeta Keršič Svetel, koalicija NVO

Čimprejšnje sprejetje primernega zakona je v interesu vseh, a upoštevati je treba tudi paleto možnosti, ki bi jih ponujal strožji režim v TNP.

rastišča rastlinskih vrst, ki so zavarovane z uredbo o varstvu prostoživečih vrst rastlin, ogrožena pa mokrišča v neposredni bližini kolovoza, s čimer je bila kršena uredba o varstvu prostoživečih vrst živali. Za nameček dodajmo, da gre za območje Fužinarskih planin, ki ga je vlada Republike Slovenije leta 1996 uradno predlagala za vpis na seznam Svetovne dediščine človeštva pod okriljem Unesca.

Naftna vrtina Med sodelujočimi v nevladni ožji delovni skupini je bila ves čas tudi Marjeta Keršič Svetel, ki meni, da pravzaprav novi zakon ministrstva za okolje in prostor ne odstopa bistveno od Vučkovega

predloga. Nekatere rešitve so sicer bolj sprejemljive, vendar pa je po njenih besedah tudi Podobnikov zakon v bistvenih stvareh nedodelan.

»Po mednarodnih kriterijih bi moralo biti 75 odstotkov parka izključenega iz gospodarske rabe ali pa bi morali biti zagotovljeni vsaj mehanizmi, da bi takšen odstotek v določenem času dosegli,« pravi Keršič Svetelova in dodaja, da bi po zakonu MOP lahko dosegli največ 50 odstotkov takšnega območja. Poleg tega bi zakon nujno moral zagotavljati učinkovito upravljanje celotnega območja TNP. Bistvena dilema glede prihodnje ureditve TNP je po njenih besedah v pojmovanju razvojne vloge zavarovanega območja. Za območje parka to namreč nikakor ne bi smela biti graditev hotelov, pač pa parkovni turizem.

V območju TNP, tako Keršič Svetelova, obstaja več območij popolne divjine, ki bi jo lahko izkoristili kot tržno nišo. Marsikje v Evropi – tudi v okviru evropske mreže parkov Pan parks – divjino ponujajo obiskovalcem, pri čemer gre za izjemno drago obliko turizma. Kljub temu si takšna območja v današnjem urbaniziranem svetu marsikdo želi

videti in je za to pripravljen seči globoko v žep. Keršič Svetelova je bila v primerjavi slikovita: »Trebja je prepoznati naftno vrtino, pri tem pa paziti, da se ne bo kdo ob njej sprehajal z vžigalicami.« Izjemno strog ptičji rezervat imajo denimo v delti Soče v Italiji. Ker je tako oskrbovan, je izjemno drag, kljub temu pa tudi donosen. In ne le to; parkovni turizem na območju Triglavskega narodnega parka bi v nasprotju s hotelskim turizmom sredi TNP po besedah Keršič Svetelove lahko v veliki meri zaposloval tudi izobraženo delovno silo, od gozdarjev pa vse do biologov, v nasprotju z graditvijo obsežne infrastrukture, ki bi finančna sredstva večinoma prinašala peščici bolj situiranih posameznikov (lastnikom hotelov).

Biotska raznovrstnost Koalicija nevladnih organizacij (NVO) predloga zakona tako ne podpira in namerava do sredine februarja predstavnikom ministrstva predstaviti pisne pripombe. Zakon je sicer nujen, saj se posegi, ki škodujejo ekosistemu v TNP, dogajajo kar naprej. Vendarle pa pričakujejo, da bo ministrstvo njihove pripombe upoštevalo. Še več, če ministrstvo ne bo počakalo na njihovo ločeno mnenje, nameravajo cilje Spomenice za Triglavski narodni park iz decembra 2004 doseči v okviru »drugih demokratičnih sredstev, ki so na voljo v civilni družbi«. Izključen torej ni niti referendum o zakonu o TNP ... Spomenica nevladnih organizacij TNP opredeljuje kot območje nacionalno pomembne naravne, kulturne in duhovne dediščine ter navaja cilje z izrazito naravovarstvenim tonom, zlasti v smislu ohranjanja biotske raznovrstnosti evropskega prostora.

Čimprejšnje sprejetje primernega zakona je gotovo v interesu vseh, kljub temu pa bi bilo pri tem treba upoštevati tudi paleto možnosti, ki bi jih ponujal strožji režim v TNP. Država se bo morala v prihodnosti vsekakor soočiti tudi s problemom zasebne lastnine v TNP in od lastnikov odkupiti zemljišča ali pa jim zagotoviti izplačevanje odškodnine. A to je že druga zgodba. **D**

Posledice posega v osrednje območje TNP – cesta na planino Laz

Po ocenah naj bi leta 2010 oskrbo potrebovalo do 60 tisoč starostnikov.

»Boom« starostnikov

Maruša Mihelčič, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

Po statističnih podatkih je bilo ob koncu leta 2006 v Sloveniji 54 javnih in 18 zasebnih domov za starejše, v katerih je skupno 16.500 mest. Potrebe po tovrstnih institucijah naraščajo. Na sprejem v domove čaka kar okrog 14.000 starostnikov.

Najdaljše čakalne vrste so na Gorenjskem in v Ljubljani, kjer prosilci na enoposteljno sobo čakajo tudi do dvanajst mesecev. Pristojni menijo, da številke o takšnem pomanjkanju zmogljivosti niso realne, saj večina starostnikov preventivno zaprosi za mesto veliko prej, kot pa ga dejansko potrebuje. Vendar je domneva o nezadostnem številu domov za starejše popolnoma na mestu, saj se je demografsko stanje tako v Sloveniji kot v drugih modernih družbah precej spremenilo. Prebivalstvo se stara, življenjska doba pa je čedalje daljša. Strokovnjaki opozarjajo,

da moramo čim prej vzpostaviti dobro organiziran in vzdrževan sistem zavodov, saj naj bi se po letu 2010 soočili s precej številčno generacijo, rojeno po drugi svetovni vojni. Po ocenah naj bi v omenjenem letu oskrbo potrebovalo od 55.000 do 60.000 ljudi.

Pristojnosti zavodov Institucionalna oblika varstva za starejše je temeljna dejavnost domov. Vključuje socialnovarstvene storitve, namenjene odpravljanju osebnih stisk in težav starejših od 65 let in drugih oseb, ki zaradi bolezni, starosti, onemoglosti ne morejo živeti doma brez pomoči.

Upravičencu v domu omogočijo bivanje, varstvo, organizirano prehrano, različne oblike pomoči in svetovanja ter zdravstveno varstvo. Na ta način zavod prevzame ali dopolni funkcije doma in lastne družine. Tovrstna ustanova mora hkrati ponuditi tudi različne dejavnosti, ki starostnike izpopolnjujejo in jim krajšajo čas. Velika odgovornost je na zaposlenih, saj morajo ti še dodatno poskrbeti za prijetno bivanje starostnikov. Zlasti sta pomembni prijaznost in toplota, ki ju ljudje v tem obdobju potrebujejo v izdatni meri. Domovi želijo biti tudi čim bolj odprte ustanove,

zato se povezujejo s širšim družbenim okoljem in vstopajo v različne dejavnosti.

Nadzor Pristojni, ki spremljajo in nadzirajo dejavnosti domov, so: ministrstvo za zdravje, ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, socialna inšpekcija, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije in računsko sodišče. Domovi morajo imeti zagotovljeno tako zunanjo kot notranjo revizijo poslovanja. Pritožbe v zvezi z delovanjem in organizacijo zavoda je mogoče urejati prek pristojnih organov domov samih in ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Resnica ali krivica? Pred dnevi smo na uredništvo prejeli anonimno pismo, v katerem se bralec pritožuje nad razmerami v Domu starejših občanov v Horjulu, katerega lastnik je podjetje Veho, d. o. o. Bralec navaja, da je zdravnik v domu navzoč le dvakrat na teden, kar je premalo glede na število bolnih. Meni, da ni ustrezne oskrbe za demence in invalidne osebe. Hrana naj bi bila popolnoma neustrezna. Pravi, da ni nič presenetljivega, če ti postrežejo s surovim krompirjem in zmrznjenimi slivovimi cmoki. Kakovostne diabetične hrane v domu ne poznajo. Čeprav je vodstvo sklicalo že več sestankov, na katerih so skupaj s stanovalci obravnavali odprta vprašanja, se v domu ni nič spremenilo. Bralec trdi, da so razmere celo slabše, zato nas je pozval, da poiščemo odgovore pri varuhinji človekovih pravic in inšpekciji.

Obrnili smo se na direktorja doma Kristjana Šmita, a je ta vse navedbe zanikal. Dejal je, da gre

za zlobna namigovanja, ki so se v nekaterih medijih pojavila že lani. S tem ko je zadeva prišla na televizijo in v tisk, se je povečal tudi pritisk inšpekcijskih služb, vendar te niso ugotovile nič spornega, zato dom normalno obratuje. Direktorja žalosti, da se mora ukvarjati s takimi banalnimi obtožbami in namenjati čas pojasnjevanju stvari in dogodkov, ki nimajo nobene realne podlage. V domu za starostnike je 150 ljudi v težkem življenjskem obdobju in nemogoče je vsem ustreči. Kakovost življenja starostnika pogosto omejuje prav njegovo zdravstveno stanje. Sicer pa se tako zaposleni kot vodstvo trudijo, da bi bilo starostnikom v zavodu čim prijetnejše. »Omogočamo jim kvalitetno življenje«, je prepričan Šmit. Varovanci so pod štiriindvajseturnim nadzorom, na voljo jim je pooblaščen zdravnik, psihiater, sodelujejo pa tudi s kliničnim centrom in splošno ambulanto v Horjulu. V domu imajo organizirano komisijo stanovalcev in se trudijo, da bi upoštevali njihove predloge, mnenja in želje. Čudi se, da se oseba, ki se pritožuje nad delovanjem doma, ni najprej obrnila na vodstvo zavoda, da bi skupaj poiskali rešitev. Ugotavlja, da včasih ljudje od domov preveč pričakujejo, in hkrati poudarja, da ne smemo enačiti pristojnosti bolnišnic s pristojnostmi domov za starostnike.

Cene storitev Že ob sprejemu v oskrbo se zavod in stanovalci dogovorita o ustrezni kategoriji storitve ter posebnosti pri njenem izvajanju. Stopnje oskrbe so tri, posameznika pa vključijo v

Pomen vključevanja starostnikov v različne dejavnosti

eno od teh glede na njegove potrebe, zmožnosti in zdravstveno stanje. Tudi cene se razlikujejo glede na to razvrstitev, na znesek pa vplivajo še dodatki, kot sta balkon in enoposteljna soba. Povprečno je za osnovno oskrbo v javnih domovih treba plačati do 13 evrov na dan, v zasebnih pa cena presega 17 evrov na dan. Za najzahtevnejšo oskrbo se cene gibljejo od 21,5 do 26 evrov. Oblikovane morajo biti v skladu s predpisano metodologijo, sprejemajo pa jih vodstva posameznih domov s soglasjem ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Oskrbo praviloma plačujejo stanovalci sami oziroma jim pri tem pomagajo svojci ter občine. Zdravstvene storitve so določene v skladu z vsakoletno pogodbo doma z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki krije stroške teh storitev. Država teži k ohranjanju čim nižje cene, vendar vodstva domov čedalje težje privolijo v takšne cene, ker zaradi podražitev vseh vrst ne morejo več zagotavljati stabilnih pogojev poslovanja in s tem kakovostnih storitev.

Vključevanje sorodnikov Na pristojnem ministrstvu pripravljajo nov zakon o dolgotrajni oskrbi, ki naj bi ga vlada obravnavala že ta mesec. Od sprejetja zakona v državnem zboru pa do začetka njegovega izvajanja naj bi preteklo največ tri leta. V tem času bo ministrstvo pripravilo

vse potrebno za njegovo izvajanje, uporabniki pa bi lahko v pripravljalnem obdobju izbirali med starimi ali novimi pravicami. Zakon naj bi povečal socialno varnost starejših, bolnih in onemoglih. Storitve dolgotrajne oskrbe bi bile lažje dostopne in kakovostnejše. Na ministrstvu predvidevajo, da bi bilo zavarovanje za dolgotrajno oskrbo obvezno za vse državljanke. Ponudili bi tudi možnost prostovoljnega dodatnega zavarovanja, v okviru katerega bi bile nadstandardne storitve. Z zakonom bi združili različne predpise, ki sedaj urejajo področje pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja. Za oskrbo je del sredstev namenjen iz pokojninskega zavarovanja, zavoda za zdravstveno zavarovanje, domove pa sofinancirajo tudi občine in država. Po novem naj bi oblikovali enotno prispevno stopnjo za dolgotrajno oskrbo. Na ta način bi sredstva bolj racionalno in pravično razdelili, s tem pa bi omogočili oskrbo kar 10.000 do 15.000 ljudem več kot sedaj. Po udarek in prednost je predvsem v oskrbi na domu in ne toliko na institucionalnem varstvu. Veliko vlogo naj bi igrali predvsem družinski člani, sorodniki, ki bi jih država na različne načine spodbujala za negovanje onemoglih svojcev. Zanje je predvideno tudi krajše izobraževanje, na katerem bi se seznanili z osnovami nege. Tako bi bil nepoklicni izvajalec za polno izvajanje oskrbe upravičen do 60 odstotkov stroškov, ki jih zahteva poklicni izvajalec. Domača oskrba torej ne bi bila več samo neprofitna dejavnost.

Zavedati se moramo, da starejši potrebujejo našo pomoč in razumevanje, saj se bo vsak od nas prej ali slej spopadel s podobnimi težavami. **D**

V domovih za starejše primanjkuje mest.

Zavest o slovenskih koreninah

Lucija Horvat, foto: Florjan Auser, Igor Poch

Na peti celini živi med 20.000 in 25.000 Avstralcev slovenskega rodu. Zavest o slovenskih koreninah bodo ohranili, slovenščine, razen izjem, pa ne, pravi častni generalni konzul RS v Sydneyju Alfred Brežnik.

Srečanje rojakov v Versko-kulturnem središču sv. Rafaela v Sydneyju, 15. 12. 2007

Koliko Slovencev živi v Avstraliji, v katerih mestih oziroma državah živijo?

Na to pogosto vprašanje je najteže odgovoriti, saj točnih podatkov ni. Že od začetka slovenskega priseljevanja, pri tem seveda mislimo večinoma priseljence po drugi svetovni vojni, so Slovence vodili kot Jugoslovane. Natančnih podatkov, koliko pripadnikov katere narodnosti iz Jugoslavije se je priselilo v Avstralijo, ni. Prebivalcev slovenskega rodu je po avstralskih podatkih okoli 17.000. Verjetneje je, da v Avstraliji živi med 20.000 in 25.000 ljudi slovenskega rodu. Do te razlike je prišlo zato, ker so vprašanja pri popisu prebivalstva postavljena tako, da ne pokrivajo vseh možnosti. Na vprašanje, kakšen je pogovorni jezik doma, večina odgovori, da je angleški, čeprav je

eden ali celo oba zakonca slovenskega rodu. Vprašanja o etničnem izvoru ni, zato se mnogi Avstralski slovenskega rodu »izmuznejo« iz evidence. Slovenci so se takoj ob prihodu v Avstralijo naseljevali večinoma na vzhodni obali v velikih mestih, kot sta Melbourne in Sydney, zato v zveznih državah Victoria in Novi Južni Wales živi največ Slovencev, kake dve tretjini vseh. Številčni so tudi v Adelaidi v Južni Avstraliji, Brisbanu in na Zlati obali v Queenslandu, Perthu v Zahodni Avstraliji, manj jih je v Hobartu na Tasmaniji.

Kateri so bili najpogostejši vzroki za priseljevanje Slovencev v Avstralijo?

Jasno je, da so bili takoj po drugi svetovni vojni glavni vzroki priseljevanja politični. To so bili emigranti, ki so bežali pred

takratnimi osvoboditelji pod vodstvom komunistične partije. Mnogi so bežali, da so si rešili življenje ali pa iz strahu in negotovosti, kaj jih čaka. Nekaj je bilo tudi takih, ki so pobegnili zato, ker so verjeli, da bodo živeli v boljših življenjskih razmerah. Avstralija je sprejela zadnji val teh emigrantov, glavnina je odšla

v Argentino, ZDA in Kanado. Seveda se je trend v 70. letih prejšnjega stoletja spremenil. Od takrat naprej so prihajali v glavnem ekonomski emigranti.

V katera društva so povezani Slovenci v Avstraliji in kakšno vlogo imajo ta društva? Katero je največje in najvplivnejše?

Slovenci imajo v Avstraliji ogromno društev, klubov, versko-kulturnih središč in drugih organizacij, kar jim mnoge večje etnične skupine zavidajo. Najstarejše je Slovensko društvo Melbourne, sledijo društva Jadran, St. Albans, Planica in Ivan Cankar v Geelongu, vsa pa so povezana v Zvezo slovenskih organizacij Viktorije. Mnoga imajo svoja glasila. Versko-kulturno središče sv. Cirila in Metoda ima poleg cerkve še Baragov dom, Dom matere Romane za ostarele in Slomškovo šolo. Tu je tudi uredništvo najstarejšega mesečnika v Avstraliji – Misli, ki ga ureja pater Ciril Božič. Institute for Slovenian Studies of Victoria v Melbourne vodi gospa Aleksandra Čeferin. Državna radijska postaja SBS dvakrat na teden oddaja enourni slovenski program, Ethnic Community Radio 3ZZZ pa enkrat na teden. V Sydneyju je najstarejše Slovensko društvo Sydney, ki je lani praznovalo 50-letnico obstoja. Mlajši klub Triglav je bil ustanovljen leta 1971 in se je konec 90. let združil z največjim avstralskim športnim klubom Panthers. Novi klub se imenuje Panthers St. John's Park – Triglav. V Wollongongu pri Sydneyju sta slovenski klub Planica in slovenska cerkev. Severno od Sydneyja je slovenski klub Tivo-

Častni generalni konzul RS v Sydneyju Alfred Brežnik

Praznovanje 50-letnice Slovenskega društva Sydney, septembra 2007

li, ki domuje v prostorih Ethnic Community Cetra. V sydneyjskem predmestju Merrylands je Versko - kulturno središče sv. Rafaela, kjer je med drugim tudi Zgodovinski arhiv Slovencev v Avstraliji - NSW (HASA). V Sydneyju je še Slovenian Australian Institute, ki skrbi za umetnostne razstave predvsem iz Slovenije, Florjan Auser pa vodi slovensko medijsko hišo, ki ureja Stičišče avstralskih Slovencev: www.glas-slovenije.com.au.

Kako je z ohranjanjem slovenskega jezika med Slovenci v Avstraliji? Kako je organiziran pouk slovenščine?

Druga generacija je imela najboljše možnosti za učenje slovenščine v sobotnih ali nedeljskih šolah pri cerkvi ali kakšnem društvu. V Sydneyju so imeli takšne šole kar na treh krajih. Pozneje je vlada v sklopu državnih srednjih šol ustanovila sobotne šole etničnih jezikov, med katerimi je bila tudi slovenščina. Slovenščina je bila priznana kot eden od petih potrebnih predmetov za vpis na univerzo. Samo v Sydneyju je bilo do približno leta 2000 več kot 300 maturantov iz slovenskega jezika in ravno toliko malih maturantov. Žal se je število otrok manjšalo, zato so slovenščino odpravili. Na Univerzi Macquarie v Sydneyju je deset let potekal lektorat slovenskega jezika, odpravili pa so ga bolj zaradi pomanjkanja finančnih sredstev kot zaradi pomanjkanja študentov. Žal takrat mlada država Slovenija ni mogla pomagati. Tretja generacija slovenskih priseljencev nima take potrebe po znanju slovenščine kot njihovi

vi starši. Čeprav slovenskih šol v širšem smislu ni, se za slovenščino zanimajo mladi, večinoma izobraženci in poslovneži. Za učenje jezika uporabljajo internet in druge pripomočke. Slomškova šola za najmlajše in odrasle deluje pri verskih središčih, vendar le dvakrat na mesec.

Kakšna je po vašem mnenju dolgoročna usoda slovenskih izseljencev v Avstraliji - ali bodo ohranili zavest o svojem izvoru in slovenščino?

Dolgoročno sem optimist. V naslednjem desetletju se bo še marsikaj spremenilo in bo zaradi zmanjšanih potreb manj društev in klubov. Tudi večjih priseljevanj Slovencev v Avstralijo ni pričakovati, vendar moramo računati, da se bo število 20.000 oz. 25.000 Avstralcev slovenskega rodu še povečalo. Ti ljudje se zavedajo svojih korenin, saj jih v toku ene ali dveh generacij ni mogoče izgubiti. Poleg tega so mladi Slovenci večinoma izobraženi in imajo dobre poklice. Čedalje več jih hoče obdržati ali pa pridobiti slovensko državljanstvo; tudi če samo zaradi možnosti, da si s tem pridobijo evropski potni list, kar sicer ni res, bi bilo že pozitivno. Kajti kot slovenski državljani imajo poleg koristi tudi obveznosti in občutek, da jim je domovina staršev vse to omogočila. Poleg tega je ugled Slovenije tako narasel, da se ponosno razglašajo za državljane te čudovite »butične« države, ki je del velike Evrope. To so in bodo naši pravi ambasadorji. Zavest, da imajo slovenske korenine, jim bo še dolgo ostala, jezik, razen nekaterih izjem, pa prav gotovo ne.

Tedenski utrip

V CLEVELANDU SLOVENSKO V Clevelandu bo 9. februarja v Slovenskem narodnem domu na Aveniji St. Clair v čast slovenskega predsedovanja EU in slovenskega kulturnega dneva potekal koncert in branje evropske poezije. Tako so sporočili s slovenskega generalnega konzulata v Clevelandu. Koncert bo izvedel slovenski zbor Korotan, nastopil pa bo tudi Johnny Sršen s prijatelji. Slovenija je edina država, ki ima v Clevelandu svoj konzulat, nekaj evropskih in drugih držav pa ima tam svoje častne konzulate. Poleg nagovora slovenskega generalnega konzula Zvoneta Žigona, ki bo predstavil slovensko poezijo, bodo nastopili predstavniki Danske, Nemčije, Velike Britanije, Madžarske, Italije, Litve, Nizozemske, Srbije, Švedske, Švice in Peruja.

Cleveland

NOVICE Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu se je odločil, da bo glavni urednik Novic odslej Silvo Kumer, njegov namestnik pa Emanuel Polanšek. Uredništvo se bo v kratkem preselilo v prostore Zveze slovenskih organizacij. Družabnika skupnega časopisa Novice Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) in Zveza slovenskih organizacij (ZSO) se pri vprašanju glavnega urednika tega časopisa nista mogla zediniti. Vsaka stran je vztrajala pri svojem kandidatu, in ker ni kazalo, da se bo zaplet rešil na Koroškem, je v vlogi posrednika odločil urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Čeprav se ZSO s svojim predlogom ni uveljavila, je predsednik organizacije Marjan Sturm z odločitvijo zadovoljen. Tudi Marjan Pipp je kot zastopnik NSKS v družbi Slomedia ugotovil, da je z odločitvijo zadovoljen. Ker ni bilo mogoče najti soglasja med družabnikoma, je zadnjo besedo imela Slovenija. Osebna vprašanja so s tem rešena in uredništvo Novic se lahko spet s polno paro zatopi v delo.

Silvo Kumer bo glavni urednik Novic.

Kakšni so stiki avstralskih Slovencev z domovino Slovenijo glede na to, da je tako daleč?

Morda je daleč geografsko. V času modernih in hitrih letalskih povezav je oddaljenost samo dobrih 24 ur v eno ali drugo smer. Kar pa zadeva medije, v Avstraliji beremo slovenske dnevnike in poslušamo poročila prek spletne strani, ko v Sloveniji še spijo. Državi sta si v resnici zelo blizu. To se vidi v čedalje večjem številu obiskovalcev - turističnih, poslovnih in družinskih.

Kako gledate na slovensko predsedovanje EU?

Slovensko predsedovanje EU je pika na i slovenski državnosti. S tem je sklenjen krog vsega, kar Slovenija lahko doseže za uveljavitev svoje državnosti. Postali smo enakopravni partnerji s še 24 državami, ki sestavljajo to veliko in bogato 500-milijonsko skupnost. In Slovenec je njen predsedujoči. Slovenščina je prvič v zgodovini eden od uradnih evropskih jezikov. Ja, vse to bi lahko bile samo sanje, pa niso, ampak je dejstvo. Vsekakor velika naloga in velika odgovornost, ki jo bo Slovenija zmogla in tudi dobro opravila. Velika čast za naš narod in našo državo. Ponosni smo nanjo! **D**

Razklani zmagovalec

Ana Müllner, foto: Reuters

Srbija je po izredno živahni predvolilni kampanji in tesnem izidu v nedeljo dobila novega starega predsednika Borisa Tadića. Tadić naj bi državo popeljal v Evropo, svoja evropska načela pa bo moral dokazati še pred iztekom meseca.

Srbija je izvolila starega novega predsednika Borisa Tadića, ki je v drugem krogu zmagal za las.

Minule predsedniške volitve v Srbiji so bile nemalokrat označene kot zgodovinske, ki bodo državo bodisi dokončno zadržale v zgodovini, bodisi jo bodo popeljale v evro-atlantske povezave. Razlika

med obema kandidatoma, radikalnim Tomislavom Nikolićem in dosedanjim predsednikom Borisom Tadićem, se je iz dneva v dan manjšala in niti najpogumnejši si niso drznili napovedati izida. Ko so bili objavljeni prvi

neuradni izidi, je bila razlika med tekmečema tako majhna, da se ni dalo z gotovostjo razglasiti zmagovalca. Prav mikroskopska razlika v drugem krogu naj bi pričala o razklanosti srbskega naroda, ki se je znašel na razpotju med

dvema različnima opcijama. Bo s Tadićevo zmago Srbija res zakorakala na evropsko pot?

Ponavljanje zgodovine Zgodovina se ponavlja in predsedniške volitve v Srbiji so še en dokaz za to; v nedeljo se je namreč ponovil scenarij izpred štirih let, saj sta se tudi takrat v drugem krogu volitev pomerila ista kandidata. Tudi pred štirimi leti je Nikolić v prvem krogu dobil več glasov, a je nato moral priznati poraz v drugem. A tokrat je Tadić le za las ujel zmago; zbral je 50,5 odstotka glasov, Nikolić pa malo manj kot 48 odstotkov. Slednji je svoj poraz pripisal domnevni umazani predvolilni kampanji in izrazil obžalovanje „da je v Srbiji prevladal strah“.

Volilna kampanja je minila v znamenju ideološkega spopada dveh nasprotujočih si strani. Nikolić, podpredsednik radikalne stranke, je poudarjal svoja protievropska stališča in se zavzemal za to, da bi se Srbija začela obračati proti Rusiji, tradicionalni srbski zaveznici. „Rusija je poštena zaveznica, ki nam zna stati ob strani in nas ne izsiljuje tako, kot to počne Evropska unija,“ meni Nikolić. Na drugi strani pa Tadić nenehno zatrjuje, da je prihodnost Srbiji zagotovljena le znotraj EU. Ni treba poudarjati, da je najbolj vroča problematika na Balkanu še vedno vprašanje prihodnjega statusa Kosova, pri čemer oba politika nasprotujeta njegovi neodvisnosti, a s to razliko, da Nikolić do konca in še dlje zagovarja Kosovo kot del Srbije, medtem ko se Tadić zaradi Kosova ne želi odpovedati evropski prihodnosti države.

Krizni scenarij Po predsedniških volitvah si torej še ne moremo obetati stabilnosti na srbskem političnem prizorišču. V vladni

Ali za Srbijo končno obstaja upanje na članstvo v EU?

Priština se pripravlja na razglasitev neodvisnosti.

koaliciji, ki jo tvorita Demokratska stranka (DS) Borisa Tadića in Demokratska stranka Srbije (DSS), še vedno prihaja do velikih razhajanj glede ključnih vprašanj, kar bilahko v prihodnje omajalo vladno do te mere, da bi v Beogradu morali razpisati predčasne parlamentarne volitve. Naj spomnimo, da je bila aktualna vladna koalicija sestavljena po lanskih parlamentarnih volitvah, ko so bili izidi na moč podobni izidom na nedeljskih predsedniških volitvah. Strankama tako ni preostalo drugega, kot da skleneta zaveznitvo, ki pa je že od nastanka na trhlih temeljih. Radikalni premier Vojislav Koštunica je javno zavrnil podporo Tadiću pred nedeljskim drugim krogom volitev, kar jasno kaže, da sta prva moža srbske politike vse prej kot politična zaveznika. Njuni pogledi in pogledi obeh strank se razlikujejo praktično pri vseh pomembnejših vprašanjih, kar državi nikakor ne koristi. In čeprav predsedniška funkcija v Srbiji po ustavi nima velikih pooblastil, bo Tadićevo zmaga precej okrepila položaj njegove stranke v vladi, kar pa meša štrene radikalnemu Koštunici. Slednji je nemalokrat izjavil, da bo, če bo Tadić dovolil kosovsko neodvisnost v zameno za približevanje EU, izstopil iz vlade in posledično izzval novo politično krizo na Balkanu.

Blíže Evropi? Tadićevo vnovično izvolitev so pozdravili tako v EU kot v ZDA, kjer mu je Bela hiša že obljubila pomoč v njegovem drugem mandatu. Evropski

Tadićevo evropska drža bo na največji preizkušnji ob razglasitvi kosovske neodvisnosti.

voditelji pa so v glavnem izrazili veselje, da se je Srbija odločila za „evropsko pot“. Tudi ruski odzivi niso bili tako ostri, kot so nekateri pričakovali ob Nikolićevem porazu; Rusija bo verjetno tudi v prihodnje ostala ena najtesnejših srbskih zaveznic in bo s svojim vplivom poskušala čim bolj braniti srbske interese, predvsem kar se tiče kosovskega vprašanja. Na poti do Bruslja bo moral Tadić premagati še marsikatero oviro; seveda je ta čas največ pozornosti deležno Kosovo, a še vedno je zelo aktualno tudi vprašanje izročanja obtoženih za vojne zločine haškemu sodišču. Ti so bili ob vsej pozornosti, ki je ta čas namenjena Kosovu, za kratek čas postavljeni v kot, v prvo vrsto pa jih je nedavno spet postavila Nizozemska. Uradni Amsterdam je namreč ostro zavrnil kakršno koli možnost podpisa sporazuma o stabilizaciji in pridruženju med Brusljem in Beogradom, dokler Srbija ne bo dokazala popolnega sodelovanja z Mednarodnim sodiščem za vojne zločine na ob-

močju nekdanje Jugoslavije v Haagu. Ali drugače rečeno, dokler se na zatožni klopi v Haagu ne bo znašel nekdanji voditelj bosenskih Srbov Ratko Mladić. Bruselj Srbiji sicer ta čas ponuja podpis začasnega sporazuma, ki vsebuje okvir za napredek pri političnem dialogu, svobodni trgovini ter vizumski liberalizaciji, a s tem Srbija še ne bi postala uradna kandidatka za članstvo v EU, napravila bi le prvi korak v tej smeri.

Kljub osvojitvi drugega mandata bo imel Tadić precej preglavic z uresničevanjem svojega volilnega programa. Tako na lanskim parlamentarnih volitvah kot na letošnjih predsedniških se je namreč pokazala razklanost Srbije. Polovica prebivalcev odločno nasprotuje kosovski neodvisnosti in še vedno sanja o dneih, ko je državo vodil Slobodan Milošević, druga polovica pa si želi vstopa v EU.

Trenutek odločitve Trenutek odločitve za novega starega predsednika Tadića bo, kot kaže, prišel že v prihajajočih tednih. Da bodo kosovski politiki svojo ključno potezo potegnili po končanih predsedniških volitvah v Srbiji, so napovedovali že dalj časa, sedaj pa naj bi bilo Kosovo dokončno pripravljeno za razglasitev neodvisnosti. To je pred dnevi napovedal tudi predsednik kosovskega parlamenta Jakup Krasniqi in zagotovil, da bo kosovski parlament v Prištini deklaracijo o neodvisnosti sprejel že pred koncem meseca. Po neuradnih podatkih naj bi se to zgodilo 17. februarja, le dan pred tem, ko naj bi zunanji ministri EU govorili o napatitvi mirovne misije v to nemirno pokrajino. Razglasitev neodvisnosti bo zagotovo sprožila diplomatsko in politično krizo ne samo v Srbiji, temveč po Evropi, kar je neizogibno glede na to, koliko držav je neposredno vpletenih v dogajanje na Kosovu. Šele ob razglasitvi samostojnosti Kosova se bo torej pokazalo, ali je Srbija v nedeljo dejansko stopila na „evropsko pot“. Glede na izide skoraj polovica Srbov odločno nasprotuje osamosvojitvi Kosova in odzivi v Beogradu lahko uidejo izpod nadzora. Če bo Srbija znala prenesti neizogibno izgubo Kosova, bo dokončno pretrgala vezi z zgodovino in stopila prihodnosti naproti. Čas bo torej pokazal, ali je Boris Tadić teorijo pripravljen spremeniti v prakso.

Radikalni tekmeec Tomislav Nikolić

Srbski premier Vojislav Koštunica

Igre za zgled

Kitajske oblasti so lani aretirale 38 oseb, ki bi naj bile vpletene v korupcijo, povezano z letošnjimi olimpijskimi igrami v Pekingu. Šlo naj bi za primere podkupovanja, kar 14 ljudi od omenjenih pa se je s takšnimi ali podobnimi zlorabami že srečalo. Kitajska si nadvse prizadeva, da bi njihove igre minile brez škandalov. Podkupovanje in druge oblike korupcije so na Kitajskem velika težava že vrsto let. Kljub temu vodja komunistične stranke in predsednik organizacijskega komiteja OI v Pekingu Liu Qi zagotavlja, da bo več milijard dolarjev vredni projekt olimpijskih iger neomadeževana prireditev. Njegovo glavno vodilo je, da so vsi posli transparentni, inšpektorji pa delajo s polno paro. Med drugim je svoj položaj izgubil nekdanji pekinški župan Liu Zhuhua, ki naj bi bil prejel podkupnino za graditev različnih olimpijskih prizorišč. Zdaj v priporu čaka na sojenje.

Zimski kaos Zimsko vreme jo je zagodlo Bližnjemu vzhodu in Jeruzalem je prvič v tej zimi prekril sneg. Zaradi nekaj centimetrov debele snežne odeje

je bil oviran avtobusni promet, šole, gimnazije in hebrejska univerza pa so ostale zaprte. Snežilo je tudi v Jordaniji, zaradi česar so bile blokirane vse ceste proti prestolnici Aman, oviran je

tudi letalski promet. Jordanske šole in univerze so zaradi vremena zaprle vrata, policija pa je prebivalstvo pozivala, naj z doma odhajajo samo v nujnih primerih. Mraz ni zaobšel niti Kitajske, kjer so oblasti zaradi hudega mraza, ki je zajel državo, povzročil prometni kaos in terjal več kot 50 smrtnih žrtev, mobilizirale vojsko. Oblasti so tako po vsej Kitajski, ki jo je teden dni pred lunarnim novim letom zajelo sneženje, namestile najmanj 460.000 vojakov in pripadnikov paravojaških enot. Na urejanje prometa, kjer je kaos povzročila poledica, so oblasti napotile milijon policistov. Zaradi slabega vremena je več mi-

lijonov potnikov ostalo ujetih na železniških postajah, letališčih in cestah, predvsem v provinci Guangdong na jugu države, ki velja za industrijsko.

Vesoljska avantura Eden najambicioznejših vesoljskih projektov doslej, Mednarodna vesoljska postaja (ISS), že deset let sledi svojemu temeljnemu cilju,

raziskovanju vesolja. V tem obdobju je ISS doslej gostil 144 Zemljanov iz 14 držav, med njimi ZDA, Rusije, Kanade, Japonske, Malezije in Brazilije. Ministri, pristojni diplomati in vodje vesoljskih agencij so tako pred desetimi leti podpisali mednarodni dogovor o ISS. Vendar so pretekla še tri leta pravnih formalnosti in tehničnih prizadevanj za zgodovinski trenutek, ko je ekipa dveh ruskih kozmonavtov in astronavta ameriške vesoljske agencije Nasa vstopila na ISS. V programu ISS sodeluje 16 držav, vključno z Rusijo in ZDA, pa tudi Kanada, Japonska, Belgija, Brazilija, Danska, Francija, Nemčija, Italija, Nizozem-

TUJI TISK

The Guardian

Karikature

Narodna knjižnica Danske lahko spet povzroči mednarodni politični vihar, če bo v svojih prostorih razobesila karikature preroka Mohameda, prav tiste, ki so pred dvema letoma izzvale val nasilja v islamskem svetu. Kraljeva knji-

žnica v Kopenhagnu, ki jo je v 17. stoletju ustanovil kralj Friderik III. in hrani veliko zgodovinskih zakladov, je pred kratkim objavila, da imajo karikature zgodovinsko vrednost in da jih bo poskušala pridobiti za to, da bi jih shranila. Knjižnica velja za eno najpomembnejših v Skandinaviji in bo karikature pridobila od Muzeja danske karikature. Pogajanja s umetniki, ki so naredili 12 karikatur, se končujejo. Nekaj se jih je odločilo svoja dela kar podariti, nekaterim pa bo muzej moral plačati. Eno od karikatur pa so že prej prodali zasebnemu zbiralcu. Med nemiri, ki so jih povzročile sporne karikature, je umrlo okoli 100 ljudi.

Daily Telegraph

Pevka stoletja

Anna Netrebko je začarala vse ljubitelje opere s svoji čistim glasom in hipnotičnim pogledom, ni pa mogla preboleti prekletstva Covent Gardna. Ruska sopranistka, ki jo imenujejo sodobna Maria Callas, je zbolela za bron-

hitisom in izpustila tri nastope kmalu po tem, ko ji je vsa Kraljeva opera ploskala na njeni prvi predstavi Traviate. Njena odsotnost je bila težak udarec za njene poslušalce, ki so za karte plačali po 175 funtov, pa tudi za zimsko sezono, v kateri so že odpovedali nekaj pomembnih nastopov. 36-letini Anni Netrebko, ki je ena najplivnejših ljudi na svetu, so zdravniki prejšnji teden vendarle dovolili nastopiti v vlogi Violete v Verdijevi Traviati. Opera hiša upa, da bo Anna lahko nastopila v sklepni predstavi sezone. Britanski kritiki jo imajo za očarljivo in pretresljivo, eden pa je celo zapisal, da je pretresen in razburjen, da mu še vedno trepetajo kolena in da je postal drug človek.

ska, Norveška, Španija, Švedska, Švica in Velika Britanija. Svojo željo, da se pridruži tej skupini, je lani izrazil še Kazahstan, ki sicer gosti rusko izstrelišče Bajkonur. ISS predstavlja združitev večinoma prejšnjih ruskih in ameriških postaj, na katerih so izvedli več deset znanstvenih poskusov. V zadnjem času pa je vse bolj priljubljen tudi vesoljski turizem. Eden zadnjih, ki se je podal na pot proti ISS, je bil ameriški milijarder madžarskega rodu Charles Simonyi, ki je za 25 milijonov dolarjev na ISS preživel skoraj dva tedna.

Slovesno v Auschwitzu Preživeli iz Auschwitza so se skupaj z nekaterimi znanimi osebnostmi zbrali v tem nekdanjem nacističnem koncentracijskem taborišču in zaznamovali 63. obletnico njegove osvoboditve. Prav ta dogodek, do katerega je prišlo 27. januarja 1945, je generalna skupščina ZN izbrala za mednarodni dan spomina na žrtve holokavsta. Spominske slovesnosti so pripravili tudi v sosednji Nemčiji. Tamkajšnji zunanji minister Frank-Walter Steinmeier je v izjavi dejal, da bo holokavst »vedno neizbrisen del naše zgodovine«, ki zahteva posebno odgovornost. Generalni sekretar ZN Ban Ki Mun pa je v izjavi med drugim zapisal, da se ni dovolj le spominjati in žalovati za umrli, temveč je treba tudi izobraževati, vzgajati in skrbeti za živeče.

Tradicionalne rute Vladajoča islamska konservativna Stranka za pravičnost in razvoj (AKP) premierja Rečepa Tayyipa Erdogana je v parlament vložila predlog sprememb, s katerimi bi po desetletju ženskam na univerzah dovolili nošenje naglavnih rut. Po več tednih pogajanj sta se vladajoča AKP in skrajno desna Nacionalistična stranka akcije (MHP) Devieta Bahcelija le dogovorili o načrtovanih spremembah. Čeprav stranki v parlamentu razpolagata s potrebno dvetretjinsko

večino, je pričakovati burno razpravo. Glavna opozicijska Republikanska ljudska stranka (CHP) je že zagrozila, da bo izpodbijala spremembe pred sodiščem, če jih bo parlament sprejel. Predlog predvideva dve ustavni spremembi pa tudi spremembo obstoječega zakona o visokošolskem izobraževanju, s katerim bi odpravili prepoved, ki bo po mnenju sekularistov izničila ločitev cerkve od države v pretežno muslimanski državi. Prepoved nošenja naglavnih rut na univerzah je bila uvedena po državnem udaru, saj je vojska v islamistih videla resno grožnjo.

večino, je pričakovati burno razpravo. Glavna opozicijska Republikanska ljudska stranka (CHP) je že zagrozila, da bo izpodbijala

Satelit iz orbite

Večji ameriški vohunski satelit je ostal brez pogona in bi lahko konec februarja ali v začetku marca padel na Zemljo, so dejali ameriški vladni predstavniki. Satelit, ki je zdaj brez nadzora, bi lahko vseboval nevarne materiale, hkrati pa se ne ve, kam bi lahko padel. Ob tem sicer še vedno ni znano, pred koliko časa in zaradi česa je satelit izgubil pogon, po pojasnilih neimenovanega vira pa vsebuje hidrazin, raketno gorivo, ki je strupena tekočina in lahko škodi vsakomur, ki pride v stik z njo. Eden od varnostnih analitikov opozarja, da bi lahko nenadzorovana vrnitev vohunskega satelita, njihov padec običajno pod nadzorom usmerijo v morje, privedla do razkritja ameriških skrivnosti. Po njegovih ocenah padajoči satelit tehta okoli 9.000 kilogramov in bi ustvaril približno desetkrat manj razbitin, kot jih je bilo leta 2003 ob nesreči ameriškega vesoljskega raketoplana Columbia.

Vir: STA

TUJI TISK

The Independent

Zdravljenje amnezije

Med poskusno operacijo na možganih 50-letnega moškega so, kot kaže, odkrili mehanizem, po katerem deluje spomin. Moškemu so z operacijo poskušali zmanjšati apetit. V njegove možgane so vnesli elektrode, po

katerih so spustil električni tok. Namesto da bi se moškemu, ko so mu stimulirali območje hipotalamusa, zmanjšal apetit, je dobil napad spominov. Do najmanjših podrobnosti se je spomnil dogodkov, ki so se zgodili pred tridesetimi leti. Dodatne preiskave so pokazale, da je stimulacija možganov z električnim tokom močno povečala kognitivne sposobnosti moškega. Ta čas potekajo raziskave te metode pri ljudeh, ki trpijo zaradi Alzheimerjeve bolezni. Če bodo raziskave uspešne, si bo samo v Veliki Britaniji lahko oddahnilo vsaj 450.000 ljudi, ki imajo težave s spominom.

Die Presse

Turčije ne

Avtorji nedavne raziskave v Avstriji so tvegali in pogledali v prihodnost, v leto 2015. Turčija bi do takrat že imela vse pogoje za pridružitev EU. V Avstriji rumeni tisk spodbuja ljudi, da bi se uprli širitvi in naj zavrnejo Turči-

jo; 95 odstotkov ljudi na referendumu glasuje proti priključitvi Turčije EU. Po desetih letih lahko tako pride do nove politične krize. Na Dunaju se zberejo tisoči tujih novinarjev, tudi 900 iz različnih islamskih držav. CNN in Al Džazira delata anketo med tirolskimi gorjani in celovškimi taksisti ter jih sprašujeta, kaj imajo proti Turkom. Center za analize European Stability Initiative se ukvarja prav s tem vprašanjem in se mu takšna napoved ne zdi prav nič nemogoča, saj v vseh raziskavah javnega mnenja za okoli 74 odstotkov vprašanih Turčija ni evropska država, prav toliko pa jih je prepričanih, da je med Turčijo in Evropo preveč kulturnih razlik.

INTERVJU

Vitoslav Türk

Elektrogospodarstvu je Evropa prinesla ogromno

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Vitoslav Türk je podjetje Elektro Slovenija, d. o. o. (Eles), ki je javno podjetje v lasti države, skrbi pa za prenos električne energije, spremenil v zelo uspešno družbo, četudi je takoj po imenovanju za direktorja doživel hladno prho s strani Agencije RS za energijo. Čeprav jim je slednja nemudoma znižala višino omrežnine za 37 odstotkov, so v Elesu težave prebrodili. Danes so priznani v Evropi in zgled marsikateremu tujemu operaterju. Lani so imeli 30 milijonov evrov dobička, za katerega generalni direktor pravi, da ga ni nihče vesel. Zakaj ne pa pojasnjuje v pogovoru.

Novi predsednik države Danilo Türk je vaš brat. Kako gledate na njegov uspeh?

Brat kot diplomat ima po svoji strokovni usposobljenosti zanesljivo dovolj izkušenj v mednarodnih aktivnostih, da bo lahko zelo kvalitetno opravljal funkcijo predsednika države. Ker je videl svet po dolgem in počez in ker stvari zelo dobro razume, sem prepričan, da bo poskušal tudi z vlado iskati aktivno sožitje v nasprotju s kom drugim, ki bi v tej funkciji pravzaprav iskal možnost uveljavljanja samega sebe. To na takšni funkciji nikoli ni potrebno, saj je že funkcija sama po sebi dovolj ugledna, da ne potrebuje dodatnih dokazovanj, hkrati pa je dovolj obsežna, da ni treba posegati v druga področja vodenja države, kot je na primer vlada. Prepričan sem, da bo nastala zelo kooperativna klima med predsednikom države in predsednikom vlade, kar za Slovenijo v nobenem primeru ne more biti slabo. Ne glede na to, katere politične opcije so podpirale katerega kandidata, menim, da z vidika vladnih struktur nikoli ni bilo antipatij. Vedno se je na neki način prepoznavala strokovnost in vedno se je tudi računalo na to, da bo, če bo izbran za predsednika države, to za delo vlade relativno ugodno. Iz tega zornega kota gledam na bratov dosežek kot na nekaj, kar bo Sloveniji zagotovo prineslo pozitivno ozračje, ustvarjalnost in podporo vladi, ki je tudi nosilka gospodarskega razvoja. Politični vidiki in mednarodne izkušnje morajo na neki način le služiti blaginji državljanov, to pa primarno pomeni odpiranje vrat v gospodarskih sferah. Prepričan sem, da bodo stvari potekale pozitivno in dobro.

Če se pred področjem, ki ga najbolj poznate in tudi vodite, dotakneva v zadnjem času zelo aktualne privatizacije, kakšno je vaše stališče?

Moje stališče do privatizacije je načeloma dokaj pozitivno. Logično je, da so elektroenergetska podjetja v Evropi zelo zanimiva za vlagatelje. Na neki način je prav, da se prek delovanja trga to delovanje manifestira v evropski dogovor. To je eden od temeljev, na katerem stoji evropska povezava, kar pomeni, da je tržno naravnana tudi lastnina. Kajti drugače je nedorečeno stanje. Osebno podpiram privatizacijo, ker v nobenem primeru ne more škoditi fizičnim odjemalcem. Vzemimo primer Italije. To je izredno fleksibilno organizirana družba, ki zelo natančno izvaja poslovne cilje vlade. Pri njih je lastništvo operaterja omrežja v vlogi podjetja, ki je enako kot Eles in za katerega bi rekel, da bi morebiti lahko ostalo v državni lasti, vsi drugi pa naj gredo na trg z vsem, kar zmorejo, s tem da je lastnina v lasti delničarjev, v lasti države pa ostane zlata delnica, da lahko imenuje strokovno upravo, ki vodi podjetje, in da določa tudi razvojne smernice. Država si je torej privzela temeljne pravice, kaj naj bo politika elektroenergetskega sistema, ne spušča pa se v nadzor stroškov, racionalnost poslovanja, vire zaposlovanja, način, kako uprava deluje, in podobno. To je pa le treba prepustiti delničarjem. Ti izvajajo določen pritisk na vodstvo, da uspešno vodi podjetje, ki je v delniški lasti, hkrati pa mora učinkovitost in donosnost usmerjati in uokviriti v pot razvoja države, ki jo postavlja vlada. Se pravi, v nobenem oziru vlada ne izgublja svoje pozicije, izgublja pa skrb, ali je poslovanje racionalno ali ni. Vlada dejansko ne more biti arbiter, center, ki bo prepletal vsa ta podjetja, od katerih je vsako specifično. Zato menim, da se bodo delničarji, ki bodo vlagali v elektroenergetska podjetja, poskušali živeti v to, kaj podjetja počnejo, in ne bodo dopuščali potez, ki ne bodo racionalne. Če bo šla vlada v to smer, ne bo naredila napake.

Podobno omrežje, le v drugi dejavnosti, je Telekomovo. O izstopu države iz Telekoma

je v zadnjem času precej polemik. Iz Zavarovalnice Triglav naj bi država izstopila tako, da bi delnice prodala državljanom. Kakšno je vaše stališče?

Menim, da imajo državljan pravico, da kupijo lastnino, za katero bodo ocenili, da je vredna nakupa, s tem pa pravzaprav tudi oni špekulirajo, ali bodo to prodali naprej ali pa bodo ostali lastniki. Zdaj kupujejo tudi delnice drugih podjetij, ki niso v slovenski lasti, in ravno tako špekulirajo. Popolnoma logično je, da se tudi državljanom omogoči dostop do slovenskega kapitala. Glede Telekoma in elektrogospodarstva bi pa rekel tako: v Evropi se to medsebojno povezuje. Slovensko prenosno omrežje se ne bo moglo razvijati, ne da bi sledilo evropskemu konceptu, ker je vtakano vanj. Enako velja za razvoj Telekoma, ki ni sam po sebi avtonomna celica, ampak je povezan z drugimi operaterji in s podjetji tovrstnega ranga v Evropi, ki imajo svoje mednarodne asociacije, v katerih se usklajujejo. Zato je govoriti o majhnih nacionalnih okvirih popolnoma nesmiselno.

Kaj pa nacionalni interes?

Tega ni več zato, ker imamo skupne evropske interese, ti pa so interes tudi vsakega državljana. To pomeni, da mora vsak živeti v zdravem gospodarstvu, izoliran subjekt je stvar preteklosti. V Evropi je izolirano gospodarstvo le še v Albaniji in nikjer drugje. Danes se svet mora povezovati, morajo se odpirati trgi. Elektrogospodarstvu je Evropa prinesla ogromno denarja. Glavnino zaslužkov dobimo prav z dejstvom, da smo si odprli vrata s pravili, ki jih evropski trg omogoča. Brez tega ne bilo niti razvoja niti nič drugega. V Elesu celoten razvoj pravzaprav temelji na dobičku, ki priteka iz zahodnoevropskega trga. Zelo težko bo argumentirati, da Slovenija ni Evropa, pravzaprav trg oziroma regija, kamor se smiselno integrira tudi gospodarstvo. Hkrati je zelo propulzivna regija v svetovnem obsegu, ki omogoča našim podjetjem oblikovanje pravega vodila, kar je bistvo vsakega ekonomskega odločanja. To pa je najti pot, ki je smiselna. Smiselna pot pa nikoli ne more biti lokalna, stvari morajo ▶

▶ biti na široko zastavljene. Tako kot za elektrogospodarstvo velja tudi za Telekom. Brez evropskega trga bi bilo slovensko elektrogospodarstvo zelo siromašno.

Kakšno je vaše stališče do menedžerskih odkupov podjetij s posojili, za katera menedžerji zastavljajo delnice še ne kupljenih družb?

Ti menedžerski odkupi, kolikor je meni znano, čeprav to ni moje strokovno področje, so bila pravzaprav praksa preteklosti. To ni praksa te vlade, ampak praksa prejšnjih vlad. Občutek imam, da si ta čas vlada prizadeva za prodajo deležev na pregleden način. Onemogočiti posameznikom, ki zato, ker so zaposleni v nekem podjetju – nekatere je postavila določena politična elita, ki je imela za to interes –, pridejo pravzaprav do lastnine nečesa, kar je bilo prej državno. Državno pa smo ustvarili vsi državljani. Zdi se mi, da je politika zdajšnje vlade bistveno bolj poštena do državljanov Slovenije in poskuša prav te stvari preprečiti. Jasno pa je, da če so neka podjetja dobra, je interes za njihov nakup velik ne samo v Sloveniji, ampak tudi zunaj nje. Če pa niso dobra, se bo to skozi postopek privatizacije tudi izkazalo. To pa je prvi pogoj, da se gospodarstvo prečisti. Država pomanjkljivosti posameznih podjetij ne bo mogla več prikrivati, saj to niti ni njen interes. Skozi lastniško strukturo, skozi delnice, kotiranje na borzi se šele dejansko izkaže, koliko so podjetja trdna, koliko so dejansko povezana in kakšno dolgoročno vizijo imajo. Zato privatizacijo vsekakor podpiram, saj je edina pot do učinkovite gospodarske rasti, hkrati pa

zerv v tem delu energetske požrešne industrije ni več veliko. Kar pa je še tega, se bo uravnotežilo glede na to, da cene energije postajajo pomemben element pri poslovnih odločitvah. Ko se bo to uredilo, bosta gospodarska rast in poraba električne energije v normalnem sorazmerju. Kar pa se virov tiče, ima Slovenija z nekaterimi izjemami ugodne vire, ki pomenijo razmeroma prilagodljive razmere na trgu. Uvodoma je to dostop do trga, kjer je cena električne energije najnižja. Ker sta se nenaški in avstrijski trg združila v enovitega, je tudi dostop do njihove energije ugoden. To je velika prednost za Slovenijo. Druga stran je, da nas obdajajo trgi z visokimi cenami energije, to sta Italija in države na Balkanu, kar pomeni, da je vedno dobro biti med trgi, kjer je cena nizka, in tistimi, na katerih je cena visoka. Tretja stvar, ki je zelo pomembna, pa je, da smo v Sloveniji v tem času sanirali marsikaj, kar se je vleklo pet ali šest let kot nerazrešeno. To pomeni, da smo obvladali pretoke proti Italiji, kjer so nas fizično že ogrožali do razpada, začeli smo nekatere naložbe, in kar je najpomembnejše, na neki način smo usklajeni z razvojnimi načrti Avstrije, kjer predvidevajo, da bodo usklajili svoje prenosne zmogljivosti s slovenskimi. Prišli smo torej do stanja, da bomo lahko čez nekaj let nadomestili primanjkljaj v slovenskem proizvodnem sistemu s povečanjem uvoza prav z območij, kjer je energija najcenejša, to pa zato, ker so se Avstrijci odločili, da bodo povečali zmogljivosti omrežja. V tem pogledu v Sloveniji lahko rečemo, da smo geografsko zelo dobro umeščeni. Seveda pa bodo sledili še drugi razvojni načrti. Slovenija bo na tem področju pravčasno končala vse naložbe, ki so ključne. Ne

primeru končali. Projekt bi moral biti končan že pred 20 leti. Ne gre toliko za vprašanje same energetske vrednosti kot za projekt v širšem državnem interesu. S tem se pravzaprav ureja celotna struga hudournika, kot je Sava, omogoča se pravzaprav razvoj celotne regije. Hidroenergija je na neki način perpetuum mobile, ki se vedno poplača, vprašanje je samo, ali traja 10 ali 20 let, življenjska doba teh objektov pa je sto let ali več. Nobene dileme torej ni, da se to tudi finančno ne bi izplačalo, tudi če v danem trenutku infrastruktura nekoliko podraži proizvodne objekte. Kar se drugih tehnologij tiče, je stvar preprosta. Danes lahko rečemo, da so tehnologije, ki so namenjene proizvodnji, fosilna goriva, kar je premog, alternativa temu je jedrska energija. Poleg tega je cena premoga vezana na ceno nafte, zato je logično, da so jedrske tehnologije po vsej verjetnosti tehnologije prihodnosti tako z vidika stroškov kakor tudi z vidika vplivov na okolje. Energija iz JEK je ta čas eden najcenejših virov energije v Sloveniji, zato je logično, da bo morala država iskati svoje razvojne poti tudi v nuklearnem programu, in to ne glede na to, koliko bodo te tehnologije stale v prihodnosti. Osebnostno menim, da se bo tudi Evropa prej ali slej naravnala na te koncepte in bodo obnove viri, kot so veter, voda in jedrske tehnologije, začeli postajati pomemben vir proizvodnje energije.

Pri predstavljanju poslovnih izidov Elesa v preteklem letu ste kot pomemben dosežek omenili podpis sporazuma z Italijo. Kaj prinaša in kako je z drugimi državami? So tovrstni sporazumi že podpisani?

Sporazum z Italijo je bil zelo kompleksen, ker je obstajal problem enormnih pretokov energije. Italija je dobesedno gohtala energijo prek območja Slovenije, od česar naša država ni imela nič. Evropski parlament je septembra 2006 s sklepom zavezal Slovenijo in Italijo, da uredita ta odnos. Italijani so v izhodišču predlagali, da se stvari uredijo tako, da oni zgradijo tehnologijo, ki bi nadzirala pretok energije. To bi bilo urejeno tako, da bi ustrezalo njim. Pogajanja so bila nato relativno trda, ker so Italijani že naročili opremo in začeli postopek uresničevanja projekta. Potem smo sedli za mizo in pogajanja so trajala več mesecev. Mi smo seveda predstavili argumente, zaradi katerih je prišlo do dogovora, in sicer da problem v pretoku uredimo mi, posledice tega, da energija teče v njihov občutljivi del omrežja, pa morajo sanirati sami. V bistvu smo to označili kot bistven dosežek. Z avstrijsko stranjo smo podpisali enak sporazum, druge postopke pa izvajamo brezhibno, nikjer ni nobene informacije, da bi se kjer koli kaj zapletlo.

Kako pa je elektrogospodarsko področje urejeno na ravni EU kot skupnega trga?

Glede Telekoma in elektrogospodarstva pa bi rekel, da se v Evropi to medsebojno povezuje. Slovensko prenosno omrežje se ne bo moglo razvijati, ne da bi sledilo evropskemu konceptu, ker je vtakano vanj.

seveda postopek, kot ga pelje zdajšnja vlada, občutno odstopa od političnih metod, ki so bile nekako praksa v preteklosti.

No, greva k vašemu področju. Lanska rast porabe električne energije v Sloveniji je bila 1,1-odstotna. Kaj to pomeni z vidika zagotovljenih virov in kakšne so napovedi za prihodnje?

Naraščanje porabe električne energije je razmeroma nizko v primerjavi z bistveno višjo gospodarsko rastjo. To je predvsem posledica dejstva, da posamezne družbe, ki so k visoki porabi energije v preteklih letih največ pripomogle, na primer Talum, znižujejo porabo električne energije. Vendar se bodo ti kratkoročni trendi v nekem trenutku končali, saj re-

samo da bomo zagotavljali preskrbo doma po konkurenčnih cenah, kjer je še veliko možnosti, da imamo ugodnejše cene električne energije kot drugi, postali bomo tudi pomemben vir energije za območja okrog nas, za Italijo in Balkan. Deloma tako, da bomo energijo uvozili na območje Slovenije, deloma pa tudi s kapacitetami, ki jih načrtujejo s proizvodnjo. Dolgoročno gledano je Slovenija dovolj fleksibilna, dovolj prilagodljiva, čeprav majhna, pa hkrati pomembna.

Kako gledate na povečanje proizvodnih zmogljivosti električne energije v Sloveniji? Ste naklonjeni tudi jedrski energiji?

Naše strokovno stališče je, da se bodo vsi hidroprojekti spodnjesavske verige v vsakem

Skupni evropski trg nastaja postopoma. Evropa je celotni trg razdelila na nekaj regij, Slovenija pa je sestavni del dveh regij. Prva je regija, v katero sodijo Francija, Švica, Avstrija, Slovenija in Italija. Druga je centralna Evropa, kamor sodijo nemško govoreče države, Poljska, Češka, Slovaška, Avstrija, Madžarska in Slovenija. Od te regije EU pričakuje, da bo razvila novo metodologijo in vsa potrebna računalniška orodja za maksimiranje pretokov energije v celotno regijo. Evropa torej pričakuje zelo prožen in zmogljiv mehanizem, ki bo omogočal maksimiranje obstoječega omrežja in seveda posledični razvoj omrežja. Glavnina tega razvoja naj bi se zgodila v letošnjem letu. Za letos mi je bilo kot direktorju Elesu poverjeno, da vodim delo celotne regije, hkrati pa mi je na prvih letošnjih sestankih uspelo doseči tudi to, da razvoj metodologije računalniškega orodja koordinira Eles. Eles je torej prevzel vodilno vlogo tako z vidika vodenja skupnih postopkov, ki se morajo speljati v okviru te regije in predstaviti v Bruslju, kakor tudi z vidika same metodologije, ki bo to omogočala.

To je velik uspeh. Ali je to povezano s predsedovanjem Slovenije Svetu EU?

Ne. To nima nič s predsedovanjem, se pa strinjam, da je to velik uspeh, še posebej zato, ker so sklep o tem članice centralne evropske regije sprejele soglasno. Poleg tega je bilo doseženo tudi soglasje, da prevzamemo vodenje kompletne metodologije v širšem smislu, v razvoju ustreznih orodij, ki še niso razvita na trgih v Evropi. Tudi ta naloga je bila zaupana Elesu. To pomeni, da je šlo za zaupanje, ki je verjetno odraz našega dela. Ocenjujem, da je bilo pri tem nekaj ključnih elementov. Prvi je bil ta, da smo se resnično odločno lotili naložb, z Italijani smo dosegli sporazum, pri čemer so našo tehnološko rešitev brezpogojno sprejeli. Nato smo se vseh ključnih naložb, ki so povezane z razvojem slovenskega omrežja, lotili predvsem z vidika tega, kar potrebuje Evropa, in ne z vidika tega, kar potrebujemo le zase. Poleg tega je bilo delo v Elesu reorganizirano tako, da smo tako rekoč leto dni pred tem, ko je temu sledil največji operater v Evropi, to je francoski operater, vzpostavili tudi organizacijsko strukturo, ki je odražala to, kar se bo v Evropi dogajalo pri notranjih spremembah v letošnjem letu. Letos Evropa v okviru Združenja evropskih operaterjev načrtuje tisto, kar smo v Elesu naredili že januarja lani. Organizacijske spremembe, zaznavanje tega, kam bo pripeljala prihodnost, predvsem pa aktivna udeležba v vseh mednarodnih telesih so vzpostavili zaupanje, ki je priznanje na eni strani in zaveza na drugi. Do konca leta imamo ambiciozne načrte, kako te stvari čim bolj uresničiti.

Eles je imel lani 30 milijonov evrov dobička; dejali ste, da je bil v celoti dosežen v tujini.

Dobiček je odraz ravni cen električne energije v Nemčiji na eni strani ter Italije in Balkana na drugi. To je prvi vidik, drugi pa je, da dobička, ki ga je dosegel Eles, ni pravzaprav nihče vesel.

Zakaj ne?

Zato, ker to pomeni, da bi ga teoretično lahko dosegel nekdo drug, ne mi. Ko energija na primer prihaja iz Nemčije, nemški operater od tega nima nič. Zato smo že lani v okviru centralne evropske regije posku-

šali uveljaviti nekatere postopke, za katere se je moral Eles bojevati tako rekoč sam proti vsem, ko je bilo evidentno, da gre za poskus vzpostavitve nadzora nad pretokom denarja, še preden je Slovenija s 1. julijem vstopila v skupni koncept evropskega trga. Na avstrijski meji ni bilo avkcij pred izvajanjem licitacij za pravice vstopa na območje Slovenije in takrat so poskušali v omenjeni regiji vpeljati mehanizme, iz katerih ne bi bilo razvidno, koliko denarja uspe Sloveniji dejansko iztržiti na ta način. To bi pomenilo, da se bi ta denar začel razporejati k drugim operaterjem. Mi smo seveda morali zelo previdno že februarja lani ustaviti vse aktivnosti, ki bi vodile v to smer, potem pa tudi z uradnimi strokovnimi stališči dokazati, da bi bilo to v popolnem nasprotju z evropsko zakonodajo in v popolnem nasprotju z dejanskimi razmerami, ki veljajo na trgu. To nam je na koncu uspelo, moram pa reči, da je bilo takrat kar nekaj t. i. hladne vojne med Elesom in drugimi sedmimi članicami centralne evropske regije. Eles je bil na začetku sam, kasneje so se nam pridružili še drugi. To je bil prvi vidik. Drugi se je zgodil sep-

tembra lani. Zgodba se ni končala v okviru prej omenjene regije, ampak so jo akterji, ki so poskušali denarne tokove preusmerjati, prenesli na raven Evropskega združenja sistemskih operaterjev, in sicer z razvojem metodologije, v kateri bi bili ključni, po katerih bi ta denar razdelili. Stvari so torej želeli spremeniti po drugi strani. Tudi na to smo se odzvali in takoj po novem letu pripravili t. i. position paper, pri čemer sem osebno nasprotoval temu ter nato korak za korakom poskušal argumentirati, zakaj so ti poskusi nesmiselni in neskladni z evropsko zakonodajo. Stvari na tem področju se bodo torej še urejale v naslednjih dneh ali tednih. Vse bo odvisno od tega, kako se bodo odzvali Francozi oziroma ali bo zmagala strokovnost ali velikost. Zato sem uvodoma dejal, da vsak uspeh oziroma vsak ustvarjeni zaslužek takoj porodi apetite vsepovsod. Zato je treba dnevno spremljati različna premikanja, kar pa je pravzaprav sestavni del našega dela. Brez tega Eles direktorja ne bi potreboval.

Eles prejema prihodek od t. i. omrežnin, agencija za energijo pa jih je pred časom drastično znižala. Kaj se je dejansko dogajalo?

Kakor hitro me je vlada imenovala za generalnega direktorja Elesu, je agencija omrežnino znižala za 37 odstotkov. To je pomenilo, da v tistem trenutku stvar ni bila videti prav roznata. Ne glede na to smo nato uvedli nekatere postopke, začeli smo uvajati evropske standarde, evropska pravila, najprej smo uredili vse na slovensko-hrvaški meji ter s 1. julijem lani še na avstrijski in italijanski meji. Ključna je bila avstrijska, in kot sem že prej dejal, predpriprava v evropskih telesih je bila ključna, da ne bi prišlo do sprožitve nekaterih vzvodov.

Čisto na koncu vas prosim še za odgovor na naslednje vprašanje. V tej vladi je po mnenju številnih pomembno mesto predolgo zasedala Andrijana Starina Kosem. Tudi vi ste sodelovali z njo in po svojih podatkih ste imeli negativne izkušnje. Kako je bilo s tem?

Z nekdanjo državno sekretarko na ministrstvu za gospodarstvo sem se srečal le nekajkrat, in to v začetku, ko se je oblikovala nova vlada in ko je bila imenovana na to pomembno delovno mesto. Po funkciji, ki sem jo imel kot generalni direktor Elesu, je bilo sodelovanje z njo sestavni del normalnega poslovanja. Na svoji osebni ravni v njej nisem videl osebe, v kateri bi lahko glede na svoje vrednostne kriterije videl možnosti za ustvarjalno obliko sodelovanja. Zato je stvar po nekaj začetnih kontaktih zamrla, svojo poslovno vizijo pa sem nato poskušal usklajevati z drugimi pristojnimi. ▣

(Intervju je v celoti objavljen na spletni strani www.demokracija.si)

Ljubljanski škofje in slovenstvo

V. M.

Založba Družina je izdala obsežno in razkošno oblikovano monografijo *Ljubljanski škofje*. Avtor izjemno poglobljenega in natančnega besedila je zgodovinar dr. France M. Dolinar.

Franc Rode, Rudi Španzel, 2007

Prereditavitev tega izjemnega dela je bila v prostorih Družine v Ljubljani. O knjigi je govoril avtor besedila dr. France M. Dolinar, za katerega je nadškof Alojz Uran dejal, da gre za njegovo življenjsko delo. Dr. Dolinar se je na predstavitvi sprehodil skozi bogato zgodovino ljubljanskih škofov, ki jo povzemamo v nadaljevanju.

Pomemben del zgodovine Knjiga z naslovom *Ljubljanski škofje* odstra pomemben del slovenske nacionalne zgodovine, ki se zrcali v štiriintridesetih ljubljanskih škofih, knezoškofih, nadškofih in metropolitih ter v devetih ljubljanskih pomožnih škofih. Te osebnosti so v skoraj 550-letni zgodovini ljubljanske škofije odločilno posegle v versko in cerkveno, družbeno

in kulturno, politično in cerkvenopolitično življenje domala celotnega slovenskega prostora, nekateri med njimi pa so odigrali pomembno vlogo tudi na političnem in diplomatskem parketu Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti.

Ustanovitev ljubljanske škofije

Leta 1461 ustanovljena in naslednje leto potrjena ljubljanska škofija je po volji cesarja Friderika III. in papeža Pija II. postala osrednja cerkvena ustanova v slovenskem prostoru in se je vse do jožefinskih reform v drugi polovici 18. stoletja raztezala čez tri notranjeavstrijske dežele: Kranjsko, Štajersko in Koroško. Bila je na neki način Slovenija v malem. Čeprav je bila razdeljena na šest med seboj nepovezanih otokov, je postala nesporno osrednji povezovalni dejavnik slovenstva. Bila je namreč namenjena slovenskemu verniku in tega so se ljubljanski škofje ne glede na njihovo jezikovno pripadnost ves čas dobro zavedali.

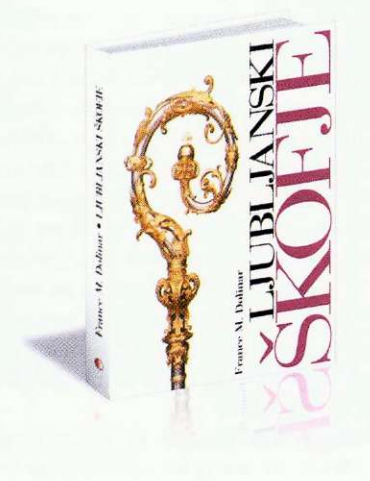
Pastoralno delo Prva skrb in dolžnost vsakega škofa je njegova odgovornost za pastoralno delo v škofiji. V tem pogledu skorajda ni mogoče posebej izpostaviti posameznega škofa. Vsi po vrsti so bili namreč izjemne, močne osebnosti. Bili so pravi ljudje v pravem času na pravem mestu, tudi Franc Kazianer, ki mu površna literatura očita teološko neizobraženost, značajsko šibkost in versko slabotnost, viri pa ga nasprotno kažejo kot človeka modrega, plemenitega in preudarnega značaja. Naj omenimo le nekaj temeljnih značilnosti njihovega pastoralnega programa.

Evharistične pobožnosti Na prvem mestu sta evharistična in marijanska usmerjenost. Že prvi

škof Sigismund Lamberg je bil velik pospeševalec evharistične pobožnosti in pobudnik bratovščin Svetega Rešnjega telesa v ljubljanski škofiji. Temu večstoletnemu izročilu je dal nov zagon škof Anton Bonaventura Jeglič, ko je leta 1904 vpeljal vedno čaščenje Najsvetejšega zakramenta v ljubljanski škofiji. Navada, da vsak dan v letu ena župnija moli pred Najsvetejšim, se je ohranila do danes.

Marijanska pobožnost Vzporodno z evharistično se je širila marijanska pobožnost. Svojevrsten izraz je našla v številnih Marijinih družbah, bratovščinah in kongregacijah. Najlepše cerkve v ljubljanski škofiji – mnoge so nastale prav na pobudo ljubljanskih škofov – so posvečene Materi božji. Številne med njimi so postale celo priljubljena romarska središča, npr. Nazarje, Šmarna gora, Nova Štifta in v 19. stoletju Brezje. Med prazniki izstopata praznik Brezmadežne, v ljubljanski škofiji že v 17. stoletju kot zapovedan praznik, in praznik Marijinega vnebovzvetja.

Oznanjevanje božje besede Tretji poudarek je bil namenjen oznanjevanju božje besede. Škofje

so odločno zahtevali, da duhovniki oznanjajo vernikom božjo besedo v lepi in razumljivi slovenski govorici. In čeprav niso bili vsi ljubljanski škofje slovenskega rodu, so se v ljubljanski škofiji imeli za »domačine«. Vsi brez izjeme so se zavedali, da je materni jezik večine njihovih vernikov slovenščina, in tisti, ki jim ta jezik ni bil položen v zibelko, so se ga kot ljubljanski škofje naučili.

Razdrobljenost škofije Veliko skrbi in težav je škofom povzročala teritorialna in juridična razdrobljenost škofije. Pastoralno enotnost so vzdrževali z letnimi sinodami, do jožefinskih reform za štajerske duhovnike v Gornjem Gradu, za kranjske in koroške v Ljubljani. Šele škofu Karlu Janezu Herbersteinu je v drugi polovici 18. stol. uspelo prepričati cesarja Jožefa II., da je v svojih dednih deželah s soglasjem Rima izvedel bolj smiselno in predvsem pastoralno učinkovitejšo teritorialno in juridično zaokrožitev škofijskih in župnijskih meja.

Prvič nadškofija Leta 1788 je bila ljubljanska škofija prvič povzdignjena v nadškofijo in sedež metropolije za zahodni del slovenskega in deloma hrvaškega nacionalnega prostora. Žal je bila že osem let kasneje na zahtevo avstrijskega cesarja Franca I. odpravljena, in sicer zaradi poskusa nadškofa Mihaela grofa Brigida, da bi svojim duhovnikom razširil njihovo teološko obzorje, s tem da jim je v pastirskem pismu leta 1804 priporočil, naj poleg od cesarja prepisanih teoloških knjig sežejo tudi po literaturi rimske teološke šole. To pa je bilo za cesarja Franca I. nezaslišano dejanje. Šele leta 1961 je papež Janez XXIII. z nadškofijskim naslovom nagradil herojsko zvestobo božjega služabnika Antona Vovka. Prvi metropolit obnovljene ljubljanske cerkvene pokrajine je nato leta 1968 postal nadškof Jožef Pogačnik.

Sooblikovalci kulture Vzporedno s pastoralno dejavnostjo so ljubljanski škofje pomembno sooblikovali kulturno podobo slovenskih dežel. Mimogrede je že bila omenjena skrb za lepo slovenščino v pridigi, katehezi,

Tomaž Hren, neznani avtor, ok. 1625–1630

Ferdinand Kuenburg, Johann Kenckel, po Petru Brandlu

Ernest Amadej Tomaž Attems, neznani avtor, sredina 18. stoletja

pri obredih in ne nazadnje tudi v tiskani besedi. V iztekajočem se letu svetega pisma naj posebej omenim predvsem nove prevode svetega pisma v slovenščino: Japljevega ob koncu 18. in Wolfovega v prvi polovici 19. stoletja. Škof Wolf ima zasluge in je tudi v celoti financiral pripravo in tisk slovensko-nemškega in nemško-slovenskega slovarja, ki po svoji zasnovi in bogastvu jezikovnega zaklada še vedno nista presežena.

Arhitektura Pomembne pobude ljubljanskih škofov so prihajale na področju arhitekture – predvsem pri zidavi novih ali obnovi starih cerkva, upodabljaajoči umetnosti in glasbi. Praktično ni bilo škofa, ki na teh področjih ne bi bil zapustil trajnejših sledi. Med gradbenimi podvigi naj omenimo čudovit baročni dvorec v Goričanah, ki sta ga zidala in opremila škofa Oton Fridrik grof Buchheim in Jožef grof Rabatta; novo ljubljansko stolnico, ki jo je leta 1707 posvetil škof Ferdinand Franc grof Kuenburg, in veličastno cerkev sv. Mohorja in Fortunata v Gornjem Gradu, ki jo je sredi 18. stoletja dal postaviti škof Ernest Amadej grof Attems.

Šolstvo Podrobneje je treba ovrednotiti prispevek ljubljanskih škofov na področju srednjega in višjega šolstva. Z ustanovitvijo jezuitskega kolegija v Ljubljani leta 1597 na pobudo škofa Janeza Tavčarja in z razmahom jezuitskega šolstva smo se Slovenci uvrstili na enakovredno izobrazbeno raven takratne izobražene Evrope. Tavčarjevo delo so med drugim nadaljevali škof Hren s prenovitvijo Marijanskega kolegija v Gornjem Gradu; škof Anton Alojzij Wolf z ustanovitvijo zavoda za revne dijake na Poljanski cesti v Ljubljani (znamenito Alojzijevišče, v katerem so danes prostori Teološke fakultete); škof Anton Bonaventura Jeglič z ustanovitvijo prve popolne klasične gimnazije leta 1905, na kateri je bil celoten pouk v slovenščini; in nadškof Alojzij Šuštar, ki je po petdesetih letih nasilne prekinitve leta 1992 obnovil delovanje Škofijske klasične gimnazije. S pripravo slovenskih učbenikov za vse gimnazijske predmete so profesorji Škofijske klasične gimnazije v Šentvidu nad Ljubljano po razpadu avstro-ogrske monarhije in vključitvi slovenskih šol v jugoslovanski šolski sistem tudi drugim srednjim šolam v slovenskem nacionalnem prostoru omogočili nemoten prehod pouka v slovenskem jeziku.

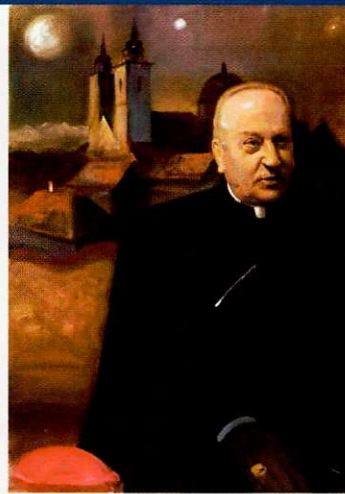
Znanstveno področje Na znanstvenem področju naj omenimo ustanovitev *Academiae operosorum*, kate-re član je bil tudi ljubljanski škof Sigismund Krištof grof Herberstein, ustanovitelj prve javne znanstvene knjižnice leta 1701 v Ljubljani. Zanj je prispeval svojo bogato osebno knjižnico. Škof Avgustin Gruber, kasnejši dunajski nadškof, je bil nesporno eden največjih pedagoških in katehetskimi pisateljev 19. stoletja in pobudnik, da sta bila oba predmeta povzdignjena na raven univerzitetnega študija. Gruber se je med drugim zavzel za ustanovitev Kranjskega deželnega muzeja v Ljubljani. Janez Zlatoust Pogačar je poleg *Slovenskega cerkvenega lista* leta 1848 ustanovil prvi teološki znanstveni list v Ljubljani (*Theologische Zeitschrift* s priložo *Zeit und Ewigkeit*, 1849) in z ustanovitvijo zbirke *Zgodovina fara ljubljanske škofije* pomagal k organiziranemu preučevanju cerkvene zgodovine v ljubljanski škofiji. ▶

Anton Bonaventura Jeglič,
France Sterle, 1923

► **Politično dogajanje** Okoliščine so vrsto ljubljanskih škofov pritegnile tudi v vrtnec političnega dogajanja v cesarstvu. Že prvi ljubljanski škof Sigismund Lamberg je bil kot član kranjske grofovske rodbine vključen v organizacijo obrambe proti Turkom. Njegov naslednik Krištof Ravbar, humanist po izobrazbi in načinu življenja, je sodil med vrhunske diplomate tedanjega časa. Bil je osebni prijatelj cesarja Karla V., naredil bleščečo vojaško kariero v avstrijski vojski vse do naslova maršala. Za njegove zasluge na diplomatskem in vojaškem področju ga je cesar leta 1533 povzdignil v dostojanstvo kneza – naslov, ki je nato ostal ljubljanskim škofom vse do razpada avstro-ogrske monarhije. Med vodilne diplomate tedanjega časa sodita tudi škofa Ferdinand Franc grof Kuenburg, ki je nato postal praški nadškof in škof Jakob Viljem grof Leslie.

Vprašanje reformacije Tudi vprašanje reformacije je bilo pravzaprav bolj politično kot versko vprašanje, saj je augsburški verski mir leta 1555 dal deželnemu gospodu pravico določiti veroizpoved svojih podanikov. V tem kontekstu je treba omeniti vlogo škofov Janeza Tavčarja, Tomaža Hrena in Rinalda Scarlichija, ki so bili vladni namestniki v Gradcu, škof Urban Textor pa cesarjev osebni spovednik. Kot visoka državna uradnika sta bila

Franc Rode, Samo Kralj, 2005

škofa Tavčar in Hren vključena v program politične rekatalizacije notranjeavstrijskih dežel, ki so jo izvajali graški nadvojvode v skladu z določili augsburškega verskega miru. Kot katoliška škofa pa sta se z vso odločnostjo in gorečnostjo zavzela za versko prenovno svoje škofije v duhu odlokov tridentinskega koncila in brez posegov rimske inkvizicije.

Novi duh Novega duha so v slovenski prostor prinesli katoliški shodi, ki jih je (1892) pobudil Jakob Missia, kasnejši goriški nadškof in od leta 1899 kardinal. Namenjeni so bili utrditvi večje samozavesti slovenskih katolčanov v duhu škofovega gesla: vse prenoviti v Kristusu. Na politično področje je odločilno posegel tudi njegov naslednik škof Anton Bonaventura Jeglič, sicer ploden in pogumen pedagoški pisatelj, ki je svojo pastoralno vizijo gradil na mladini. Tri desetletja je bil najvišja moralna avtoriteta v SLS in je med drugim odločilno pripomogel k nenasilni razdružitvi večine slovenskih dežel z avstro-ogrsko monarhijo in njihov prehod v Kraljevino SHS, oziroma Jugoslavijo.

Naš čas je na poseben način zaznamoval nadškof Alojzij Šuštar s svojimi stvarnimi stališči do osamosvojitve Slovenije in predvsem s svojim prizadevanjem za končanje vojaškega konflikta ter hitro priznanje neodvisnosti in samostojnosti Slovenije. Nadškofa Franca Rodeta je papež Janez Pavel II. postavil na čelo ene najpomembnejših in najzahtevnejših kongregacij v Rimu, sedanji papež Benedikt XVI. pa ga je pov-

zdignil v dostojanstvo kardinala in ga na ta način pritegnil k oblikovanju politike Svetega sedeža v najlepšem pomenu besede.

Pomožni škofje Življenjske zgodbe ordinarijev ljubljanske škofije dopolnjujejo življenjepisi ljubljanskih pomožnih škofov, ki večinoma stojijo v senci svojih ordinarijev. Podobno kot škofje ordinariji si zaslužijo temeljitejšo obravnavo, kot je to dopustil okvir knjige. Da ne bi obseg knjige preveč narasel, se je avtor pri opisih prvih škofov prostorsko nekoliko omejil, da je lahko v drugem delu knjige podrobneje predstavil tiste škofove, ki so nam časovno bliže. Krajši opis prvih ljubljanskih škofov ordinarijev in njihovih pomožnih škofov seveda ne pomeni, da so manj pomembni, da so manj zanimivi ali da zanje ni na voljo dovolj arhivskega gradiva.

Nesojeni škof Med ljubljanskimi škofi je precej prezrt nesojeni ljubljanski škof Janez Gogala. Po smrti škofa Pogačarja leta 1884 ga je namreč cesar Franc Jožef imenoval za ljubljanskega škofa. Sveti sedež se je z imenovanjem strinjal in že začel postopek za njegovo potrditev. Veselo novico o imenovanju je 1. maja leta 1884 skupaj s kratkim življenjepisom novoimenovanega ljubljanskega škofa objavil dnevnik *Slovenec*. Samo tri dni kasneje se je Ljubljana znova odela v črmino. Zahrbtana pljučnica je namreč že 4. maja ugasnila Gogalovo življenje, še preden je prišla v Ljubljano papeževa potrditev njegovega imenovanja za ljubljanskega škofa.

34 življenjskih zgodb Življenjske zgodbe štiriintridesetih ljubljanskih škofov so tako tesno vpete v versko, cerkveno, družbeno, politično in kulturno zgodovino osrednjega slovenskega prostora in so v toliki meri postale njen sestavni del, da bi bila brez njega slovenska nacionalna zgodovina bistveno osiromašena in v nekaterih pogledih celo nerazumljiva.

O vsem tem na najbolj prepričljiv način govori ta vsebinsko in oblikovno bogata knjiga, za katero ima poleg založnika (Družine) največ zaslug njen avtor, zgodovinar dr. France M. Dolinar. ■

Novi oddaji na
Radiu Ognjišče!

Po zemljevidu EU

Vsak teden nova država
Evropske unije naravnost k vam
domov zavije.

Vsak petek ob 10:15.

Krščanski obraz EU

Odkrivamo podobo krščanstva v
posameznih članicah ter odnos
Cerkva in drugih verstev z državo.

Vsak 1., 3. in 5. torek
v mesecu ob 13:30.

RADIO OGNJIŠČE

»Prva dama« iz davnine

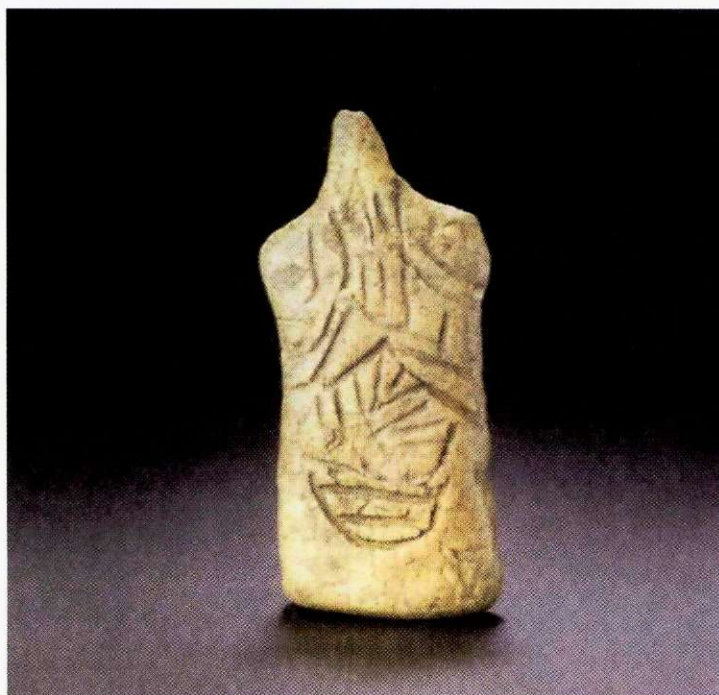
V. M.

V Cankarjevem domu je na ogled izjemna arheološka najdba, najstarejša človeška upodobitev, najdena na naših tleh, ki so jo novembra 2007 našli na arheološkem najdišču Nova tabla pri Murski Soboti.

V zasneženem novembrskem dnevu so arheologi pri raziskavah v okviru avtocestnega projekta Darsa našli izjemno najdbo, kamenodobno Venero iz Murske Sobote, kot so jo sprva poimenovali, najstarejšo človeško upodobitev, najdeno na Slovenskem. Inštitut za dediščino Sredozemlja, ki deluje pod okriljem Znanstvenoraziskovalnega središča Koper Univerze na Primorskem, je to dobrih 5500 let staro keramično figurico predstavil v Cankarjevem domu v Ljubljani; na ogled je do 12. marca, spremlja pa jo »zvezdica« z najdišča Čatež–Sredno polje, skoraj 7000 let star keramični okrask.

Avtoceste in preteklost Na Slovenskem in drugod v Evropi je človekova dejavnost izpričana s številnimi drobnimi, a tudi mogočnimi materialnimi ostanki. Ti so zakriti s površino naše sedanosti, a se arheologi in zgodovinarji trudijo, da bi s pomočjo antičnih pisnih virov, srednjeveških dokumentov in arheološke metode čim bolj razvozlati zgodovinsko sliko človeškega razvoja. Pri tem pogosto s sistematičnimi raziskavami, še večkrat pa povsem naključno odstrejo opno, ki pokriva sledi preteklosti. Tako so številna najdišča preteklosti plod sistematičnega raziskovanja in v nekaterih primerih, kot sta Čatež pri Brežicah in Nova tabla pri Murski Soboti, so arheologi po zaslugi zaščitnih arheoloških raziskav za potrebe avtocestnega križa dobri spoznali številne kulture in različna časovna obdobja od konca kamene dobe do zgodnjega srednjega veka.

5500 let stara dama Tako je bilo tudi nekega mrzlega novembra dne lansko leto. Dišalo je po prihajajočem snegu in na

Prva dama – najstarejša človeška upodobitev na Slovenskem

območju avtocestnega oskrbnega centra Murska Sobota so v 1,65 x 1,20 metra veliki in komaj 10 centimetrov globoki jami pazljivo izkopali peščico odlomkov prazgodovinske lončenine in del keramične noge, okrašene z značilnim brazdastim vrezom. Našli pa so tudi drobno – visoka je le šest centimetrov –, skoraj povsem ohranjeno figurico iz žgane gline. Že odkritje noge je bilo veliko presenečenje, saj po vsej verjetnosti sodi k večji keramični figuri, katere preostali deli manjkajo. Prav s pomočjo okrasa tega odlomka noge je bilo vsebino jame, tako črepinje kot figurico, takoj mogoče uvrstiti v horizont keramike z brazdastim vrezom, značilnim za razvito bakreno dobo, s čimer so določili tudi starost »prve dame« – 5500 let. Figurica se je tako pridružila nekaterim drugim podobnim najdbam, med katerimi je zelo znan ženski lik, ki ga je pred 130 leti pri Igu odkril

Karl Dežman, vendar je slednji za kakšnih tisoč let mlajši.

Pomen Nove table Med Muro in Mursko Soboto z vodotoki prepredena pokrajina Ravninskega – še posebno velja to na mestu odkritja za potok Dobel – je bila v preteklosti po vsej verjetnosti povsem zaraščena. Na plodni zemlji so si v različnih obdobjih preteklosti posamezne kmetije na gozdnih jasad izkrčile življenjski prostor, potreben za gospodarjenje in preživetje. Šele v novem veku se je začela inten-

zivna raba plodne ravnice in v zadnjih stoletjih oblikovanje obsežnih poljskih površin.

Na območju Nove table, ki obsega dobrih 40 hektarjev arheološko raziskanega zemljišča, so raziskave pokazale na poselitev s posameznimi kmetijami v časovnem zaporedju od neolitika, bakrene dobe, bronaste in železne dobe do antike. Med najpomembnejša odkritja arheoloških raziskovanj na Novi tabli pri Murski Soboti vsekakor prištevajo ostanke obsežnega zgodnjersrednjeveškega naselja, ki dokazujejo slovansko poselitev od konca 6. do 9. stol. Za odstiranje naše najbolj oddaljene preteklosti pa so pomembne predvsem najdbe prazgodovinskega obdobja.

Za pomoč in pričakovanja Odvisnost od spremenljivih vremenskih razmer in uspešnosti letine na poljih je pred 5500 leti prazgodovinskega lončarja spodbudila, da je iz gline izdelal drobno votivno podobico ženske figure. Narejena za hišni oltarček odraža zaupanje ljudi v pomoč hišnih zavetnikov in zrcali njihova pričakovanja za jutrišnji dan.

V zbirki *Annales Mediterranea* (Znanstvenoraziskovalno središče Koper) je izšla tudi knjižica z naslovom *Prva dama*, ki podaja osnovno informacijo o »prvi dami«, še posebej pa o času, ko je bila izdelana. Najprej Bojan Djurić, ki skrbi za arheološka izkopavanja na avtocestnih trasah, piše o pomenu tega projekta (*A kako bi jih mogli gledati, če bi jih sploh ne bilo?*). Mitja Guštin oriše pomen najdb z najdišč Nova tabla in Čatež–Sredno polje (*Zakrito s pšeničnim poljem*). Alenka Tomaž v treh zapisih prikaže obe v Cankarjevem domu »združeni« najdbi, »zvezdico« iz Čateža in »prvo damo« iz Murske Sobote. ■

Zvezdica iz Čateža

Največji slovenski pesnik

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Franceta Prešerna štejemo Slovenci za svojega največjega pesnika. Po mnenju stroke je prav Prešernova zasluga, da je slovensko pesništvo naredilo odločilni preskok iz ozkega moralističnega sloga v moderno evropsko obliko.

France Prešeren velja za največjega slovenskega pesnika. Stroka mu pripisuje zaslugo, da se je slovenska pesniška forma iz ozkega moralističnega in versko obarvanega sloga povzdignila na moderno evropsko raven. Poleg pesništva se je Prešeren dejavno vmešal tudi v spore okrog uvajanja slovenske slovnice. Obrobno, a le kot pesnik, je bil v stiku z narodno-buditeljskim gibanjem in porajanjem liberalizma v našem prostoru, kar mu je pri tedanjih oblasteh prineslo kar nekaj težav.

Zbirka njegovih pesmi, *Poezije*, ki je izšla spomladi leta 1847, le slabi dve leti pred smrtjo, mu je prinesla veliko slavo, ki mu jo Slovenci priznavamo še dandanes. Dan njegove smrti, osmi februar, je slovenski kulturni praznik. Prešernu so po smrti v Kranju in Ljubljani postavili spomenik ter po njem imenovali več ulic in trg v Ljubljani. Po njem se imenuje sklad, prav tako pa tudi založba. Sedma kitica njegove *Zdravljice* je po osamosvojitvi Slovenije postala državna himna. France Prešeren je bil upodobljen tudi na nekdanjem bankovcu za tisoč slovenskih tolarjev, po prevzemu evra pa je njegov profil od-tisnjen na kovancu za dva evra.

Namenjen za duhovnika France Prešeren se je rodil 3. decembra 1800 v Vrbi na Gorenjskem. Njegov oče Šimen je bil trden kmet in družina ni trpela pomanjkanja. Na mladega Franceta, ki je bil tretjorojeni otrok in prvi sin, je imela velik vpliv mati Mina. Prešernova mati je bila namreč v tistem času za kmečko žensko precej izobražana, kar gre verjetno pripisati tudi dejstvu, da je bilo več njenih sorodnikov duhovnikov. Takšno kariero je mati namenila tudi svojemu na-

*France Prešeren,
največji slovenski pesnik*

Primčeva Julija je bila neuslišana pesnikova ljubezen. Posvetil ji je Sonetni venec.

darjenemu sinu Francetu, očitno pa tudi oče ni imel nič proti, kajti privolil je, da bo poslal svojega sina v šole.

Prešeren je prvo šolsko izobrazbo kot osemletnik dobil v Kopanju pri Grosupljem, kjer je bil njegov stric župnik, nato pa je obiskoval osnovno šolo v Ribnici. Zaradi njegovega uspeha so ga vpisali v tamkajšnjo Zlato knjigo, starši in strici pa so zbrali sredstva, da je lahko France leta 1812 nadaljeval šolanje na gimnaziji v Ljubljani. Po gimnaziji je vpisal študij filozofije, kar je bil pogoj za uspešen vpis na univerzo. Njegov sošolec v tem času je bil Anton Martin Slomšek in ostala sta prijatelja vse življenje, pa čeprav je bil Prešeren kasneje kaj malo pobožen, Slomšek pa je postal škof. Mimogrede, v svojih pesmih je Prešeren dvakrat ošvrknil svojega sošolca, kar pa mu Slomšek očitno ni zameril.

Tretje leto filozofije je Prešeren končal na Dunaju, kamor se je preselil leta 1821, nato pa se je vpisal na univerzo. Na razočaranje stricov in staršev je vpisal pravo in ne teologije, tako da je prišlo do manjšega družinskega spora in sorodniki, razen strica Jurija, so upornemu Francetu malo privili finančne pipice. Študij je Prešeren plačeval s podporo iz Knafljevega sklada. Kranjski duhovnik in razumnik Luka Knafelj je namreč po svoji smrti leta 1671 zapustil premoženje za sklad, ki naj bi štipendiral mlade študente iz Kranjske, ki bi se vpisali na medicino, pravo ali filozofijo na dunajski univerzi. Od leta 1676 do 1918 je ta sklad pomagal do diplome več sto slovenskim izobražencem. Z začetnih štirih štipendistov na leto je narasel na dvajset štipendistov na leto in pokrival v povprečju osemdeset do devetdeset odstotkov stroškov njihovega študija. Sklad je deloval tudi po propadu stare Avstrije, le v skromnejšem obsegu, med drugo svetovno vojno pa je bil ukinjen. Leta 2006 je sklad znova začel delovati.

Z denarjem iz sklada, manjšo pomočjo strica ter nekaj denarja, ki si ga je zaslužil kot domači uč-

telj v tamkajšnjem katoliškem internatu, je Prešeren zmožal stroške študija. Iz internata pa so ga zaradi svobodomiselnosti – posebej zato, ker je šest let mlajšemu gojencu Aleksandru von Auerspergu posojal prepovedane knjige – kmalu odpustili. Z Auerspergom, v Ljubljani rojenim potomcem ugledne

Matija Čop je močno vplival na Prešerna.

plemiške družine, sta ostala prijatelja. Auersperg je tudi zaradi tega prijateljstva kasneje, ko je zaradi svojega visokega rodu dobil pomembne politične funkcije v cesarstvu, postal zagovornik nekaterih slovenskih političnih zahtev, pod psevdonimom Anastazij Grün pa se je poskusil tudi kot pesnik.

Nesrečna ljubezen Prešeren se je vračal v domače kraje na počitnice. Tako se je zaljubil v Zali-

ko Dolenc, prvo v vrsti svojih nesrečnih in neuslišanih ljubezni.

Po koncu študija leta 1828 in krajšem potovanju po Moravskem se je novopečeni jurist naselil v Ljubljani in postal pripravnik v odvetniški pisarni, hkrati pa tudi državni uradnik. V tem času je v časopisu Ilirisches Blatt objavil svojo prvo pesem. Približno tedaj je začel prijateljevati z Matijo Čopom, tri leta starejšim romantičnim pesnikom in poliglotom, ki je govoril devetnajst jezikov.

Prešeren je leta 1832 v Celovcu opravil sodno-odvetniški izpit in zaprosil za licenco samostojnega odvetnika, vendar so mu jo oblasti zaradi njegove liberalne naravnosti zvrnile. Domači so tedaj pritiskali nanj, naj se oženi z bogato graško gospodično Khlunovo, a se je temu upiral. V tistem času je napisal Sonete nesreče, nameravana poroka s Khlunovo pa je kmalu padla v vodo.

Po vrnitvi v Ljubljano se je Prešeren zagledal v bogato gostilničarjevo hčer Julijo Primic. Primčeva družina je zvezi s Prešernom

Študij na dunajski univerzi je Prešernu omogočil Knafjev sklad.

Pesniku v čast je spomenik v središču Ljubljane.

nasprotovala, kajti za svojo hčer so načrtovali poroko s potomcem bogate in nedavno poplemenitene družine Scheuchenstuel. Svoji neuslišani ljubezni je Prešeren postavil spomenik s Sonetnim vencem, mojstrovino, v kateri vsaka zadnja vrstica soneta tvori začetno vrstico naslednjega, vsaka prva vrstica v vsakem sonetu pa ima ustrezno mesto v sklepnem, imenovanem magistrale, in vsaka prva črka v vsakem sonetu tvori ime Primčeve Julije.

Prešeren se je v tistem času vključil tudi v »abecedno vojno« med slovenskimi literati. Nasprotoval je mnenju uglednega jezikoslovca Jerneja Kopitarja, ki je menil, da mora imeti vsak glas svojo črko, še bolj pa Metelku in Danjku, ki sta v svojo pisavo ▶

► »metelčico« in »danjčico« vključila kup črk, prevzetih celo iz cirilice. Tako metelčica kot danjčica sta bili z zakonom prepovedani kot prezapleteni. Prešeren je v tem času ustvaril duhovita soneta Apel in čevljar in Sonet o kaši. Kopitar je vrnil nasprotnikom s tem, da je imel kot cenzor nadzor nad izdajanjem del na Kranjskem. Kranjska čbelica, zbornik, v katerem je bil v letih 1830–1834 Prešeren osrednji pesnik, leta 1833 sploh ni izšel, po letu 1834 pa ni izhajal do leta 1848.

V tem času je Prešeren sodeloval tudi z Andrejem Smoletom, vrstnikom, ki je izhajal iz bogate družine in bil trgovec, potem pa je zaradi svojega prevelikega zanimanja za umetnost in premajhnega za posle propadel ter pred besnimi upniki pobegnil v tujino. Tam je živel nekaj let boemsko življenje, a po vrnitvi leta 1833 mu je vseeno uspelo kupiti graščino na Dolenjskem. S Prešernom sta precej popivala, med kozarci pa tudi snovala izdajo časopisa ter izdala nekaj del Valentina Vodnika in Antona Tomaža Linharta. Prešernov prijatelj v tistem času je bil tudi poljski etnolog Emil Korytko, ki je zaradi sodelovanja v narodnobudiljskem delu v rodni vzhodni Galiciji dobil vladni dekret, da se mora iz rodnih krajev preseliti v Ljubljano. Korytko je spodbudil Prešernovo zanimanje za ljudsko izročilo.

Težave in smrti Osebnost v tistem času Prešernu ni šlo dobro. Njegove prošnje za samostojno odvetni-

Anton M. Slomšek je s sošolcem Prešernom ostal prijatelj, čeprav si ga je pesnik tudi »privoščil«.

Prešeren v stiku z njeno materjo in otroki in jim poskušal pomagati, kolikor je mogel.

V drugi polovici tridesetih let je prišlo do več smrti, ki so močno vplivale na Prešernovo razpoloženje. Leta 1835 je umrl njegov stric Jurij, s katerim sta bila ves čas v najboljših odnosih, istega leta je pri kopanju v Savi utopil prijatelj Matija Čop. Prešeren si je očitil, da se tistega dne ni šel kopat z njim, vendar je vprašanje, kaj bi lahko storil, kajti Prešeren ni znal plavati in prav verjetno je, da bi se utopila oba. Prešeren je Čopu posvetil sonet V spomin Matije Čopa in pesnitev Krst pri Savici, poleg tega pa sestavil nagrobni napis.

Leta 1839 je zaradi boleznij komaj šestindvajsetleten umrl njegov prijatelj Korytko (pokopan na ljubljanskem Navju), potem pa še Smole. Smole, ki so mu dolga leta boemskega življenja načela zdravje, je umrl prav pri proslavljanju svojega godu leta 1840 pred Prešernovimi očmi.

Vse te smrti so strahovito zaznamovale Prešernovo počutje. Bil je sicer še vedno v ohlapni zvezi z Ano, vmes pa se je zaljubil v Jerico Podboj, hčerko lastnice gostilne, kamor je redno zahajal. Neuspeh tega dvorjenja je na njem prav tako pustil pečat. Začenjal je dobivati napade melanholije in vse bolj se je zatekal k pijači. Popolnoma se je zamenjal, meščani so se zgražali nad njegovim obnašanjem. Seveda takšno vedenje ni prav nič pripomoglo k uspešni rešitvi njegovih prošenj za samostojno advokaturu, ki jih je še vedno redno vlagal. Še huje, pešati je začela tudi njegova pesniška zmožnost. V tistem času je »zagrešil« le nekaj pivskih pesmi, ki pa so jih tedanji čistuni imeli za precej pohujšljive in nevedne njegovega pesniškega talenta. Nekatere med njimi naj bi bili po Prešernovi smrti Bleiweis in drugi upravitelji pesnikove literarne zapuščine odstranili oziroma uničili.

Zbirka, advokatura in smrt Še eno razočaranje je prišlo leta 1843, ko je Janez Bleiweis začel

izdajati Kmetijske in rokodelske novice. Prešerna, verjetno tudi zaradi njegovega popivanja, sploh ni povabil k sodelovanju in je namesto tega objavljala dela Jovana Vesela Koseskega, kar je imel Prešeren za omalovaževanje. Kasneje so Novice objavile nekaj Prešernovih pesmi, vendar bolj obrobno.

Prešeren je leta 1846 končno zbral svoj material za Poezije in ga predložil cenzorju Franu Miklošiču, ta pa je dal zeleno luč za tisk. Z izdajo pesmi si je pesnik začasno finančno opomogel. Tistega leta je spet oddal prošnjo za samostojno advokaturu, že šesto, odkar je opravil izpit. V zadnji prošnji ni več prosil za potrditev advokature v Ljubljani, pač pa v Postojni ali Kranju. Oblasti so prošnjo odobrile in mu dovolile, da odpre svojo odvetniško pisarno v Kranju.

Prešernu kot samostojnemu odvetniku ni šlo dobro. Veliko dobrih poslov je izpustil, drugod pa je prevzel brezplačno obrambo. Z denarjem ni znal ravnati in dohodki od pesniške zbirke so skopneli. Spet ga je začela dajati pobitost, spet se je zatekal k alkoholu, nekateri sodobniki menijo, da je neuspešno poskusil narediti tudi samomor.

V kratkotrajni otoplitvi političnega ozračja v habsburški monarhiji, ki je sledila marčni revoluciji leta 1848, je v Bleiweisovih Novicah končno lahko objavil Zdravljico, v obnovljenem zborniku Kranjska čbelica pa tudi nekaj novih pesmi. A kratki politični otoplitvi je sledila zima protirevolucionarne reakcije in začasno zadušila pesniško ustvarjanje.

Prešernovi splošni pobitosti in depresiji so se pridružile še posledice dolgoletnega hudega popivanja in s tem povezana ciroza jeter. Zavedal se je, da se mu bliža konec, zato je sestavil oporoko, v kateri je priznal dva otroka z Ano Jelovšek, zapustil pa jima je tudi svoje skromno premoženje.

Jeseni leta 1848 je Prešeren hudo zbolel in po nekaj mesecih hiranja 8. februarja 1849, star osemindvajset let, v Kranju umrl. Pokopali so ga na kranjskem pokopališču, že štiri leta kasneje pa so na Bleiweisovo pobudo, ki je imela tudi politično ozadje, zbrali denar in Prešernu postavili prvi spomenik. **D**

ško pisarno so bile zavrjene in delal je kot koncipient pri prijatelju Blažu Chrobatu. Ko so njegovi upi o poroki z Julijo splavali po vodi, se je pesnik tolažil s Chrobatovo mladoletno služkinjo Ano Jelovšek. Zveza pa ni bila uspešna, čeprav so se jima rodili trije otroci. Ana je bila neizobražena, preprosta punca, živahna in nezapletena, medtem ko je bil Prešeren pravzaprav plašen, vase zaprt človek. V tej ohlapni zvezi so se od leta 1839 do leta 1845 rodili Terezija, Ernestina in France. Terezija in France sta umrla že v otroških letih, Ernestina pa leta 1917. Zapustila je spomine, v katerih omenja, da je bil

Sedma kitica
Prešernove
Zdravljice je po
osamosvojitvi
postala slovenska
državna himna.

Prešeren na nekdanjem tolarškem tisočaku in zdajšnjem kovancu za dva evra

Radio Krka
106.6 MHz

Bookmarks Tools Window Help

spletna posta Gmail email.si Apolonija Delo Dnevno Novice Šport Računalništvo Fotografija Ministrstva - Vlada

http://www.demokracija.si/

DEMOKRACIJA spletna

V središču | Uvodnik | Politika | Slovenija | Intervju | Kultura | Črna kronika | Šport | Rumeno | Osebnosti | Tujina | Forum | Blog

Prijava BLOGERJI
Prijava NOVINARJI
Iskalnik po portalu

ZADNIJH 8 NOVIC

15:05 Vlada o vpisu Idrije na Unescov seznam svetovne dediščine

www.demokracija.si

11:54 generelni sekretar ZN bo obiskal Slovenijo
Protesta avtonomnosti

15:05 Vlada o vpisu Idrije na Unescov seznam svetovne dediščine

DNEVNE NOVICE od PONEDELJKA do PETKA!

Novice

vaš naslov DANES JUTRI

Vlada o vpisu Idrije na Unescov seznam svetovne dediščine

Vlada se je danes seznanila s pripravo nominacije dediščine živega srebra rudarskega mesta Idrija za skupni serijski transnacionalni vpis na Unescov seznam svetovne dediščine in sprejela nekaj sklepov v zvezi s tem, so sporočili z vladnega urada za komuniciranje. ... več >>

Idrija na seznamu svetovne kulturne dediščine?

FOTO: arhiv Demokracije

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Sečni Demokracija ga vsak dan naročnikom vsaki mesec podarja 3 aparate GSM Samsung S10-M300. Vsi ameriški naročniki imajo število 32 za udeležbo v igri in 1 številko aplikacije GSM. Nagrajena igra traja do 31. decembra 2007.

DEMOKRACIJA

KORISTNE POVEZAVE

www.kolosej.si
Kino spredaj in opazilnik

www.bsi.si
Tečajna in menijska lista

ANKETOMATE

Komu naj država proda svoje lastništvo deleže v podjetjih?

V tej anketi si lahko izberete:

Tuicem 11%

Menadžerjem 4%

Državljanom

Novice Papež sprejel slovenske škofo

Slovenski škofo, ki se od ponedeljka mudijo na obisku ad limina apostolorum v Rimu, so se danes udeležili zasebne avdience pri papežu Benediktu XVI., so sporočili s Slovenske škofovske konference. Svetega očeta, ki je v pogovoru pokazal, da je dobro seznanjen z razmerami v Sloveniji, so med drugim ponovno povabili na pastoralni obisk. ... več >>

Škofo sprejel tudi papež

FOTO: arhiv Demokracije

Novice Prvo zasedanje ministrskega odbora Slovenije in Italije

V rimski VIII. Madama se bo jutri na prvem zasedanju zbral koordinacijski odbor ministrov slovenske in italijanske vlade. Sestanek bosta vodila zunanja ministra Dimitrij Rupel in Massimo D'Alema, predvidoma pa se ga bodo udeležili še ministri za okolje, infrastrukturo, promet, kmetijstvo, visoko šolstvo in znanost obeh držav. ... več >>

Luka glavna prometna tema

FOTO: arhiv Demokracije

Novice Razumen kompromis s sindikati

Vlada je danes potrdila v sredo parafiran sporazum s sindikati javnega sektorja, je po seji vlade pojasnil premier Janez Janša. Gre za produktiven in razumen kompromis, saj so s sindikati dosegli dogovor, ki ne bo ogrožil makroekonomske stabilnosti, pravi Janša, ki meni, da je "zmagal razum na obeh straneh".

VLADA

Don

Objavimo, kar drugi zamolčijo.

DEMOKRACIJA

Z Demokratico do novega telefona

BANKA SLOVENIJE

DEMOKRACIJA

Z Demokratico do novega telefona

BANKA SLOVENIJE

DEMOKRACIJA

Z Demokratico do novega telefona

BANKA SLOVENIJE

Dobrna

Petra Janša, foto: P. Janša, STO

Naselje Dobrna z znamenitim termalnim kopališčem leži v ozki dolini pod južnimi obronki Paškega Kozjaka, ob sotočju Dobrnice in Topliškega potoka. S termalnim vrelcem je tesno povezana tudi zgodovina kraja. Med pomembnejšimi gosti se je tu v letih 1810–11 zdravil celo Ludvik Bonaparte, brat cesarja Napoleona I. V bližnji okolici si je vredno ogledati še edino ohranjeni **Vovkov mlin**, ki je zadnji od sedmih mlinov v tej dolini. Pripisujejo mu starost okoli 400 let. V preteklosti je mlel žito za potrebe Kačjega gradu. Mlin ima še ohranjeno mlinsko kolesje in celo mlinsko tarifo, s katero so bile predpisane dajatve za mletje žita.

Zdravilna moč kraja S termalnim vrelcem v Dobrni je povezana vsa njena zgodovina, saj je zdravilno vrelec prvič omenjen že leta 1147, zdravilno moč vodnega izvira pa naj bi bili poznali tudi Rimljani in Kelti. Prvi lastnik toplic je bil po pisnih virih iz leta 1403 Franc Dobrnski, z Gačniki plemenitimi Schlangenbergi pa se je v 17. stoletju začel razcvet topliškega turizma. Najstarejši pisni viri segajo v 12. stoletje. Dobrnška posest je prehajala iz rok v roke. Skozi stoletja so se menjavali lastniki: grofica Hema Breža-Sečka, grofje Bogenski, Henrik in Bertold de Nove castro, krška cerkev, Eberhard Dobrnski in njegovi potomci, Friderich Ptujski, rodovine Gačnik - Schlangenberg, Brandenau, Dienesberg, Hoyos in drugi.

Terme Dobrna so danes sodobno in dinamično zdraviliškoturistično središče, ki združuje naravne danosti in sodobno medicinsko znanost, kar ga uvršča v sam vrh slovenskega turizma. Sloveča tradicija, podnebje in čudovito naravno okolje, sprostitvev, kakovostna nega in oskrba, družabnost in razvedrilo – vse to so dejavniki, ki že od nekdaj privabljajo goste z vsega sveta. Tu zdravijo ginekološka, urološka, revmatska, ortopedska in nevrološka obolenja, poškodbe lokomotornih organov, degenerativni zunajsklepni revmatizem, motnje mikrocirkulacije, poškodbe in športne poškodbe. Poleg tega vam v čedalje hitrejšem tempu življenja ponujajo storitve wellnessa, kot so raznovrstne masaže, aromaterapijo, limfno drenažo, lepotno in zdravilno maziljenje, programe za zmanjševanje teže, nekirurški lifting obraza, kisikovo kapsulo ter raznovrstne termalne kopeli. Zunanji in notranji termalni bazeni, bazen na prostem, whirlpool ter športni park so eden od razlogov, da obiščete Terme Dobrna. Poleg tega se lahko sprehodite med starodavnimi drevesi **zdraviliškega parka**. Najstarejši v parku je kostanjev drevored, ki ga je dal leta 1820 dal zasaditi tedanji lastnik, grof Franc Ksaverij Kajetan Dienersberški. V parku prevladuje divji (okrasni) kostanj, ki mu delajo družbo lipa, jese-

nolistni javor, breza, cigarovec, pacipresa, rdečelistna bukev, srebrna smreka, platana, beli topol, cer, dob, tisa, ameriški klek, hiba, čuga.

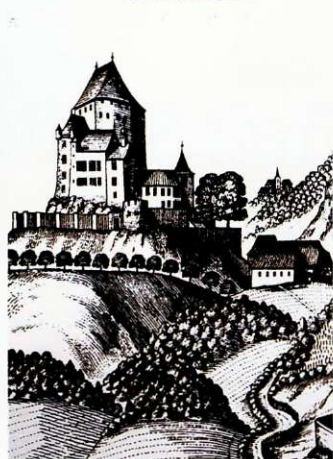
Bogata kulturna dediščina Razgibana zgodovina Dobrne je zagotovila bogato zapuščino kulturne dediščine, skupaj **dvajset vil**, ki so vsekakor vredne ogleda. Ena najlepših je **Vila Higiea**, ki jo je okoli leta 1856 sezidal kopališki zdravnik Gustav Kottowitz. Njena podoba nas spominja na pravljичni grad, zunanost je oblikovana v neogotsko-kastelskem slogu. V vili je poročna dvorana, 55 ležišč, pod vilo pa vinska klet z bogato ponudbo najboljših vin.

Sledijo Gosposka hiša, danes uprava Toplic, d. d., Hiša na trati, Vila Huba, Švicerija, Letna kavarna, Vila Zora, dvorec Novi grad, vila Ružička itd.

Vila Ružička je bila zgrajena na Grobelnikovem posestvu. Zgraditi jo je dal grof Aichelburg, ki je bil med letoma 1864 in 1867 župan. Eden naslednjih

Dobrna

Kačji grad nekoč ...

... so danes le še ruševine.

Vilo Higiea je sezidal
kopališki zdravnik
Gustav Kottowitz.

lastnikov je bil tovarnar Leon Ružička. Po vojni je bila vila zatočišče za vojne sirote, kasneje posebna šola, po letu 1961 pa so bili v njej stanovalci. Vila je enonadstropna z galerijo, arkadnim hodnikom in s kapelo. Kljub ranam, ki jih je povzročil čas, se vidi, da je bila v svojem času veličasten dvorec, vreden občudovanja. Danes predstavlja spomenik meščanske arhitekture.

Pričevanje gradov Grad Dobrna se je v virih skozi več stoletij omenjal kot Neuhaus (omenjen kot Novo castro 1253, Newenhaus 1333, Newnhaws 1493), potm je za kratko obdobje, 1643–1693, svoje ime spremenil v **Kačji grad**. Zatem se je preimenoval nazaj v Neuhaus. Leta 1772 se je začel podirati. Zanimiva zgodovina kot tudi razvaline gradu še ni niso bile preučene. Obstajajo trije izvorni grbi, izklesani v kamen in beli marmor, ki imajo moč »govorečih grbov«. Eden od njih ima med drugim izklesano kačo ter priča o kratkem obdobju Schlangenburgu. Zidovje v jedru gradu priča, da je grad verjetno nastal že pred letom prve neposredne omembe. V osrednjem delu razvaline so ohranjeni nekateri gotski arhitekturni členi. Grad je imel pred razsulom veliko dvorano, kapelo, bogat arhiv, topove in orožarno s starinskih orožjem. Hoja po razvalinah je na nekaterih delih nevarna.

Dvorec Dobrna je leta 1774 postavil Franc Ksaverij Avguštin baron Dienersberški kot svoj novi dom, ko se je leta 1772 podrl grad Dobrna, dotlej sedež gospoščine. Dienersberški so leta 1822 pripojili Dobrni gospoščino Dobrnica, leta 1847 pa so od posesti odprodali toplice. Leta 1851 so prodali graščino Francu Antonu, grofu pl. Kolovrat-Liebsteinskemu. Njeni lastniki so se pozneje pogosto menjavali. Leta 1864 jo je kupil Johann Ritter pl. Ressingen, leta 1868 mu je sledil Adolf Edler pl. Layritz, nato od leta 1882 do 1887 Adolf Kogan, od leta leta 1887 do 1890 Adolf Dub, po letu 1890 Johan

Terme Dobrna

Novi dvorec Dobrna

Na domačiji Šumej je ena redko ohranjenih prvotnih hiš s črno kuhinjo, storo preko 300 let.

Vila Ružička je bila v svojem času veličasten dvorec.

Frohner. Dvorec je na zahodni strani povezan s stanovanjsko hišo, v kateri so verjetno razširjeni namenski prostori. Na Kaiserjevi upodobitvi dvorca je vidno tudi manjše obzidje z ograjo, ki tu ne stoji več, navzoč pa je že tedaj naslikan manjši podolgovat objekt ob severni strani. Dvorec je obdan s parkom.

Sakralna dediščina Župnijska cerkev Marijinega vnebovzvetja je danes osrednji sakralni objekt Dobrne, nekdanj pa cilj številnih romarjev od blizu in daleč. V baročnem slogu, ki se je na podeželju ohranil tudi v prvi polovici prejšnjega stoletja, je bila leta 1844 na ruševinah stare pozidana sedanja cerkev. Cerkveni obok prekrivajo freske Tomaža Fantonija, v stavbi pa so ohranjeni trije marmorni nagrobniki, med njimi nagrobnika Matije in Margarete Gačnik iz rodu dobrnske gospode, ki sta za Dobrno še danes simbol nekdanjega razcveta in veljave. Pozlačena plastika Marijinega vnebovzvetja v niši za velikim oltarjem je iz leta 1740 in še iz stare cerkve. Zanimiv je tudi krilni oltar iz nekdanje graščinske kapele, in čeprav ni v celoti izvorno delo, ga krasijo izvorne slike svetnikov iz 15. stoletja.

Poznogotska cerkev sv. Miklavža je v virih prvič omenjena leta 1567. Cerkvica je preživela turške vpade in protestantizem. Že zunaj nas preseneti nagrobni relief rimskemu vojščaku druge italjske legije Avreliju Viktorju iz 3. stoletja, ki je vzidan v njeno južno steno. Zanimivi so tudi kamnit renesančni kip sv. Miklavža iz 16. stoletja v niši na zvoniku, razgiban veliki oltar v prezbiteriju iz prve polovice 18. stoletja ter oltar sv. Franciška Ksaverija iz leta 1770 v kapeli, poslikani s freskami iz svetnikovega življenja. V cerkvi so izredno lepi baročni svečniki in križev pot v olju, opremljen z napisi v bohoričici. Cerkev sv. Miklavža je **najlepši kulturno-umetnostni spomenik v okolici Dobrne**. Streha, zvonik in zunanjšina cerkve so bili prenovljeni leta 1987.

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.dobrna.si, www.terme-dobrna.si

Samostojni prevajalci so ogroženi

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

Društvo slovenskih književnih prevajalcev ima 209 članov. Toda skoraj nihče od njih ne živi samo od prevajanja, pravi predsednica društva Irena Trenc Frelih.

Kakšno delo je prevajanje? Koliko časa potrebuje književni prevajalec, da postane res dober?

Dober prevajalec človek postane samo z delom, izkušnjami in leti. Na univerzi sicer zdaj že imamo oddelek za prevajanje, vendar se s književnim prevajanjem ukvarja malo profesorjev. Drugače pa menim, da se prevajalec rodi. To je talent: tako kot ga moraš imeti za glasbo ali matematiko, ga moraš imeti tudi za prevajanje. Sicer pa je to delo zelo natančno, mukotršno in počasno. Tu si ne smeš dovoliti napak; tolmač lahko kakšno besedo spusti ali obrne po svoje, književni prevajalec pa ne. Književni prevod je preverljiv, lahko te ujamemo na napaki. Prevajalec mora

skrbeti za smiselno in slogovno verodostojnost prevoda. Prevajati ne pomeni predstavljati besede za besedo iz enega jezika v drugega, pri prevajanju moraš imeti občutek za oba jezika. Prevajalec mora odlično poznati tako tuji jezik kot svojega, kar pa je včasih težava, saj marsikdo slovenščino danes pomanjkljivo obvlada. Koliko je na primer prevodov, kjer ni roditelja v zanikanem stavku, da o določnih in nedoločnih pridevnikih ne govorim.

Verjetno je prevajanje poezije veliko zahtevnejše kot prevajanje proze?

Poezija je sploh vprašanje zase, saj moraš zato imeti pesniški dar. Sama se poezije nikoli ne bi loti-

la, ker nimam tega daru. S tem se ukvarjajo tisti, ki so pesniki že po naravi. Njim je morda dovoljena večja svoboda, včasih zaradi metrike, še posebno pa, če gre za svobodni verz. Zelo pomembno je, da prevajalec prenese idejo pesmi, saj se je včasih z enakimi besedami ne da prevesti. Zgodi se celo, da je prevod boljši od izvirnika.

V čem je največja zagata slovenskih književnih prevajalcev? Nizka plačila, pogoji dela?

Prva zagata je neopaznost. Prevajalci smo vedno tiste pridne miške, ki delamo nekje v kotu. Poskušamo sicer nekaj narediti na tem področju, pa ni lahko prav zaradi narave našega dela, ker nismo ves čas na očeh. Ko knjiga

izide, na tiskovni konferenci govorijo o avtorju in povedo, kdo jo je prevedel, toda včasih prevajalca niti ne povabijo. Marsikateri časopisi v recenzijah prevajalca sploh ne omenijo, pa bi ga morali, ker je prevod po avtorskem pravu avtorsko delo. Hvaležni smo tistim redkim urednikom, ki objavijo ime prevajalca na naslovnici. Druga težava prevajalcev je splošno stanje v založništvu po vsem svetu, saj se tiska ogromno za čim manjše denarje. Temu se pridruži še slovenska specifičnost: Slovencev je malo, naklade so minimalne in marsikatera knjiga brez subvencije ne bi nikoli izšla. Vsi stroški se obesijo na recimo 500 izvodov, knjiga je draga in založniki ji poskušajo čim bolj znižati ceno. Zanimivo je, da najraje znižajo honorar avtorju ali prevajalcu. Prevajalci so visoko izobraženi ljudje, ki morajo pridobiti še nič koliko dodatnih znanj, če želijo ustvariti kakovosten prevod, a če seštejete ure, ki jih porabijo za prevajanje, so za težak prevod na uro plačani manj kot snažilka.

Kako so organizirani prevajalci drugod po svetu v primerjavi z nami?

V Evropi obstaja Svet združenj književnih prevajalcev (CEATL). Mi smo člani tega združenja in ugotavljamo, da imamo vsi podobne težave. Nekatere države so bogate, na primer Nizozemska ali Norveška, in imajo zadeve lepo urejene z različnimi ustanovami, skladi. Pa še oni ugotavljajo, da ni tako dobro, da ne bi moglo biti še boljše. Nekatere države pa imajo na tem področju katastrofalno stanje – med najslabšimi je Italija, tam ni nobenega reda. Slabo je tudi na Slovaškem. Po anketi CEATL je Slovenija v zgornjem delu spodnje polovice. Na prvi pogled se mi zdi, da smo že kar nekaj dosegli, vendar je stanje pri nas dejansko še vedno daleč od dobrega. Nekateri založniki so vse prej kot korektni do prevajalcev.

Kakšen je položaj prevajalcev na Nizozemskem, od koder je prišel gost vaše okrogle mize Martin de Haan?

Kot sem omenila, je pri njih status književnega prevajalca zelo dobro urejen. Njihova domača literatura in ustvarjalnost sta močno subvencionirani. Imajo odlično vzorčno pogodbo, na katero so založniki pristali, in od nje ni odstopanj. Na osnovni honorar, za katerega se dogovorijo, pa lahko dobijo še subvencijo sklada za knjigo oz. dodatno nagrado za dobro opravljen prevod. Samostojni svobodni prevajalec lahko dostojno živi z dvema prevedenima knjigama na leto, kar je pri nas nemogoče. Pri nas niti ni samostojnih prevajalcev, ki bi samo prevajali, vsi se poleg prevajanja ukvarjajo še s kako drugo dejavnostjo, na primer z novinarstvom, ali pa tudi sami pišejo, ker je samo s prevajanjem težko preživeti. Samostojni prevajalec je pri nas ogrožena vrsta.

Ali pri nas obstaja vzorčna pogodba za prevajalce?

Članom našega društva smo že lani predstavili našo vzorčno pogodbo, s katero društvo opozarja prevajalce na njihove pravice in jih želi zavarovati. Z njo ne zahtevamo nemogočih stvari, le to, da se stvari uredijo in poretijo. Že več kot 10 let večina založnikov poskuša pogodbeno odkupiti prevod za vse večne čase, s čimer prevajalca prikrajša za njegovo minulo delo in morebitni zaslužek od ponatisov – pa to ni prav! Ob naših malih nakladah to pomeni, da lahko prevajalec odpiše vsak dodatni zaslužek. Zato smo v vzorčni pogodbi določili minimalno naklado, za katero se pogodba sklone, omejeno na določeno število let. Ko pogodbeni doba poteče, se avtorske pravice vrnejo prevajalcu, da jih lahko spet uveljavi in jih morebiti proda drugemu založniku. Če se zgodi, da je knjiga taka uspešnica, da se ničkolikokrat ponatisne, je pravično, da ima nekaj od tega tudi prevajalec: odstotek od maloprodajne cene. Upoštevati je treba tudi pogodbene roke izplačil. Zgodi se, da je prevod natisnjen že več kot leto, knjiga

ki je voljan prevesti za majhen denar, in izdelek je temu primeren. Ti založniki tudi ne najemajo lektorjev, korekture opravljajo zelo malomarno, zato v knjigah mrgoli prevajalskih, slovničnih, pravopisnih in tiskarskih napak. Kakovost je treba plačati. Pohvale vredne so tiste založbe, ki imajo lektorje in korektorje.

Na kakšen način pa bi se dalo še poskrbeti za vidnost prevajalcev?

Imamo svoje večere, ki jih tudi napovemo in oglašujemo. Okrogle mize, ki jih organiziramo, so vedno dobro obiskane, ker nji-

kot je bila okrogla miza z Martinom de Haanom. In ne smemo pozabiti Prešernove nagrade, ki jo letos prvič v zgodovini nagrad dobi prevajalec (Janez Gradišnik) in ki najbolj govori o pomembnosti prevajanja.

Prebrala sem, da boste izdajali revijo Hieronymus. Lahko poveste kaj več o njej?

Nadomestila bo naše zbornike. Ime revije je izbrano po sv. Hieronimu, prvem prevajalcu Biblije, ki velja za zavetnika prevajalcev. Izdajali jo bomo dvakrat na leto, v njej pa bodo objavljene

Prevajalec mora odlično poznati tako tuji jezik kot svojega, kar pa je včasih težava, saj marsikdo slovenščino danes pomanjkljivo obvlada.

je že razprodana, prevajalec pa ni dobil še niti centa!

Kako pa je s subvencioniranjem prevodov pri nas?

Obstajata dve vrsti subvencioniranja: ena je seznam priporočenih prevodov, ki ga objavi ministrstvo za kulturo; založnik za izbrani in objavljeni naslov dobi subvencijo. Ministrstvo za kulturo ima svojo lestvico honorarjev in predpisuje, da honorar za prevajalca ne sme biti nižji od določene vsote. Ta se sicer kar ujema z našim nižjim povprečjem. Se pa dogaja, da založnik s prevajalcem podpiše fiktivno pogodbo, ki je samo »fasada« za ministrstvo, prevajalcu pa vsili nižji honorar. Prevajalec ga sprejme, če je stisnjen ob zid in potrebuje denar, kar je katastrofa! Druga vrsta subvencij pa je za prevod, ki ga prevajalec sam prijavi pri ministrstvu, vendar mora imeti že dogovor z založnikom. Tega je manj in je bolj tvegano.

Kako pa je pri nas poskrbljeno za kakovost prevodov? Hitri prevodi klasikov so izhajali pri Delu kot žepne izdaje ...

Pa ne samo pri Delu. Glede tega smo ogorčeni, saj se vidi – založniki, ki imajo slabe prevode, ponavadi ne vlagajo v kakovost prevoda. Najamejo začetnika, nekoga brez izkušenj,

hova tematika pogosto zanima tudi neprevajalce. Mislim, da moramo poiskati nove vsebine, ki bodo privlačne tako strokovno kot družabno. Letos uvajamo novost: soočenje avtorja in prevajalca; kot prva se bosta pogovarjala Claudio Magris in njegov prevajalec Vasja Bratina. Tudi Sovretove nagrade so deležne medijske pozornosti, imamo pa tudi svoje bralne večere. Podelitev priznanja mlademu prevajalcu je v okviru odprtja knjižnega sejma. Društvo podeljuje tudi Lavrinovo listino tujemu prevajalcu, ki ima največ zaslug za promocijo slovenske literature v tujini. Zanimiv je tudi bralni večer, na katerem prevajalci berejo svoje najnovejše, še neobjavljene prevode. Želimo si tudi več mednarodnih pobud,

aktualnosti s prevajalskega področja: tehtni strokovni članki, članki o statusnih zadevah, primeri delavnic, novičke, kritike prevodov. Slednjih pri nas tako rekoč ni. Vedno znova ugotavljamo, kako nam manjkajo, pa se jih skoraj nihče ne loti. Razlogi za to so čisto objektivni: če hoče nekdo napisati dobro kritiko prevoda, mora prebrati dve knjigi in ju primerjati, kar je veliko delo in zahteva dosti časa! Ob honorarju, ki ga dobi za kritiko, pa se to ne splača. In temu se vsi izogibajo. Drugi razlog za pomanjkanje kritike prevodov je morda v tem, da se kritiki ne bi radi nikomur zamerili. Z mlajšimi generacijami bo to nemara drugače, saj jih na fakulteti za prevajalstvo učijo tudi kritike prevodov. **D**

RADIO
UNIVOX
107.5 MHz
e-mail: info@univox.si

88.3 & 105.1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

Spomini Bruna Hartmana 1.

Založba Litera, Maribor

Pod naslovom *Na poti pride vse naproti* je izšla avtobiografija ene najmarkantnejših osebnosti kulturnega Maribora danes. Bruno Hartman, Celjan, začne svoje spominjanje v mestu ob Savinji in mu z opisom vsakdanjega življenja v letih tik pred drugo svetovno vojno postavi literarni spomenik. Avtobiografija se nadaljuje z medvojnimi časom, ki ga Hartman kot prisilni mobiliziranec v nemško vojsko preživi v severni Nemčiji, Belgiji in Franciji. Povojni čas zaznamujejo njegova študijska leta, prva zaposlitev na gimnaziji v Murski Soboti, pozneje pa dramaturško delo v Ljubljani in Celju, dokler se v začetku 60. let ne preseli z družino v Maribor. Tu je sprva dramaturg v Drami SNG, pozneje in vse do upokojitve pa ravnatelj Študijske oziroma Univerzitetne knjižnice, zaslužen za graditev njene nove stavbe v in za njeno posodobljeno, računalniško poslovanje. Knjigo dopolnjuje blok 25 fotografij iz avtorjevega osebnega arhiva.

Aleksandrinke

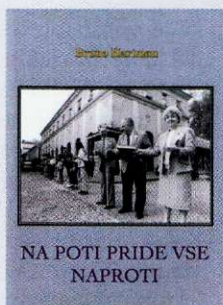
Goriška Mohorjeva družba

Dorica Makuc, Goričanka, ki živi med Ljubljano in Gorico, je doslej napisala že vrsto zelo tehtnih dokumentarnih knjig: *In gnojili boste nemško zemljo* (1990), *Sardinci* (2000), *Primorska dekleta v Nemčijo gredo* (2005). Njena četrta in najuspešnejša knjiga *Aleksandrinke* je prvič izšla leta 1993, v njej pa opisuje usodo deklet in žena, ki so zaradi revščine doma zaslužek iskale v Egiptu, največ v Aleksandriji. Ker knjige že dalj časa ni bilo na trgu, je Goriška Mohorjeva izdala drugo izdajo. V njej sledimo ženskam s spodnje Vipavske doline – iz Prvačine in širše okolice – na poti v Egipt, šoli šolskih sester in azilu Franca Jožefa v Aleksandriji ter društvu sv. Cirila in Metoda v Kairu, kjer so dobile pomembno pomoč ter zgodbam nekaterih aleksandrink. To so zgodbe preživetja, ljubezni, hrepenenja in tudi hudih razočaranj.

Goethe 2.

Študentska založba

Poezija in resnično, avtobiografija velikega weimarskega klasika Johanna Wolfganga Goetheja (1749–1832), je po svojih razsežnostih bolj kot slednje predvsem Goethejeva velika življenjska in umetniška izpoved. Je pretanjeno in tankočutno iskanje globljega smisla v vijugah življenjskih izkušenj. Spričo poglobljenega in iščočega prijema, s katerim poskušata priti stvarnem do dna, je Goethe svojo umetniško in življenjsko »konfesijo« pisal dolgih trideset let življenja, v njej pa prišel le

1.

2.

3.

4.

do svojega petindvajsetega leta. Avtor spremlne besede je Štefan Vevar.

Kitajska filozofija v Evropi

Založba Sophia

Knjiga Helene Motoh *Žgečkanje ušes in kitajska influenza* išče sorodnosti in razlike med kitajskimi in evropskimi filozofskimi idejami v 17. in 18. stoletju, ključnem obdobju za oblikovanje evropskega pogleda na Kitajsko. Avtorica v spisih 18. stoletja ugotavlja v glavnem občudovanje Kitajske, to pa je v nasprotju s strahom in sovražnostjo, ki sta sicer zaznamovala t. i. orientalistični diskurz. Od uvodnega zgodovinskega orisa stikov med Kitajsko in Evropo preide na nasprotujoča si pojmovanja kitajske religije in obredja, nato pa na tri idejne sklope, povezane z naravo in naravnim, ki so zaznamovali dialog med kitajsko in evropsko filozofijo. Prvi sklop zadeva evropsko estetiko oblikovanja vrtov, ki tedaj postavi Kitajsko za ideal poustvarjanja naravnega okolja in kitajsko razumevanje oblikovanja notranje narave. Drugi sklop zajema razumevanje teologije in etike Kitajcev, ki naj bi temeljili zgolj na načelih naravnega razuma, brez razodetja. V tretjem sklopu se avtorica posveti obravnavi naravnih zakonitosti v ekonomskih sistemih. Knjigo bogati okrog 60 ilustracij in zemljevidov ter številni prvič prevedeni odlomki iz kitajskih spisov o estetiki, umetnosti, naravi ipd.

Edvard Ravnikar 3.

Slovenska matica

Arhitekt Edvard Ravnikar je najvidnejši predstavnik slovenske moderne arhitekture. S svojimi stavbami, projekti, zapisi in pedagoškim delom je pomembno zaznamoval naš prostor pa tudi dogajanje in prelomnice v slovenski arhitekturi, urbanizmu in oblikovanju v drugi polovici 20. stoletja. Zdaj so pod naslovom *Umetnost in arhitektura* izšli njegovi eseji. Aleš Vodopivec, ki jih je zbral in uredil, jih je razdelil v več tematskih razdelkov. Najprej je devet esejev na-

menjenih likovni umetnosti, na koncu pa je še intervju z Ravnikarjem. Deset esejev govori o arhitekturi, pet o urbanizmu, štirje o oblikovanju, pet o študiju arhitekture; objavljen je še intervju. Šest besedil je namenjenih Plečniku, tri Le Corbusierju ter tri o drugih osebnostih. Na koncu so besedila o Ljubljani: tri o zgodovini, štiri o urbanistični problematiki in tri o prihodnosti mesta. Sledi še en intervju ter biografija in bibliografija Edvarda Ravnikarja.

Vonj po morju

Založba Mladika, Trst

V knjigi *Vonj po morju* se Bruno Volpi Lisjak, avtor knjig *Slovensko pomorsko ribištvo skozi stoletja* in *Čupa, prvo slovensko plovilo in drevalski*, tokrat posveti ljudskemu, etnografskemu blagu. V zbirki črtic nastopajo ribiči iz Križa, Nabrežine in s Kontovela iz časa prve polovice 20. stoletja, ko je bilo ribištvo na slovenski obali od Trsta do izliva Timave še v polnem razcvetu in so slovenski ribiči prodajali svoj ulov v tržaškem središču. Umeščeni so v svoje gospodarsko, socialno in zgodovinsko okolje z bogato bero detajlov o načinu lova, uporabo mrež, odnosu do avstrijske in italijanske oblasti ter ureditvi družinskega ter vaškega življenja. Zbirko sklene avtobiografska pripoved o plovbi s starim parnikom od Edinburga do Trsta.

Prostozidarstvo 4.

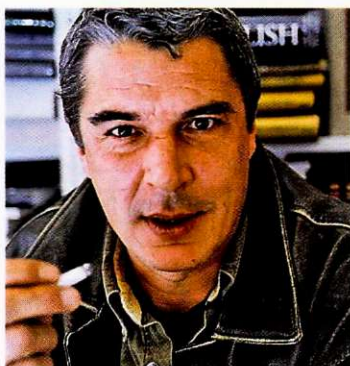
Založba Mladinska knjiga

Prostozidarstvo, Zgodovina, obredi in zarote avtorja Toneta Perčiča je zgodovinsko delo, ki se po kronološkem načelu pomika po zgodovini ene najbolj razvpitih tajnih družb, o kateri že dolgo krožijo številne »javne skrivnosti«. Strukturo in zgodovino prostozidarstva navezuje na konkretne pojavne oblike, na začetke v Angliji in drugod po Evropi, tudi pri nas, posebno pozornost pa namenja odnosu članov združbe do Katoliške cerkve, Judov in totalitarnih sistemov 20. stoletja. Knjigo je za izdajo v zbirki *Žepnice* avtor še razširil in dopolnil z novimi spoznanji.

Stasiuk v Ljubljani

V okviru festivala zgodbe Fabula se je na obisku v Ljubljani mudil eden osrednjih evropskih pisateljev, Poljak Andrzej Stasiuk. Njegova dela so prevedena v 30 jezikov, dve knjigi tudi v slovenščino. Pri Beletrini je po romanu Devet zdaj izšla še esejistična knjiga s Stasiukovih potovanj z naslovom Na poti v Babadag, v kateri opisuje pozabljeno Evropo. Eden od 14 esejev je posvečen tudi Sloveniji. Na srečanju s pisateljem je Mitja Čander, urednik Beletrine, dejal, da se je Stasiuk odločil za pot v kraje nekdanjih komunističnih

dežel, ki se še vedno v marsičem razlikujejo od zahodnih prizorišč, saj jih ne določajo racionalnost, predvidljivost in funkcionalizem. Stasiuk potuje po Poljski, Slovaški, Madžarski, Romuniji, Sloveniji, Albaniji in Moldaviji. V kraju Babadag, po katerem zbirka nosi naslov, je bil le dvakrat po deset minut, o njem bralec pravzaprav ne izve ničesar, deluje pa pravljino, kar je vsaj deloma značilno za vse Stasiukove zapise s potovanj. V knjigi Na poti v Babadag se Stasiuk ustavi tudi v Sloveniji, v Piranu. Esey nosi naslov Dežela, v kateri se je začela vojna. Ob tem, da pisatelj v svojem značilnem provokativnem, humornem tonu Slovence imenuje izdajalce slovanskega cirkusa, zapiše: »Drugečnost in tujost sta za osvajalca prevelik izziv, ker ogrožata njegovo istovetnost. Izkazalo se je, da je mala Slovenija prevelika za Veliko Srbijo. Kaj pa naj bi navsezadnje Srbi počeli v tej uravnovešeni, urejeni državi, ki je spominjala na habsburške sanje o civilizacijskem poslanstvu cesarstva?« L. H.

Pisatelj Andrzej Stasiuk.

Usoda cerkva na Kočevskem

V Galeriji Družina na Krekovem trgu v Ljubljani so prejšnji četrtek odprli razstavo Pokrajinskega muzeja Kočevje Sakralna dediščina na Kočevskem, ki z dokumentarnim gradivom, s širokim izborom arhitekturnih maket in skopimi predmeti nekdanje notranje opreme sakralnih objektov prikazuje usodo 149 cerkva in kapel na Kočevskem. Danes je izgubljenih kar 94 od 149 objektov izpred II. svetovne vojne, med njimi sedem župnijskih in 59 podružničnih cerkva ter 28 kapel. Razstavno jedro tvori 34 maket porušenih cerkva in kapel. Pri njihovi izdelavi se je Anton Troha iz Vinice oprl na različne vire, na razstavi pa so dopolnjene s fotografskim in z dokumentarnim gradivom, opisi ter izborom ohranjenega cerkvenega inventarja. Ohranjeni inventar kočevskih cerkva sodi v vrh slovenske kulturne dediščine. V njem so gotška monštranca iz Gotenice, kipi in

Kočevska sakralna dediščina

oltarne slike iz Mlake pri Kočevju, Koč, Raven pri Kočevski Reki, Morave, Štalcerjev, Zdihovega in Dolge vasi. Sakralna arhitekturna dediščina Kočevske je zaradi nepoznavanja dolgo veljala za umetnostnozgodovinsko nezanimivo področje. Ohranila se je le slaba polovica vseh sakralnih objektov. Nekateri so propadli zaradi izseljevanja ob gospodarski krizi med obema vojnama, veliko pa jih je bilo zapuščenih ob izselitvi kočevskih Nemcev leta 1941. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 7. 2. 2008

17.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: H. C. Andersen, A. Jaklič: Mala morska deklica – lutkovna predstava

19.00 Cankarjev dom: G. Bizet: Carmen – opera

20.00 MGL: José Sanchis Sinisterra: Carmela in Paulino, variete na fino

PETEK, 8. 2. 2008

19.00 Cankarjev dom: G. Bizet: Carmen – opera

20.00 Mini teater Ljubljana: Elfriede Jelinek: Jackie – monodrama

20.00 Teater Komedija: Iskra Ignis: Kolumbovo jajce – monokomedija. Gostovanje Gustav filma.

20.15 Cankarjev dom: Mahmoud Fadl Cairosonic (Egipt) – etno

21.00 Festivalna dvorana: Ples umetnosti: Večer različnih umetnosti

SOBOTA, 9. 2. 2008

18.00 Mestni muzej: Mandolinska skupina Amos (Slovenija) – gospel, judovske pesmi, klasična glasba & krščanske hvalnice

19.30 SNG Drama: E. Labiche, B. Strauss: Šparovček

20.00 SNG Drama: Yukio Mishima: Markiza de Sade

NEDELJA, 10. 2. 2008

11.00 Slovenska filharmonija: Simfonični orkester RTV Slovenija. Iz cikla Mozartine – nedeljske matineeje

20.00 Kulturni dom Mengeš: 5žensk.com

PONEDELJEK, 11. 2. 2008

19.30 Cankarjev dom: Gunnar Idenstam, orgle (Švedska) – klasična glasba

19.30 SNG Drama: E. Labiche, B. Strauss: Šparovček

20.00 Gledališče Glej: F. Prešeren: Krst pri Savici

TOREK, 12. 2. 2008

19.30 SNG Drama: Dane Zajc: Jagababa

20.00 Gledališče Glej: F. Prešeren: Krst pri Savici

20.00 SNG Drama: Yukio Mishima: Markiza de Sade

SREDA, 13. 2. 2008

18.30 SNG Drama: Heinrich von Kleist: Katica iz Heilbronna ali Preizkus z ognjem

19.30 Križanke: Ivan Ferčič, klavir, Borut Turk, klarinet – klasična glasba

20.00 Gledališče Glej: F. Prešeren: Krst pri Savici

20.00 SNG Drama: Harold Pinter: Vrnitev domov

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Wilsonova vojna

Monika Maljevič

Režiser Diplomiranca in Bližnjih odnosov nam prinaša nevsakdanji, a po resničnih dogodkih navdihnjen pogled na hladno vojno v času sovjetske okupacije Afganistana.

Vplivni ameriški kongresnik Wilson, ki obožuje pijačo in lepa dekleta, se na pobudo privlačne nasprotnice komunizma Joanne odloči podpreti afganistanski upor proti okupatorju. Ob tem s spretnim političnim mešetarjenjem ustvari nenavadno zavezništvo med Pakistanci, Izraelci, Egipčani, trgovci z orožjem in ameriško politiko, a to je tudi dvorezen meč.

Wilsonova vojna je neverjetna, toda resnična zgodba o tem, kako so kongresnik, ki je rad lagodno živel in se zabaval, dama iz visoke družbe, ki se je zavzemala za prave stvari, in agent CIA, ki je imel rad dober spopad, skupaj

Charlie Wilson's War

Režija: Mike Nichols

Žanr: komična drama

Scenarij: Aaron Sorkin po knjigi Geoga Crile

Produkcija: Celia D. Costas, Ryan Kavanaugh, Jeff Skoll

Igrajo: Tom Hanks, Julia Roberts, Amy Adams, Philip Seymour Hoffman, Terry Bozeman, Brian Markinson, Jud Taylor

Premiera: 7. 2. 2008

Distribucija: Karantanija Cinemas

su in zagrizena protikomunistka. Prepričana, da je ameriški odziv na sovjetski vdor milo rečeno mlačen, je Wilsona pripravila do tega, da je za mudžahide, legendarne borce za svobodo, naredil več kot kdor koli drug. Zagotovil je orožje in denar, s katerim so napadalca izgnali iz države.

Wilsonov partner pri tem podvigu je bil trdoživi, trezni in neuklonljivi agent CIA Gust Avrakotos. Vsi trije so potovali po svetu in uspelo jim je vzpostaviti skoraj neverjetno zavezništvo med uradno sovražnimi ali vsaj nenaklonjenimi stranmi – Pakistanci, Izraelci, Egipčani, Savdijci in Afganistanci. V devetih letih sovjetske okupacije Afganistana je znesek, namenjen tajnim operacijam v Afganistanu, narasel s 5 milijonov dolarjev na milijardo dolarjev letno. Nazadnje se je Rdeča armada morala umakniti.

Resnično ozadje Do leta 1979 je kongresnik Charlie Wilson že šest let zastopal drugo teksaško volilno okrožje. Bil je človek nasprotij, po eni strani se je bojeval za ženske pravice in odpravo davkov za starejše, po drugi pa je nasprotoval omejevanju prodaje orožja za osebno rabo. In vedno je bil na strani nemočnih. Najbolj so ga podpirali temnopolti volivci in v ameriškem biblijskem pasu je zagovarjal pravico do splava.

V kongresu pa je bil najbolj znan po svojih slabostih. Obdal se je s kopico pomočnic in tajnic, ki so jih seveda klicali Charliejevi angelčki. Bil je človek, ki je najbolj na svetu ljubil dvoje – ženske in viski. Visokoraslega in vpadljivega moža z grmečim glasom, ostrim umom in s šarmom so neprestano spremljali škandali, ki pa se jih je uspešno otepal. Med vsemi dogodki, ki so se zgodili leta 1979, je bila sovjetska invazija na Afganistan eden tistih dogodkov, za katere je bilo najmanj verjetno, da bodo zbudili njegovo pozornost. Po drugi strani pa bi vse, kar je Wilson kadar koli storil, težko opisali kot verjetno. **D**

pomagali izpeljati največjo tajno operacijo v zgodovini človeštva.

Charlie Wilson (Tom Hanks) je bil samski kongresnik iz Teksasa, ki je za videzom dobrodušnega veseljaka skrival prodoren politični um, globoko zakoreninjeno domoljubje in sočutje do šibkejšega. V zgodnjih 80. letih je bil v času sovjetske invazije šibkejši Afganistan.

Charliejeva dolgoletna prijateljica in občasna ljubimka Joanne Herring (Julia Roberts) je bila ena najbogatejših žensk v Teksa-

Druga stran 2. svetovne vojne. Hitler je imel med drugo svetovno vojno 40 000 ljudi na nemških podmornicah. Manj kot 10 000 jih je preživel.

Režiser: Wolfgang Petersen

PODMORNICA

Das Boot

Ko lovec postane plen.

VEČER

V ČETRTEK, 7. 2., OB NAKUPU VEČERA
DVD-FILM ZA SAMO 4,15 €

6 NOMINACIJ ZA OSKARJA

za režijo - priredbo scenarija - kamero - montažo - zvok

Zorenje

Miha Dovč, Matej Mihinjač, oba SAGA Institute

Nissan X-trail 2,0 dCi LE

vale v vašo garažo. Karoserija je namreč kljub velikim spremembam ostala značilno oglata. Velika kromirana maska še vedno ostaja značilnost vozila, svetilna telesa spredaj in zadaj pa so povsem nova. Ob dodatnem nakupu strešnih nosilcev bo vozilo spredaj 'ojačeno' z dodatnim parom dolgih luči v nosilcih in bo še tako trdo temo spremeni v dan.

»Dragi, jutri grem k plastičnemu kirurgu. Kateri del telesa naj si dam popraviti?« »Prav ničesar, draga, videti si čudovito!« Vzporednice tega dialoga med možem in ženo lahko potegnemo z novim X-trailom. Njegovi snovalci so namreč vprašali tedanje kupce tega nadvse priljubljenega SUV-a, kaj želijo, da bi spremenili pri novincu. In odgovor se je glasil: »Ničesar!«

Prikrito drugačen Vendar si Nissanovi inženirji niso dovolili tega. Avto je namreč zrasel od predhodnika, spremenili so prav vsak del karoserije in podvozja in rezultat je presenettljiv. Le oko nadpovprečno razgledanega avtomobilskega poznavalca bo opazilo razliko med predhodnikom in novincem. Tudi s sosedi boste še vedno ostali v dobrih odnosih, saj zavidljive oči ne bodo pogledo-

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

tehnični podatki	nissan X-trail 2,0 dCi
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1.995
moč v kW (KM) pri vrt./min	127 (173) pri 3.750
največji navor v Nm pri vrt./min	360 pri 2.000
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na vsa štiri kolesa
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.630 x 1.785 x 1.680
medosna razdalja v mm	2.630
prtljajnik v litrih	479 – 1.773
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.651 (519)
največja hitrost v km/h	200
pospešek 0-100 km/h v s	10,0
poraba (po normah EU) v l/100 km	9,3/6,3/7,4
poraba na testu v l/100 km	10,2
cena vozila v EUR	32.430

Zaradi značilno škatlaste oblike karoserije, strešnih nosilcev in ogromnih retrovizorjev (vozilo je že z zaprtimi vrati videti, kot da so ta odprta), bo žvižganja zraka okoli karoserije kar precej. Sploh pri obljubljeni 'dvestotici'.

Renault za moč Da dobro zmagam nad zlim, je pri zaslužen pri koncernskem partnerju Renaultu sposojeni dvolitrski turbodizelski agregat. Nepoznavalci bodo hitro pripomnili, da za spodobno premikanje primanjkuje kakšen deciliter gibne prostornine, a podatek o največjem navoru, tega je kar 360 Nm in moči 127 kW, bo-

sta vsem nejevernim Tomažem zaprla usta. Zmogljivosti večjih agregatov so namreč zavidanja vredne. Svoje poslanstvo pa izvrstno opravlja tudi ročni šeststopenjski menjalnik, ki je pri tem agregatu edina mogoča izbira. Za avtomatiko se bo namreč treba odpovedati 17 kW. Naprednejši od prejšnjega je tudi pogon, celo toliko, da so mu v napis primaknili črko 'i', ki naj bi pomenila 'intelligent'. A v praksi bistvene razlike ne boste opazili. Pogon v povezavi s protizdrsko avtomatiko hitro in natančno jemlje moč z 'v prazno vrtečih se koles' in jo razporeja na kolesa z boljšim oprijemom. Za strmejšje vzpone in spuste vam bo v malenkostno pomoč 'hill holder', ki vozilo drži na strmini, dokler ne spustite pedala sklopke, in sistem za pomoč pri spustu, ki zavira vozilo pri strmejših spustih. Za kakšen konkretniji podvig pa bi prav prišel reduktor. A ker lastniki SUV-ov svoje jeklene konjičke večkrat razkazujejo v urbanem okolju, le

malokrat pa si 'pretegnejo noge' na kakšnem vzponu, je žalovanje zaradi pomanjkanja reduktorja povsem odveč.

Krasen znotraj Napredek je viden tudi v notranjosti, tako pri izdelavi kot pri elementih. Plastika ni videti prav nič cenena, tudi usnje se mu lepo poda. Navigacija, strešno okno, avdiosistem v povezavi z bluetoothom, vzvratna kamera, usnjeno oblažinjeno, strešna nosilca z dodatnim parom žarometov in še nekaj 'igračk' pa na žalost ceno z osnovnih 32 tisočakov dvignejo za spodobno rabljeno vozilo.

Nissan z novim X-trailom igra na drugačne karte. Zadržati vse obstoječe kupce, hkrati pa pridobiti še nove. S to potezo so zadovoljni tudi zdajšnji lastniki X-trailov, saj je padec vrednosti v primerjavi z novim vozilom zaradi tega blažji. In slednji so za Nissan precej pomembni, saj jim je pri izdelavi novinca zelo zaupal. **D**

Novici

JEEP GRAND CHEROKEE Jeep je sinonim za terenska vozila, saj v pogovornem jeziku marsikateremu terenskem vozilu druge znamke pravimo 'džip'. Grand Cherokee za seboj sicer nima tako bogate zgodovine, je pa v 15 letih obstoja vseskozi prepoznaven član razreda SUV. Novinec želi ta položaj še bolj utrditi. Od predhodnika se bistveno ne razlikuje, opazna zunanja sprememba so svetila, drugačne prednje reže ter že v osnovi 17-palčna platišča iz lahke litine. V notranjosti nas najprej pozdravijo spremenjeni merilniki s svetlinimi elementi LED in spremenjena srednja konzola. Med prodanimi vozili bo največ tistih z oznako CRD. Pod motorjem pokrovom le-teh se vrti 3,0-litrski šestvaljnik, razvit v sodelovanju z Mercedes-Benzom. Drugi trije agregati so še bencinski V8 s prostornino 4,7, 5,7 in 6,1 litra. Slednji se ponaša z oznako SRT-8 in močjo 313 kW. Bencinski modeli bodo zaradi pričakovanega manjšega povpraševanja dobavljivi individualno. Načrt uvoznika je, da v letu 2008 proda vsaj 80 vozil grand Cherokee.

FORD FOCUS Po izjemno uspešnih predhodnikih je sedaj tudi na domače ceste zapeljal prenovljeni focus. Prvi je bil predstavljen že leta 1998, vmes je osvojil kar nekaj prestižnih nazivov, dvakrat pa je Ford z njim postal celo konstruktorski prvak v prvenstvu relija WRC. Spremembe so bile korenite, tako da s predhodnikom deli le streho; najbolj očitno je, da so novi agresivnejša maska, učinkovitejši žarometi, manj napihnjen pokrov motorja, dinamičnejši bok in zadnje luči s tehniko LED. Kupci si bodo lahko kmalu (v drugi polovici leta) zaželeli še menjalnik 'powershift', ki ponuja izjemno hitro in učinkovito prestavljanje z dvema sklopkama. Že sedaj pa je na izbiro osem motorjev različnih prostornin, pet bencinskih in trije dizelski z močmi od 59 kW (80 KM) do 166 kW (225 KM) ter pet paketov opreme, če izznamemo še različico ST. Ta čas najugodnejši akcijski model s paketom opreme 'trend', z 1,6-litrskim bencinskim motorjem in s petimi vrati stane 13.880 evrov, letos pa naj bi jih v Sloveniji prodali 800, kar pomeni 5,7-odstotni tržni delež v segmentu.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odprto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parks 1
10 let

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odprto:
pon – pet 07.00 – 18.00
sobota 07.00 – 13.00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Preobčutljivost na gluten

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije, iStockphoto

Celiakija je bolezen, ki prizadene predvsem začetni del tankega črevesa in je posledica genetske preobčutljivosti na gluten. Bolniki s celiakijo morajo do konca življenja imeti brezglutensko dieto, če hočejo ostati zdravi.

Prvi je o bolezni pisal že starogrški zdravnik Aretej iz Kapadokije, ki je opisal klinično sliko bolezni, ni pa mogel pojasniti, kaj jo povzroča. Prvi opis bolezni v novejši dobi pa je delo britanskega zdravnika dr. Samuela Geeja iz leta 1888. Čeprav je bila klinična slika bolezni že dobro znana, je škodljivi učinek glutena oziroma proteinov v žitih, kot je pšenica, šele leta 1950 odkril nizozemski zdravnik dr. Dicke. Po tem odkritju se bolezen uspešno zdravi z brezglutensko dieto.

Gluten Gluten je protein, ki je v zrnu pšenice, sorodni proteini pa so tudi v drugih žitih. Pomembno pa je vedeti, da niso vsa žita škodljiva za bolnike s celiakijo. Škodljive so predvsem vse vrste pšenice, rž in ječmen. »Glede ovsa so mnenja deljena in ga v skandina-

Gluten vsebujejo vse vrste pšenice.

vskih državah bolniki s celiakijo lahko uživajo,« pravi asist. dr. Jernej Dolinšek, dr. med., iz UKC Maribor. Na zaužiti gluten lahko vsak bolnik reagira po svoje, toda že majhne količine lahko privedejo do neprimernih imunskih reakcij v črevesju. Učinek takih imunskih reakcij v črevesju se lahko pokaže takoj ali pa v določenem času po zaužitju hrane z glutenom. Človek, preobčutljiv na gluten, lahko resno zboli, zato velja, da je nevarna že minimalna

Dr. Jernej Dolinšek

količina glutena v hrani. »Bolezen po nekaterih najnovejših podatkih prizadene okoli en odstotek prebivalstva razvitega sveta. Gre za zelo pogosto bolezen, ki pa se ne kaže vedno z značilnimi kliničnimi znaki, zato pogosto ostaja dolgo neodkrita«, pravi dr. Jernej Dolinšek.

Otroci in odrasli

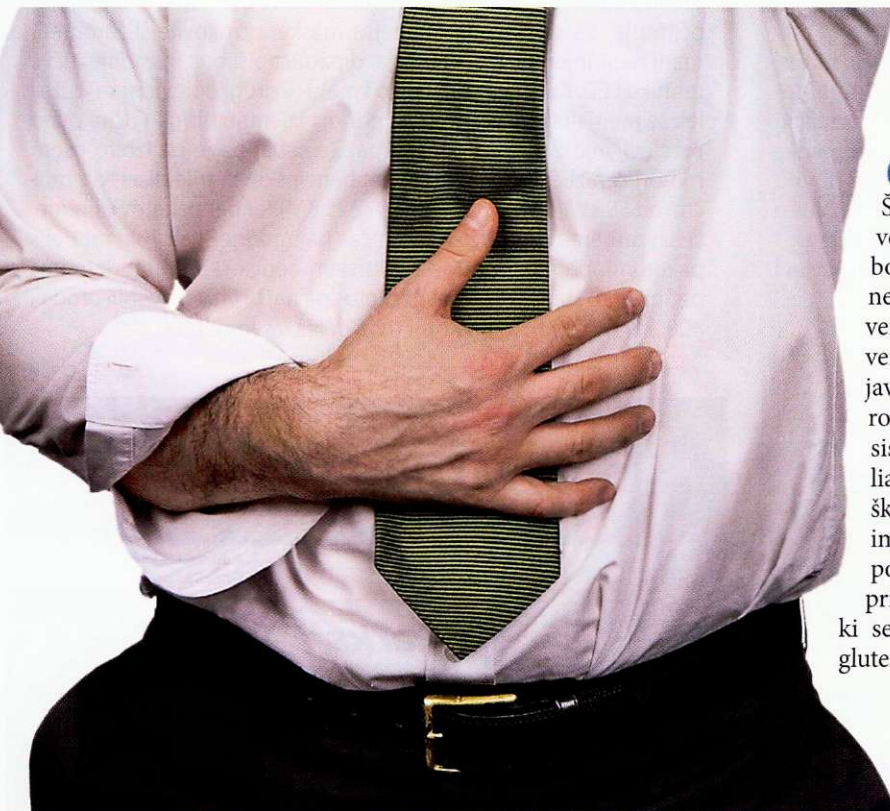
Še do nedavnega je veljalo, da je celiakija bolezen, ki prizadene predvsem otroke, vendar ni tako, saj vemo, da se lahko pojavi v kateri koli starosti. Gluten imunski sistem bolnikov s celiakijo prepozna kot škodljivega in izzove imunski odgovor. Najpogosteje in najprej je prizadeto tanko črevo, ki se prvo »spopade« z glutenom. Zato so klinič-

ni znaki najpogosteje posledica prizadetosti tankega črevesa. Pri majhnih otrocih se po začetku uživanja glutena pojavijo driske, napet trebuh in zaostajanje v razvoju. Zaradi zmanjšane absorpcije hranilnih snovi iz tankega črevesa se pojavi slabokrvnost. Otrok s celiakijo je pogosto bled, nerazpoložen in ima slab apetit. Celiakija v redkih primerih poteka z zelo hudo klinično sliko in v takih primerih je bila v preteklosti lahko tudi smrtna.

Znaki bolezni Testi, ki v zadnjih letih omogočajo zgodnjo in natančno postavitev diagnoze, so omogočili ugotovitev, da je klinična slika bolezni zelo raznolika in da je število bolnikov z značilnimi bolezenskimi znaki manjše od števila tistih, ki imajo neznačilno obliko bolezni. »Predvsem pri starejših bolnikih lahko bolezen poteka z občasnimi abdominalnimi bolečinami in celo z zaprtjem, lahko pa se pojavi samo slabokrvnost«, pojasnjuje dr. Dolinšek. Znak celiakije so lahko kožne spremembe (herpetiformni dermatitis), pogosto se pojavi osteoporoza, pridružijo se lahko se nevrološke motnje, avtoimune bolezni pa tudi ginekološke motnje. Kot resen zaplet pri celiakiji se lahko pojavi tudi rakavo obolenje.

Dednost in celiakija Dednost igra pri razvoju bolezni zelo pomembno vlogo, po domnevah pa gre verjetno za sočasno delovanje več genov. Sodobne genetske preiskave ne omogočajo postavitev natančne diagnoze, pač je z njimi mogoče določiti samo navzočnost genov, ki so predispozicija za celiakijo. Natančnega sprožilnega dejavnika, ki bi definirala, kdaj se bo bolezen pri nekom, ki ima ustrezen genetski zapis, raz-

Telo bolnika s celiakijo ne prenese glutena.

vila, po besedah dr. Dolinška ne poznamo. Zato je pri diagnosticiranju na možnost celiakije treba misliti v vseh starostih. Bolezen se lahko razvije tudi pri nekom, ki je v preteklosti že imel opravljene preiskave, ki niso kazale na navzočnost celiakije.

Diagnoza in dieta Celiakijo diagnosticirajo na podlagi klinične slike in laboratorijskih testov, pri čemer so v pomoč serološke preiskave, s katerimi je v krvi mogoče dokazati navzočnost za celiakijo značilnih protiteles. Na voljo so tudi hitri testi, s katerimi lahko v zelo kratkem času dovolj zanesljivo ugotovimo, ali so ta protitelesa navzoča ali ne. »Uporabljamo lahko tudi genetske teste, ki določajo, ali je oseba nosilka za celiakijo značilnega genskega zapisa,« pravi dr. Dolinšek. Dokončno se bolezen potrdi s pregledom vzorcev tankega črevesa, ki običajno pokaže značilno prizadetost sluznice. Edini način zdravljenja celiakije je stroga brezglutenska dieta. Za bolnike je lahko zelo obreme-

Izpoved pacientke

Gospa **Erika Mlinar** iz Ljubljane je za celiakijo zbolela po porodu pri 27 letih, diagnozo pa so ji postavili šele po dvanajstih letih, ko je imela 39 let. Danes se brezglutenske diete natančno drži, z zdravjem pa je zdaj več kot zadovoljna: »Že kot otrok sem bila slabokrvna z napetim trebuhom, driskami in bruhanjem. V puberteti nisem imela večjih težav, po porodu so se vse težave iz otroštva ponovile. V določenih obdobjih mi je bilo boljše, moja telesna teža je zato nihala za okoli 10 kilogramov. V dvanajstih letih mojih težav mi je zdravnica predpisovala predvsem oglje za ustavitev driske, ki je trajala tudi po 3 mesece. Poslala me je k dermatologu, ker sem imela po dlaneh in stopalih hudo srbeče mehurčke, ko pa sem imela samo še 40 kg in čisto pomanjkanje železa v krvi, nisem več mogla v službo in sem

šla na urgenco. Po enem mesecu na gastroenterološki kliniki so mi postavili diagnozo – celiakija. Po postavitvi diagnoze je trajalo pet let, da se je moje zdravstveno stanje umirilo in da sem postala odurna ter psihično bolj uravnovešena – prej sem bila že kar agresivna. Se pravi, imela sem veliko težav in jih prenašala na vso družino. Brezglutenske diete se ni vedno lahko držati, a takrat se vedno spomnim, kako hudo mi je bilo, in se nikoli zavestno ne prekršim. Letos bom stara 55 let in moje zdravje je v primerjavi z mojimi mladimi leti precej boljše. Ne morem pa si predstavljati življenja brez Slovenskega društva za celiakijo, ki se mu na tem mestu zahvaljujem, saj je vir vseh informacij, novitet v prehrani; ko vse drugo zataji, dobiš odgovor v društvu. Veliko pa nam pomeni tudi druženje.«

njujoča, ker smo v našem okolju tradicionalno vezani na izdelke iz žit, vendar je na trgu čedalje več izdelkov, ki lahko glutenska živila nadomestijo. Ali živilo vsebuje gluten, mora biti označeno na embalaži izdelka. Slovensko društvo za celiakijo je pred nedavnim izdalo posebno kuharico za

pripravo brezglutenskih jedi. Priprava takih jedi sprva terja veliko potrpljenja, laže pa postane, ko se človek tega navadi. Neupoštevane brezglutenske diete vedno privede do imunske reakcije, do poslabšanja bolezni. »Nekateri bolniki zbolijo z značilnimi težavami že ob najmanjših prekrških,

drugi pa lahko dalj časa navidez brez težav uživajo celo precejšnje količine glutena. Žal pa se pri teh bolnikih pogosto zgodi, da zbolijo s katerim od resnih zapletov bolezni, med katere sodijo tudi rakaste bolezni, zato je treba preprečiti vsako kršenje diete,« priporoča dr. Dolinšek. **D**

**DELEŽ MODRE ENERGIJE
V IZBRANEM PAKETU ZNAŠA LE
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh**

**Modri mislimo
na jutri**

www.modra-energija.si

TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO LAHKO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja približno ceno ene skodelice kave.

Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

VEČ INFORMACIJ PRI VAŠEM DOBAVITELJU ELEKTRIČNE ENERGIJE:
HSE 01 470 41 00 • ELEKTRO LJUBLJANA 01 430 42 70
ELEKTRO MARIBOR 02 220 01 15 • ELEKTRO CELJE 03 420 14 10
ELEKTRO PRIMORSKA 05 333 33 50

hse
HidroAg Slovenije elektrarne d.o.o.

Elektro Ljubljana

ELEKTRO MARIBOR

Elektro Celje

**ELEKTRO
PRIMORSKA**

Razvoj alpskih smučí

Kristijan Stranščak, foto: arhiv Demokracije

Razvoj alpskih smučí ima dolgo tradicijo – od navadnih lesenih deščic z usnjenimi vezmi do nastanka robnikov, uporabe najmodernejših umetnih mas in skrbi za večjo varnost.

Smučarski servis nekoč...

... in danes

Fridtjof Nansen je prečil Grenlandijo na nekakšnih smučeh.

Smučí so po znanih podatkih stare najmanj pet tisoč let, kot dokazuje v skalo vklesana risba smučarja z masko zajca na norveškem otoku Roedoe. Smučar stoji na 4,5 metra dolgih smučeh. Dolga tisočletja so smučí uporabljali lovci, gozdarji in vojaki za gibanje po ravni zasneženi pokrajini. Glede na različne zahteve so smučí doživljale številne spremembe v konstrukciji in obliki.

Zgodovinske najdbe Na Švedskem so našli prve smučí leta 3200 pred Kr. Smučar je vtaknil nart stopala v usnjene jermene, saj so na sredini smučí vidne štiri izvrtane luknje, skozi katere je pritrdil usnjene zanke. Poleg smučí je bila najdena palica, dolga meter in pol, na koncu oblikovana kot podaljšano ozko veslo. Pri kopanju jarka leta 1921 pa sta dva Šveda po naključju naletela na 1,1 metra dolg, 10 centimetrov širok in 1,2 centimetra debel kos lesa. En konec lesa je oblikovan enako kot pri najstarejših najdenih smučkah. Pomembne so predvsem zato, ker je na njih mogoče videti zasnovano konstrukcijo stremen. Prve stare lesene smučí iz močvirja pri Herajio-ki na Švedskem so našli že leta 1828. Dolge so okoli 2 metra in ob straneh na vrhni strani okrašene z ornamentami.

Prazgodovinski smučar je največkrat le hodil po snegu, včasih drsal ali celo nekaj korakov tek. Kaj več mu preprosto narejene smučí niso dopuščale. Tehnika smučanja z današnjo ni primerljiva. Za smučarja je veljal vsakdo, ki je zataknil stopala v usnjena stremena na leseni deščici in začel »gaziti« po snegu. Najbolj razvita tehnika tedanjega časa je bila verjetno tehnika z nordijskimi smučmi, saj je smučar z daljšo smučko premočrtno

drsel, s krajšo pa se je odrival. V roki je držal kolec, ki mu je rabil za oporo, ko se je odrinil s krajšo smučko. Spodnji del kolca, ki je bil ošiljen, je zapičil v sneg tik za seboj. Za to tehniko si moral biti zelo izurjen, predvsem zaradi sočasnega gibanja rok in nog. Uporaba enega kolca se je v Skandinaviji ohranila zelo dolgo, čedalje pogosteje, predvsem za tek in vzpenjanje, pa so uporabljali dva kolca. Pradavni smučarji so uporabljali samo en kolec zato, ker so želeli imeti drugo roko prosto, da so v njej držali orožje, predvsem lok.

Legendarni pohod Prazgodovinsko obdobje se konča leta 1888, ko se začne obdobje modernega smučanja. Kot prelomnica se omenja pohod Fridtjofa Nansena čez Grenlandijo istega leta, ki je v Evropi zbudil velikansko zanimanje. Novica o mogoči koristni uporabi smučí se je hitro razširila po Evropi in prvi Srednjevropejec, ki je po pohodu naročil smučí iz Norveške, je bil naš rojak, mladi učitelj Edmund Čibej iz Dola pri Ajdovščini. Smučí je prejel oktobra 1888, vendar niso imele priloženih navodil. Jezen je poskušal smučati po Trnovskem gozdu in pri tem smučí nesrečno zlomil, vendar ni obupal in je dal nove izdelati v Sloveniji.

Izpopolnjena tehnika Nekaj pozneje je Avstrijec Thomas Zdarsky skrajšal skandinavske smučí in izumil plužno tehniko, imenovano lilienfeldsko. To tehniko je leta 1930 izpopolnil prav tako Avstrijec Schnider, kar je prineslo tudi nastanek robnikov, česar leseni robovi niso omogočali. Po drugi svetovni vojni so zelo razvili francosko paralelno tehniko, ki je zahtevala boljši nastavek robnikov. Zato je bilo treba

Nansnova oprema
za pot čez Gren-
landijo

delovalca smuči Kneissl in Kastle naredila pravo revolucijo v sezoni 1958/59 z nanosom mase kolih na drsno ploskev. Robniki so dobili obliko črke L, utopljeni del pa je bil prelit z maso, da je bilo čim manj trenja zaradi zmanjšane površine robnikov. Plastične aluminijaste smuči so se zdele večne, vendar so slabo prenašale vibracijske obremenitve med zavoji ali so »odskakovale« od podlage. Ste-

stranski lok narediti v pravilnih razmerjih med širino začetka krivin, pod stopali in na zadnjem koncu smuči. Za boljšo drsnost so že uporabljali različne lake. Drsno ploskev je bilo treba kljub temu pogosto obnavljati z novim nanosom laka. Namesto monolitnih smuči iz enega kosa lesa so razvili lepljene lesene smuči. Različne vrste lesa so v lamelah lepili, da je končno izdelek dobil obliko smuči. Lamel je bilo tudi do 24. Tako sestavljene so se bolje prilagajale terenu, robniki pa so bolj ali manj prijemali po vsej dolžini smučke. Prejšnje lesene monolitne smuči so se lomile, če se že prej ni zlomila noga.

Pojav umetne mase Po letu 1950 so se začeli poskusi z nanosom umetne mase na drsno ploskev. Ta je bila nanosena na platno, to pa prilepljeno na drsno ploskev. Smuči so postale neverjetno hitre, a so jih kljub temu še mazali z različnimi voski glede na zunanjo temperaturo. Oblika in konstrukcija smuči sta nekoliko zastali, zato pa sta avstrijska iz-

steklena vlakna so se zdela zanimiva za francoske proizvajalce Dynamic, Rossignol in Straver (okoli leta 1967). Takrat se je v svetu rekreativnih smučarjev začel počasi uveljavljati Elan. Pionir razvoja inž. Andrej Robič je »krivec«, da je začel Elanov inštitut resno izboljševati alpske smuči za vse vrste smučarjev, tudi tekmovalcev. Kdo se ne spomni številnih generacij smuči RC, ki jih je cenil tudi Ingemar Stenmark.

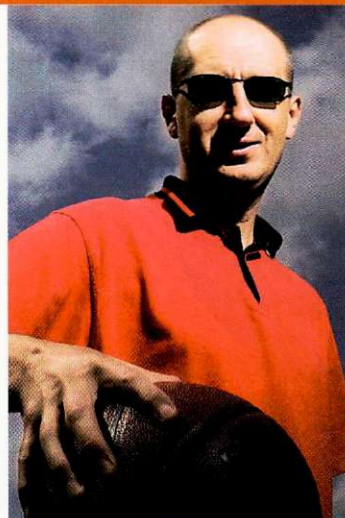
Od tod pa se je evolucija materialov samo nadaljevala v za današnji čas že znane smuči. Plastičnim masam so dodajali aluminij, steklena vlakna, razne umetne mase. Zaradi konkurence je prišlo do smučarskega vohunjenja, zaradi česar so različni izdelovalci konkurenčne smučke dobesedno secirali, da bi ugotovili prednosti, in te novosti dodali svojim smučkam. Razvoj smuči se nadaljuje iz sezone v sezono. Najvažnejše pa je, da pri tem veliko pozornosti posvečajo varnosti smučarjev, tako da je čim manj nenadnih sunkov, čudnih gibov in s tem manj nevarnih poškodb. **D**

Ženski smuk za svetovni pokal v St. Moritzu je postregel z velikim presenečenjem. Spremenljive vremenske razmere je najbolje izkoristila **TINA MAZE** in s startno številko 47 prišla do zmage v kraljevski disciplini. Drugo mesto je zasedla Maria Holaus, tretjega pa Lara Gut.

Najboljša skakalka v višino v minulem letu, Hrvatica **BLANKA VLAŠIĆ**, ki se je v Osaki okronala tudi z naslovom svetovne prvačkinje, je na skakalnem mitingu v Arnstadtu z 203 centimetri spet opravila z vso konkurenco in dosegla 17. zaporedno zmago.

Ziheraš

Esad Babačić

Celo evforični napovedovalec na nacionalki je uspešno presodil, da je tako pač v življenju, ko je želel poudariti zanesljivost, s katero v zadnjem času zmaguje poslednji Mohikanec bele karavane Bode Miller.

Brčas mu je postalo jasno, da se je nekdanji ameriški roker končno zresnil in postal »ziheraš«. Kako naj si drugače razlagamo previdnost, s katero se loteva slalomskih prog, na katerih je pred leti delal ogromno napak. To je nekako tako, kot da bi Ivanišević nekje sredi kariere nehal metati lopar in preklinjati samega sebe v jeziku, ki je rojen za kletvice, da o obveznih napadih na sodnike in komuniciranju s publiko niti ne govorimo. Kar se tega tiče, mu Nole ne seže do kolen in zdi se mi, da bo tako tudi ostalo. Teniški svet bi s pridnim Goranom izgubil še tisto malo šarma in napetosti, ki ga je premogel v časih neobvladljivega Splitčana z enim samim grand slamom. Goran zmagovalec bi bil prav tako dolgočasen kot Sampras zmagovalec, zato je bilo skoraj nujno, da ostane večni poraženec. Tako pač je v življenju, bi dejal komentator z nacionalke. Enkrat moraš postati »ziheraš«, drugače ne moreš skozi življenje; kdor tega ne obvlada, ostane večni roker, kar ni ravno odlika, s katero se lahko kitiš. Še posebej v teh potrošniških časih je to misija nemogoče. Zrelost je tisto, kar šteje, če le ne umreš od dolgočasje, kar se ti lahko kaj hitro pripeti ob gledanju klasične kombinacije. Malce manj dolgočasne so tekme Liverpoola, ki se ne more otresti istanbulskega prekletstva. Kredit, ki si ga je z osvojitvijo lige prvakov pridobil Rafael Benitez, očitno nima meja. Klub s takšno tradicijo in navijači, ki bi dali življenje za klub, bi lahko pokazal kaj več kot »ziheraško« igro, ki ni več gledljiva. Nekaj povsem drugega je Arsenal, ki osvaja z napadalnostjo in igrivostjo. Wenger ima očitno veliko boljši nos za nakupe, saj se mu skoraj vsak mladi igralec obrestuje. Najnovejši izum veččega Nizozemca je hrvaški Brazilc Eduardo, ki vse bolj spominja na Davorja Šukerja. Napadalca s tako ubijalskim instinktom za gol že dolgo nismo videli. Edu je neverjetno spreten in enostaven, ko gre za priložnosti pred nasprotnikovimi vrati. Ima vse odlike odličnega strelca, kakršnega bi si želela vsaka reprezentanca ali klub. Angleži se lahko dejansko bojijo naslednjih kvalifikacij, v katerih bodo še enkrat igrali proti našim južnim sosedom. Zdi se mi, da bo imel tudi Cappello precej težav, če bo hotel ustaviti novi hrvaški val. Eno je gotovo: igra na »ziher« se mu ne bo obrestovala, to pa je že slaba popotnica.

Simič je vložil dvanajst odškodninskih tožb, poleg njih pa tudi tri kazenske ovadbe.

Šop odškodninskih tožb

Bogdan Sajovic, foto: Gregor Pohleven

Generalni direktor Dursa Ivan Simič je vložil ducat odškodninskih tožb proti štirim posameznikom in šestim firmam, ki so blatili njegovo ime v javnosti.

Generalni direktor Davčne uprave Republike Slovenije (Durs) Ivan Simič je v rdeči dvorani ljubljanskega hotela Lev sklical tiskovno konferenco, na kateri je povedal, da je na ljubljansko sodišče od septembra lanskega leta do konca letošnjega januarja vložil dvanajst odškodninskih tožb. Te se nanašajo tako na posameznike kot na pravne osebe, za katere Simič meni, da so o njem širili neresnice. Skupna denarna vrednost vseh odškodnin znaša 236 tisoč evrov.

Simič, dolgoletni davčni svetovalec, je na mesto generalnega direktorja Dursa prišel v začetku leta 2006, ko ga je na to mesto imenoval finančni minister Andrej Bajuk. Poleg Simiča je za generalnega direktorja kandidiral tudi davčni inšpektor Đorđe Perić. Simič pravi, da je po neuspehu svoje kandidature Perić poskušal pri njem, bila sta namreč znanca, doseči, da bi bil imenovan za direktorja ljubljanske davčne uprave. Simič tudi pravi, da je večkrat izrecno dejal, da Perića na zeleno mesto

ne bo imenoval, zadnjič naj bi mu bil to povedal decembra leta 2006 na novoletni zabavi zaposlenih na davčni upravi, ko naj bi ga bil Perić spraševal, »kdam ga bo končno dal naprej«. Po Simičevih besedah je spomladi leta 2007 Perić na svojo pest ukrepal kot davčni inšpektor in vložil kazensko ovadbo, še preden se je posvetoval s pravno službo, ki je po zakonu edina pristojna za vlaganje tovrstnih tožb. S tem svojim dejanjem je Perić v bistvu ogrozil postopek, zato je moral Simič ukrepati.

Kot pravi Simič, je nato Perić poiskal pomoč pri različnih medijih in njihovih novinarjih pa tudi v politiki, vse skupaj pa je prerastlo v medijski linč proti generalnemu direktorju dursa. Na tiskovni konferenci je Simič tudi poudaril, da so ga napadali še celo potem, ko naj bi bili določeni mediji in novinarji dobili v roke dokaze, da so vse obtožbe

na njegov račun brez podlage. Po njegovih besedah se v tistem času noben novinar, ki je pisal proti njemu, ni potrudil dobiti od njega kakršnega koli pojasnila ali česa podobnega, pa čeprav je bil, kot je zatrdil, vedno na voljo, da bi odgovarjal na vprašanja. Namesto tega so, pravi Simič, nekateri mediji, pri tem je izpostavil POP TV, dnevno spremljali vsak korak ali meter, ki ga je s kolesom prevozil Đorđe Perić.

Simič je dejal, da sta ga vsa ta medijska gonja proti njemu, kakor jo je imenoval, in omadeževanje njegovega imena v javnosti hudo prizadela. V javnosti so se pojavljale vsakršne špekulacije, še posebno pa na spletnih portalih, kjer naj bi ga bili dnevno blatili

zaradi najrazličnejših izmišljenih nepravilnosti. Vsega tega ne bi bilo, pravi Simič, če ne bi mediji objavljali netočnih, zavajajočih ali izmišljenih informacij.

Neprijetnim občutkom navkljub pa je menil, da bi bilo v času, ko so se proti njemu naperjeni članki redno pojavljali v medijih, nespametno storiti kakšen koli pravni korak v obrambo dobrega imena, kajti menil je, da mu tako ali tako ne bi v tistem ozračju nihče verjel. Namesto da bi takoj vložil tožbe, je potrpel in počakal, da se stvari umirijo, v tem času zbral različne dokaze v svoj prid, nato pa je lani septembra začel vlagati tožbe na pristojno sodišče.

Od deset do sto tisoč evrov

Simič je dejal, da je višino odškodninskih zahtevkov določil glede na intenzivnost napadov nase. Največji je odškodninski zahtevek zoper Đorda Perića, in sicer v višini sto tisoč evrov, poleg tega pa je proti njemu vložil še zahtevek v višini deset tisoč evrov. Drugi odškodninski zahtevki se gibljejo v višini od deset do petdeset tisočakov. Odškodnino tako zahteva od državnoborskih poslancev Milana M. Cvikla in Brede Pečan, od nekdanjega direktorja Dursa Stojana Grilja in davčnega inšpektorja Janeza Vrhunca. Odškodninske tožbe je vložil tudi proti Mladini, Delu, Dnevniku, Pro Plusu, Vesti in Mediaprojektu. Od toženih bo zahteval tudi približno dva tisoč šeststo evrov, kolikor je za zdaj plačal raznih sodnih taks, ko je vlagal tožbe, prav tako pa tudi povračilo svojih stroškov za odvetnika. Poleg odškodninskih tožb je vložil še kazenske ovadbe proti predsedniku Komisije za preprečevanje korupcije Dragu Kosu in v isti komisiji zaposlenemu Bećirju Kečanoviću zaradi zlorabe uradnega položaja, ter kazensko ovadbo zoper poslanca Milana M. Cvikla zaradi obrekovnja. Simič je zatrdil, da bo ves denar od dosojenih odškodnin namenil Pediatrski kliniki v Ljubljani.

Vse tožene, z izjemo Perića, je tudi povabil na kosilo, kjer naj bi se pogovorili, in če bi se mu javno opravičili, je pripravljen od tožb odstopiti. Vse to pa ne velja za Perića, kajti z njim se izrecno želi soočiti v sodni dvorani. **D**

Skupni znesek odškodnin je 236 tisoč evrov.

Potrjenih trinajst let

Slovaškemu državljanu potrjena zaporna kazen trinajst let zavora zaradi umora.

Višje sodišče v Ljubljani je v celoti potrdilo izrečeno kazen slovaškemu državljanu Zoltanu Varadiju, ki ga je lanskega maja Okrožno sodišče v Ljubljani zaradi umora Ljubljancanke Elizabete Osredkar obsodilo na trinajst let zavora, hkrati pa še na deset let izgona z ozemlja Republike Slovenije po izpustitvi iz zavora.

Decembra leta 2004 so v Ljubljani našli truplo tedaj 41-letne Elizabete Osredkar. Preiskava je pokazala, da je umrla nasilne smrti. Odkrili so, da je imela pokojna zlomljen sapnik, povrh tega pa je bila dvakrat zabodena. Sum je padel na tedaj 19-letnega Varadija, ki je stanoval v hiši Osredkarjeve v Velikovski ulici, v kateri je lastnica oddajala stanovanja (sama je živela na drugem naslovu).

Izkazalo se je, da se je med Osredkarjevo in Varadijem, ki je spomladi 2004 najel v hiši na

Velikovski ulici sobo, razvila romantična zveza, a se je tistega decembra pretrgala. Očitno se Slovak s tem ni mogel sprijazniti, poleg tega pa mu je lastnica še odpovedala stanovanje, zato je Osredkarjevo od zadaj napadel. Stisnil jo je za vrat in nato z nožem, ki ga je vzel iz kuhinje v hiši, dvakrat zabodel. Žrtvi je ukradel tudi avtomobil in se odpeljal proti meji. V bližini Maribora je imel nesrečo, a je uspešno pretental policiste, da so ga spustili naprej.

Varadija je jeseni leta 2005 zaradi tatvin aretirala avstrijska policija, po postopku pa so ga izgnali na Slovaško. Tam so ga na podlagi mednarodne tiralice pridržali in v skladu z zakonodajo med članicami EU januarja 2006 izročili Sloveniji. Lanskega maja so Varadija spoznali za krivega umora, višje sodišče pa je kazen potrdilo. B. S.

HOPLA, KONOPLJA Ne glede na vse zagovornike marihuane, ki poskušajo prepričati javnost in še posebej zakonodajalce, da je »trava zdrava«, manj škodljiva od tobaka in alkohola, je prodaja marihuane še vedno kaznivo dejanje. Na Ptujstu se tako dva »dilerja« znašla v postopku policistov zaradi trgovanja z marihuano, primera pa nista povezana med sabo. V hiši preiskavi pri 19-letniku so odkrili deset gramov trave in še nekaj predmetov, ki nakazujejo, da se je mladenič ukvarjal s prepovedano trgovino.

Še uspešnejši so bili pri 17-letniku, ki so mu zasegli okoli štirideset gramov marihuane, petdeset gramov spida, tisoč evrov in elektronsko tehniko. Mamila, denar sumljivega izvora in pripomočke so zasegli ter napisali ovadbi.

IZGNANA BERAČA Očitno v naši državi le ne gre tako slabo, kot želijo nekateri prikazati, kajti drugače ne bi iz tujine prihajali berači, in to še celo zelo trdovratni. V preteklih dneh so tako v središču Ljubljane prijeli 22-letnega Romuna, ki je na vsiljiv način beračil. Izkazalo se je, da so ga v preteklem letu že trikrat prijeli zaradi beračenja in mu tudi napisali kazen zaradi kršenja zakona o prebivališču, pa ga to ni kaj prida ganilo. Po hitrem postopku so mu izrekli novo globo in petletni izgon.

Naslednjega dne so prijeli še enega berača iz Romunije, tokrat 32-letnika. Tudi ta je bil že večkrat oglobljen zaradi beračenja in kršitve zakona o prebivališču. Spet so ga oglobili in izrekli še dve leti izgona.

Za KMETE in KMETICE

SEMINAR in kratko DUHOVNO SREČANJE za KMETE in KMETICE bo v OAZI MIRU na Ljubelju nad Tržičem

od PETKA, 29. februarja,
do NEDELJE, 2. marca, do kosila.

Duhovno bo srečanje spremljal mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej, v seminarskem delu pa bodo sodelovala g. Miran Naglič in poslanka ga. Marjeta Uhan. Povabili smo tudi ministra g. Iztoka Jarca.

Za vse informacije in rezervacije se obrnite na vodstvo Doma

na tel.: 041/60-20-20 ali

e-pošta: oaza.miru@rkc.si ali na

naslov: Podljubelj 307, 4290 Tržič

splet: www.rkc.si/oaza-miru/

EVJ ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si
uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

etv

http://etv.elektroprom.si
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107,8 MHz
www.radiovelenje.com
RADIO VELENJE

S ciganskim melosom so se Langa in civili prebili zelo visoko. Rebeka jih je premagala le za 400 glasov.

Na Emo je prišla kot rezerva in pristala na 3. mestu.

Vozovnica za

Beograd

Barbara Prevorčič, foto: Gregor Pohleven

Kocka je padla: zmagovalka tridnevnega maratona EMA 2008 je Rebeka Dremelj. S pesmijo Vrag naj vzame si je prislužila karto za nastop v beograjski Areni, kjer bo maja potekal izbor za pesem Evrovizije.

Po petkovem in sobotnem polfinalnem večeru se je v nedeljo v finalnem izboru predstavilo deset skladb. V petek smo pod voditeljsko taktirko Lorelle Flego in Petra Polesa dobili prvih pet finalistov: skupino Langa in civili s pesmijo Za svobodo divjega srca, Johnnyja Brava s skladbo Butn ..., butn!!!, Coleta in predsednika z Dobrim planetom, Turbo Angels in Zabavo ter Manco Špik s pesmijo Še vedno nekaj čutim.

Drugi polfinalni večer sta vodila Tjaša Hrobat in Jure Sešek, ki sta minute med posameznimi nastopi zapolnila s humornimi vložki. Tako smo na primer izvedeli, da so člani skupine Stereotipi, ki so nastopili prvi, »copate«. Nastopajoče sta celo spodbudila, da so plesali, govorili v narečnem jeziku, članica skupine 4play pa je imela morda najtežjo nalogo – povedati, kako se pravilno napiše: glazba ali glasba. In njen odgovor: »Muska!« Kakor koli, pustna sobota je vstopnica za finale prinesla Evi Černe (Dovolj), skupini 4play (DJ), Tini Gačnik - Tiani (Povej!), Rebeki Dremelj (Vrag naj vzame) in Brigiti Šuler (Samara).

Veliki finale Skozi zadnje dejanje Eme 2008 sta nas vodila televizijska voditelja Mario Ga-

lunič, ki se je z EMO za nekaj časa poslovlil s TV-zaslono, in Bernarda Žarn. Oba sta v preteklih dneh obiskala prizorišče tekmovanja za pesem Evrovizije, kjer sta posnela zanimive pogovore z Beograjčani.

Gledalci so najprej v desetminutnem glasovanju izbrali dva finalista – Rebeko Dremelj ter Lanco in civile, nato pa v dodatnem petminutnem »televotingu« do-

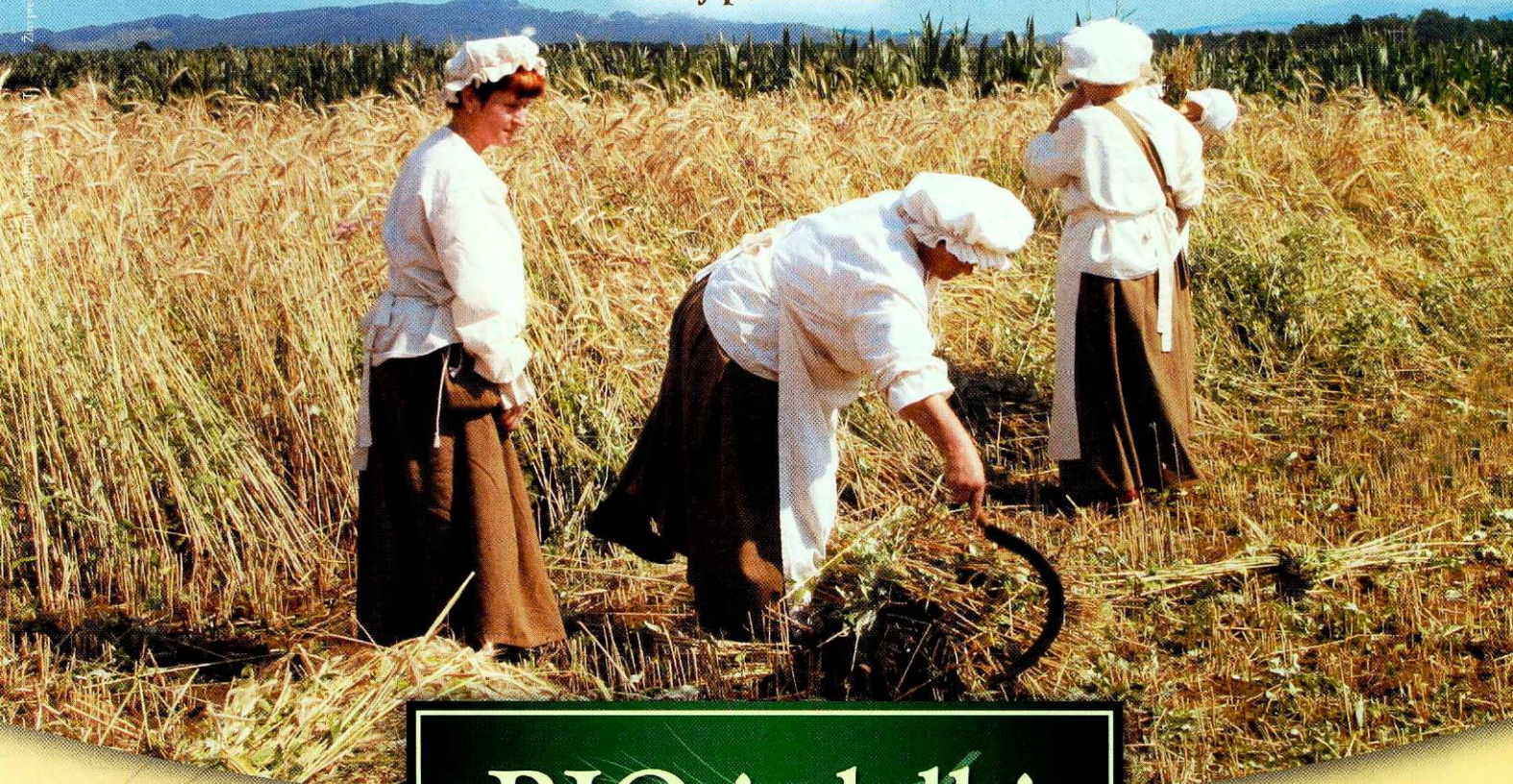
Manci so napovedovali zmago, pristala pa je na 9. mestu.

ločili zmagovalca. Gledalci so Rebekini pesmi Vrag naj vzame namenili 56.823 glasov. Pevka je tako z zelo majhno prednostjo premagala Lango in civile, ki so dobili 56.428 glasov. Tretje mesto je dosegla Brigita Šuler z 9.746 glasovi, za njo pa so se uvrstili 4play z 9.134. Čeprav je bila Eva Černe ena od favoritk in so ji mnogi napovedovali, da bo šla po stopinjah Omarja Naberja in Anžeja Dežana, ki sta svojo pevsko pot začela v oddaji Mari Galuniča, pa je dosegla le peto mesto z 8.044 glasovi. Na šesto mesto so se uvrstili Turbo Angels s 7.914 glasovi, sledili so jim Johnny Bravo s 6.192 glasovi. Doslje precej neznana pevka Tina Gačnik - Tiana je dosegla osmo mesto s 4.945 glasovi. Za marsikoga je bilo veliko presenečenje letošnje Eme le deveto mesto Mance Špik s 3.432 glasovi, saj so ji mnogi napovedovali zmago. Deseto mesto sta zasedla Cole in predsednik z doseženimi 3.189 glasovi.

Vrag naj vzame Rebeka Dremelj je svojo srečo na Emi že preizkušala, in sicer leta 2005 s pesmijo Pojdi z menoj, ter dosegla 3. mesto. Letos pa ji je kljub hudi bitki z Lango in civili uspelo dobiti vstopnico za Beograd. Rebeka se bo 20. maja v četrti največji evropski športni dvorani predstavila na 1. predizboru. Drugi polfinalni izbor bo dva dni pozneje, 24. maja pa bo finalni večer. Naša predstavica se bo za uvrstitev v finale morala prebiti med prvo deseterico v polfinalu. Držali bomo fige! **D**

Vonj po domu

BIO izdelki

Grižljaji pristne narave.

BIO kruhi in pekovsko pecivo iz Grajskih pekarn so narejeni le iz ekološko pridelanih sestavin. Hrustljave in dišeče smo odeli v posebno embalažo, da bi dalj časa ostali sveži. Za edinstven in bogat okus pa je poskrbela narava sama. Privoščite si kosček pristne narave vsak dan!

Bio pirin kruh

Bio ovseni kruh

Bio pirino pecivo

Bio ovseno pecivo

(Š)Eminih petnajst let

Magični gledalec

Pa smo jo dočakali. Letošnjo Emo namreč. Glede na to, da je tokrat padla v čas pred pustom, bi ji lahko upravičeno rekli Šema.

Da sem sam nekoliko konservativen, ni več skrivnost. Še vedno namreč pogrešam čase, ko je skladbe izvajal revijski orkester RTV Slovenija, ki so mu dirigirali znani glasbeniki, kot sta na primer že pokojna Jože Privšek in Petar Ugrin. Glasovale so strokovne žirije po radijskih postajah, kar je tedaj močno spominjalo na »pravi« Eurosong, ko so se točke, ki so jih predstavniki dvanajstih radijskih postaj sporočali po telefonu, zbirale počasi in je napetost naraščala. Kasneje je prišel v modo t. i. televoting, ki je marsikomu povzročil precej sivih las zaradi domnevnih manipulacij s telefonskimi glasovi. Strokovna komisija, ki naj bi izravnala negativne učinke telefonskega glasovanja pa je vso stvar še dodatno zapletla in sprožila obilo govoric o »kuhinji«.

Kljub vsemu pa je nekaj spomina na prvo Emo (tedaj sicer še ni imela tega imena) vendarle ostalo. Pred petnajstimi leti smo prvič izbirali slovenskega predstavnika za pesem TVS Evrovizije in tedaj je v Studiu 1 zmagal 1x band s skladbo »Tih deževen dan«, ista skladba je potem zmagala še v polfinalu držav nekdanjega vzhodnega bloka ter se skupaj z drugouvrščeno skladbo iz Bosne in Hercegovine (Muhamed Fazlagić – »Sva bol svijeta je nočas u Bosni«) ter tretjeuvrščeno skladbo iz Hrvaške (Put ali »Don't ever cry«) uvrstila na Evrosong, kjer pa je v primerjavi s Hrvaško in BiH obstala nekje na repu, zaradi česar je morala Slovenija čakati dve leti, da je znova dobila predstavnika na tej prireditvi. To je bila Darja Švajger s skladbo »Prisluhni mi«. Videti pa je, da se zgodovina ponavlja kot farsa: nekdanji pevec skupine 1x band Cole Moretti (ni v sorodu z avstrijskim »komisarjem« Tobiasom Morettijem) se je uvrstil v finale, vendar na koncu pristal na repu. Med finalisti je bilo mogoče zaslediti celo dva udeležence lanskega festivala »Ritem duha«, to sta Tina Gačnik-Tiana in Johnny Bravo, ki sta se v finale uvrstila skoraj nepričakovano. Sem se pa kar malo bal, da bi se v finale prebila Brigita Šuler, ki se je na seznam nastopajočih na Emi uvrstila šele po diskvalifikaciji enega od izvajalcev. Rebeki Dremelj, ki je tokrat dosegla svoj največji uspeh v (glasbeni) karieri, v bistvu kar privoščim odhod v Beograd, potem ko je bila v preteklosti že večkrat na pragu velikega glasbenega uspeha, pa ji je zadnji hip spodletelo. Drugouvrščena skladba skupine Langa in civilni pa bi kljub zanimivi interpretaciji lahko zastopala kvečjemu kakšno južno državo, ne pa Slovenije.

Sicer pa letošnja Ema ni izstopala iz povprečja. Edino morda posnetki iz Beograda, ko sta Mario Galunič in Bernarda Žarn skakala med Beograjčani in jih spraševala vse mogoče. Ni dosti manjkalo, pa bi se zgodilo kot v oddaji Svet na Kanalu A, ko so poročali o tem, kako je Beograd pobelil sneg. Sicer pa se je poznalo, da sta Bernarda Ž. in Mario G. pač bolj večča vodenja takšnih prireditev kot Tjaša Hrobat in Jure Sešek, ki sta vodila sobotni polfinalni večer. A nihče ni popoln ...

Sicer pa letošnja Ema ni izstopala iz povprečja. Edino morda posnetki iz Beograda, ko sta Mario Galunič in Bernarda Žarn skakala med Beograjčani in jih spraševala vse mogoče. Ni dosti manjkalo, pa bi se zgodilo kot v oddaji Svet na Kanalu A, ko so poročali o tem, kako je Beograd pobelil sneg. Sicer pa se je poznalo, da sta Bernarda Ž. in Mario G. pač bolj večča vodenja takšnih prireditev kot Tjaša Hrobat in Jure Sešek, ki sta vodila sobotni polfinalni večer. A nihče ni popoln ...

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Ta teden bo za ovne nadvse zanimiv in si ga boste dolgo zapomnili. Vašim dragim bo v veliko veselje, da se jih boste spomnili na primeren način, tako kot so si že dolgo želeli. Presenetili vas bodo.

Bik
21.4.-21.5.

Srečanja se bodo kar vrstila in lahko se boste postavili v vlogo razsodnika v nekem družinskem sporu. Ker ste dober diplomat, se vam bodo vsi zahvaljevali, da ste izvedli posredovanje med dvema jeznicima.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Kar ste sejali, boste tudi želi! Tako boste veselo ugotovili, da imate veliko prijateljev, ki ste si jih pridobili prav z radodarnostjo in širokosrčnostjo. Ne boste se več ukvarjali z ljudmi, ki so vam trn v peti.

Rak
22.6.-21.7.

V veselje vam bo, da ste se rešili iz določene zagate. Finančno vam bo ta teden šlo dovolj dobro, saj ne boste imeli nobenih posebnih izdatkov. Za vse ste poskrbeli že pred nekaj tedni. V službi vas bodo nekoliko nadlegovali.

Lev
22.7.-21.8.

Razočarani boste, ker bo kazalo, da se nekatere odločitve vaših bližnjih ne skladajo z vašimi željami. Toda sčasoma se bo vse uredilo, lahko se kar sprostiti in s polno paro delajte vse po svojih načrtih.

Devica
22.8.-21.9.

Veliko skrbi, ki ste jih imeli s svojimi otroki, bo minilo samo po sebi, ker bodo sami sprevideli, da v nekaterih rečeh res nimajo prav. Tudi v službi se bodo stvari normalizirale, zato lahko odložite skrbi na stran.

Tehtnica
22.9.-22.10.

V glavi vam bo še naprej odzvanjal prejšnji konec tedna, ko ste bili zvezda večera. Vse se bo nadaljevalo v sorazmerju z vašo potrpežljivostjo, ki bo vse prej kot velika. V pomoč vam bo stari prijatelj.

Škorpjon
23.10.-21.11.

Skrbi se bodo nekoliko razblinile, ko boste pomislili na skrite rezerve, do katerih se vam je uspelo dokopati. Veliko dela, ki ste ga opravili sami, si bodo lastili drugi, vi pa boste zaradi tega žalostni in jezni na krivce.

Strelec
22.11.-20.12.

Zapleti se bodo končno začeli, vendar vas bo čakalo še kar nekaj dela, preden boste zadevo rešili. Bodite prepričani, da bo še vse v redu in da boste dobili vse, kar vam pripada. Finančno stanje se bo izboljšalo.

Kozorog
21.12.-19.1.

V tem tednu boste izkusili nekaj grenkobe, saj boste spoznali, s kako dobro osebo ste imeli opraviti, pa ste si njeno prijateljstvo zapravili. Veliko dela boste imeli s svojimi nekoliko izgubljenimi otroki.

Vodnar
20.1.-18.2.

Tisti, ki ste v prejšnjem tednu bolehal za gripo, si boste dodobra opomogli. V službi bo prava norišnica, ker vas nekaj časa ni bilo in se je delo nagrmadilo čez vse meje. Bodite vedri, saj vam bodo sodelavci pomagali.

Ribi
19.2.-20.3.

Spet boste kot ribe v vodi pri svojem delu! No, saj to tudi ste. Pozorni bodite samo na nekatere sodelavce, ki bi vam radi vzeli vajeti iz rok pri nekaterih zadevah. Uspelo se vam bo obdržati v sedlu!

Radijski program
za slovensko
manjšino
v Sloveniji

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagrada igra Adrije Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na www.adria.si ali pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	PLOŠČA NAD KAPITLOM STEBRA	JEZERO V ETIOPIJI	SLIKAR SUBIC	IGNAC (KRAJŠE)						
MESTO V BACKI, VOJVODINA											
OSKRBA KUPCA Z BLAGOM											
VODNA RASTLINA											
PISATELJICA VAŠTETOVA				LJUDSTVO V GANI, TOGU IN BENINU	AMERIŠKA MERA ZA MLEKO						
IRENA AVBELJ		ŽOGA ZUNAJ IGRISČA, AVT	SITEN, NEZADOLVOLJEN CLOVEK	SLOVENSKA TV NOVI-NARKA	ŽIVAL IZ REDA KOPITARJEV						
IVAN FRANKO											
DEMOKRACIJA	BOJAN ADAMIČ	VESOLJEC	OKOSTJE MRTVEGA CLOVEKA	JUŽNI SADEŽ	ANJA RUPEL	ODRASEL SAMEC GOVEDA	NOVI MENIČNI UPNIK, ŽIRAT				
TROPIČNO DREVO, OPICIJ KRUHOVEC							OTOČJE V PACIFIKU				
							PRITOK VISLE				
OTROŠKA CREVESNA GLISTA							ZGORNJI DEL GORSKE DOLINE				
							NEON				
DEMOKRACIJA	ZVOK								TROPSKA KUKOVICA		
	TUJE ŽENSKO IME					POLJSKI POLITIK (STANISLAW)			GR. BOGINJA MIRU		
SRBSKI SATIRIK MILOŠEVIČ						PRITOK ZAHODNE MORAVE V SRBIJI	PREBIVALKE NEMČIJE			KRANJ	
							PREKOP			LUC MENAŠE	
KRAJ V OBLČINI KAMNIK								DEMOKRACIJA	MORSKA POŠAST V GRŠKI MITOLOGJI		AMERIŠKI KARIKATURIST (THOMAS)
PRISTANIŠČE V ALŽIRIJI								BEOTIJEJ, AONEC	PERZIJSKA PREPROGA		
									RISTO SAVIN		
LAJEŽ LAJANJE				HRVAŠKA BALETNA PLESALKA						ROBERT ALTMAN	
				NATRIJ						ZNAK ZA ERBIJ	
HRVAŠKI KNJIZEVNIK											
									DODATEK K POGODBI		
OTOK V ALEUTHIH V TIHEM OCEANU					LILI NOVY			NATAŠA LAČEN	DEMOKRACIJA	SPREMLJEVALEC BOGA EROSA	

Rešitev prejšnje križanke

GOLIDA, OMOLON, RAČINA, NR, RON, JIN, SD, RACIN, SMOTER, AVATARA, NAPELJAVA, ETAT, OREL, ASESOR, ŠA, PARA, KL, KOT, TAMARA, ORIANA, POTOKAR, HA, LAL, ANINA, IKA, PELE, LEV, NADARBENIK, ICA, TLAČANSTVO

Nagrajenca 4. številke

- 1. nagrada:** **DAVID KEPIC**
Polica 16, 4207 Cerklje na Gorenjskem
- 2. nagrada:** **LJUDMILA ZUPANČIČ**
Kremenica 6, 1292 Ig

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljeta svojo davčno številko.

Nagradi

- 1. nagrada:** povratna letalska vozovnica na *Adriini* redni liniji **Ljubljana-London**
- 2. nagrada:** povratna letalska vozovnica na *Adriini* redni liniji **Ljubljana-Pariz**

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do **14. 2. 2008** pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **4.2.1864** so v Ljubljani ustanovili Slovensko matico.
- > **4.2.1900** se je rodil Jacques Prévert, ki so mu rekli tudi »pesnik Pariza«.
- > **4.2.1976** je Guatemala prizadel katastrofalen potres, ki je zahteval 24.000 človeških življenj.
- > **4.2.1990** se je na konferenci predstavila ZKS kot zadnja od političnih organizacij na oblasti, ki se je preoblikovala v samostojno stranko.
- > **5.2.1788** se je rodil britanski politik in notranji minister Robert Peel. Ker je Bobby okrajšava za Robert, so po njem dobili ime angleški policiji – bobiji.
- > **5.2.1994** so države pakta NATO po dolgem oklevanju vojaško posegle v dogajanje v Bosni in Hercegovini.
- > **5.2.1998** je Portugalska kljub silovitim protestom Katoliške cerkve kot zadnja evropska država liberalizirala in sprejela pravico do splava.
- > **6.2.1874** so v Nemčiji sprejeli zakon, po katerem je postala civilna poroka obvezna.
- > **6.2.1919** so s predstavo pred vojno prepovedanega Jurčič-Levstikovega Tugomerja odprli slovensko Narodno gledališče v Ljubljani.
- > **6.2.1964** sta Francija in Velika Britanija sklenili sporazum o graditvi predora pod Rokavskim prelivom.
- > **6.2.1991** sta LDS in SDP (kasnejša ZLSD, sedanja SD) predstavili Deklaracijo za mir. Šlo je za zahtevo po hitri enostranski razorožitvi Slovenije.
- > **7.2.1809** se je v Goričah pri Šmohorju rodil narodni buditelj Matija Majar Zilski.
- > **7.2.1812** se je rodil angleški pripovednik Charles Dickens. Ko so ga vprašali, kaj misli o šahu, je po kratkem razmisleku odgovoril: »Šah je igra, ki zahteva preveč razuma, za razum pa je v šahu preveč igre.«
- > **7.2.1933** je banska uprava razpustila Krščansko-socialistično organizacijo Krekova mladina z obtožbo, da je komunistična.
- > **7.2.1971** so dobile ženske v Švici volilno pravico.
- > **8.2.1828** se je rodil francoski pisatelj Jules Verne.
- > **8.2.1990** je bila ustanovljena Demokratična stranka upokojencev Slovenije – DeSUS.
- > **9.2.1991** je predsednik Demosa Jože Pučnik izjavil za nemško tiskovno agencijo DPA, da se bo še pred junijem Slovenija dokončno odcepila od Jugoslavije. To je spravilo na noge celotno opozicijo.
- > **10.2.1783** je cesar Jožef II. določil, da se lahko tlaka odkupi z denarjem ali v naravnih oblikah.

POGLED NAZAJ (OD 4. 2. DO 11. 2.)

Inflacija volitev

Kralj Kraljevine SHS je **8. februarja 1925** razpisal nove volitve. Vlade so se namreč ob kraljevem samovoljnem ravnanju s Slovenci in Hrvati zelo pogosto menjavale. Samo do konca leta 1924 se jih je zvrstilo 13.

Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 8. februarja 1925, števil. 31.

Štev. 7.

Ilustrirani Slovenec

Kralj se bo volilno razpisal za pravico in svobodo, je prepričan, ker se v takih trenutkih, kot v našem času, ni mogoče upirati. Tudi država se bo volilno razpisala za pravico in svobodo, kar je za Slovence največje dobro. Vse, kar je potrebno za kraljevo, politično in gospodarsko svobodo, je ustvariti slovensko narodno in državno Slovenijo, zato gre vse brez razlike k volitvam v Slovensko ljudsko stranko, ki pravi in zahteva vseh uspešnih ljudi, tako politično kot gospodarsko.

Volitve, ki so bile 8. februarja 1925, niso izpolnile pričakovanj in prerokb slovenskih liberalcev. Dobili so le dva mandata od 26. V podzemskih okrajih jim je uspelo malo povečati število volilnih glasov, toda izgubili so svojo trdnjavo Ljubljano, kar je bilo zanje simbolično težak udarec. SLS je ohranila svoje volivce in dobila od 26 mogočih 20 mandatov, SKS je uspelo dobiti le enega, in to njen voditelj Ivan Pucelj. Radiču je za HRSS na Štajerskem uspelo pridobiti tri mandate, kar je zelo vznemirilo in vznejevoljilo Slovensko ljudsko stranko, čeprav je bila v državni politiki še vedno formalna politična Radičeva zaveznica.

Jaltska konferenca

4. februarja 1945 se je na Jalti na Krimu začelo zadnje srečanje ameriškega predsednika Roosevelta, britanskega premierja Churchilla in sovjetskega voditelja Stalina. Sporazumeli so se o zahtevi po brezpogojni kapitulaciji sil osi, o zasedbi in nadzorstvu nad Nemčijo ter tudi o prihodnosti Poljske, Jugoslavije in Balkana.

»Deklaracijo o osvobodjeni Evropi« so na splošno razumeli kot priznanje sovjetske moči.

Bili so si edini, naj Poljska v zameno za ozemlje na vzhodu države, ki ji ga je leta 1939 odvzela Sovjetska zveza, na zahodu dobi del Nemčije, vendar se niso strinjali s črto Odra-Nisa kot mejo med Nemčijo in Poljsko, ker bi tako prišlo pod poljsko oblast preveč Nemcev. O preostalem delu »osvobodjene Evrope« zahodni zavezniki od Stalina niso dobili nobenih trdnejših zagotovil razen izjave, da bo podprl »demokratske elemente« in »svobodne volitve«, na podlagi katerih naj bi nastale vlade, ki bi »ustrezale volji ljudstva«. Konferenca je potrdila delitev Nemčije na okupacijske cone. Trije voditelji so obljubili, da bodo Nemcem po vojni zagotovili osnovne potrebščine za preživetje, da bodo nadzorovali nemško industrijo, privedli vojne zločince pred sodišče in Nemčiji določili plačilo vojne odškodnine.

»Malo morgen«

V Beogradu naj bi **8. februarja 1991** potekala ena pomembnejših sej predsedstva SFRJ, vendar so pogovore o prihodnosti Jugoslavije bojkotirali predstavniki Hrvaške, Milan Kučan pa jih je zapustil. Udeleženci so se namreč več ur vrteli okoli vprašanja dnevnega

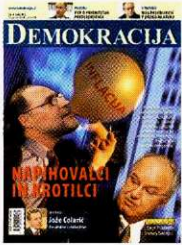

reda oziroma o tem, ali naj sploh razpravljajo brez predstavnika ene republike. »Menim, da takšne razmere niso normalne, in ne vidim možnosti, da bi brez sodelovanja ene izmed neposredno vpletenih republik v ta pogovor enakopravno vključili tudi zahteve Slovenije po ločitvi od tistih, ki bi radi ostali v SFRJ. V Sloveniji smo prišli do odločitve, da za nas ni realne možnosti za drugo opcijo, vendar smo pripravljeni, da s tistimi, ki so, pogojno rečeno, za konfederacijo, nadaljujemo pogovore o tej opciji,« je navzočim dejal Kučan.

Glede Jugoslavije je Makedonec Vasil Tupurkovski menil, da če ena republika iz Jugoslavije izstopi, le-ta ne obstaja več. »To malo morgen,« je vpadel Slobodan Milošević. »Ali malo morgen ali več morgen, to je moje stališče, s tem da jaz takšnih izrazov malo morgen nisem uporabljal, a prišel bo tudi veliki morgen,« je odgovoril Tupurkovski.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 4/71

Želi Türkova pojasnila (1)

V zvezi z vprašanji o nedavnem obisku italijanskega predsednika Giorgia Napolitana, ki jih je vodja poslanske skupine LDS Jožef Školč naslovil na našega predsednika Danila Türka, bi rad pripomnil naslednje:

Strinjam se z g. Školčem, kajti pogovori med predsednikoma Slovenije in Italije ne morejo biti le osebna zadeva dveh ideoloških somišljenikov (oba sta komunisti), zato bi glavno vsebino njihovih pogovorov morali predstaviti tudi slovenski javnosti. Italija se je dokončni razjasnitvi meddržavnih odnosov s Slovenijo vse doslej spretno izogibala. Sem štejemo predvsem prevzem odškodnino za italijanske optante, ki jo je Slovenija že v celoti nakazala na fiduciarni račun pri Dresdner Bank v Luxemburgu. Prevzem tega denarja bi pomenil nekakšno priznanje naše zahodne meje, kar Italija že ves čas ohranja v nejasnosti. Če to ni dokončno rešeno,

tako kot to velja npr. za nemške vzhodne meje, je vse naše prihodnje sodelovanje z Italijo na trhljih nogah. Nemčija, ki je po vojni, katero je sama začela – Italija pa se ji je pozneje pridružila –, izgubila precejšen del svojega vzhodnega ozemlja, je po združitvi z NDR dokončno priznala svojo vzhodno mejo. Italija pa tega še do danes ni storila. V Nürnbergu so najpomembnejše nacistične hudodelce proti človeštvu obsodili na smrt in obesili, medtem ko je komunist Togliatti, ki je bil po vojni pravosodni minister, pomilostil vse italijanske fašiste; tudi vse tiste, ki bi prav tako viseli, če bi jim sodili v Nürnbergu. Ali naj Slovenci – zaradi dobrih sosedskih odnosov – gremo kar molče preko vsega tega?

Vse doslej se je v odnosih med Italijo in Slovenijo izkazalo, da je za italijanske komuniste pomembnejša *patria* kot *partia*. Če pogledam v preteklost – in še bolj, če upoštevam današnje razmere –, pri nas velja prav nasprotno. Iz objave pogovorov med obema predsednikoma bi verjetno lahko ugotovili, ali se je, sedaj ko imamo novega predsednika, v tem pogledu že kaj spremenilo.

Dr. Peter Starič, Ljubljana

št. 5/71

Klonirani uredniki (2)

Spoštovani novinarski kolega Tino. Mnenje našega zunanjega sodelavca o določenih priimkih je njegovo lastno mnenje, ki ga bo verje-

tno sam pojasnil, in ni mnenje uredništva. Naša revija je odprta za pisce različnega profila in političnega prepričanja. Tako bo tudi v prihodnje, pri čemer si vedno prizadevamo, da so teksti v naši reviji korektni in resnicoljubni.

*Metod Berlec,
urednik Demokracije*

Svoboda informiranja in nacionalni interes

V Delu 26. 1. 2008 je bil kot odziv na objavo Dnevnika objavljen članek, ki ga je napisal Bojan Brezigar, do pred kratkim glavni urednik zamejskega Primorskega dnevnika. Res se moram strinjati z njegovim izvajanjem, posebno s štirimi točkami popolnoma soglašam. Njegova kritika je dokaj objektivna in izraža zaskrbljenost glede krnjenja ugleda slovenske države s strani Dnevnika, ki notorično objavi vse, kar bi lahko škodovalo sedanjemu predsedniku. No, v takem trendu ne tekmuje samo Dnevnik, ampak tudi drugi dnevniki, da o drugih medijih ne govorim. Provladnih dnevnih medijev v Sloveniji absolutno ni in še tedniki ali mesečniki so redke izjeme, brez vpliva na množico bralcev. Kolikor imajo manjšo naklado, so dražji in tudi njihove (ne vseh) vsebine so dokaj težke za večino povprečne bralne populacije.

Lepo je, da g. Bojan Brezigar napiše tudi kaj tehtnega in kritičnega o današnjem medijskem stanju v Sloveniji. Italijani bi rekli: »Da che pulpito viene la predica?« (S katere prižnice prihaja pridiga?) Toda ko pomislim na besede »svoboda informiranja«, ne morem mimo dejstva, da je bila taka svoboda informiranja glede Slovenije tudi v tržaškem Primorskem dnevniku kar nekaj časa v osamosvojitveni vnemi za večino Slovencev zaželen samostojne in suverene države.

Tržaška slovenska leva kamarila ni skoparila z omalovaževanjem odcepitve od Jugoslavije. Tudi intervjuji na tržaški TV (vodil jih je Joži Peterlin) v slovenskem jeziku so bili zanimivi, kako so zamejski Slovenci ocenjevali osamosvojitve, tudi tisti, ki so danes vodilni levičarji. Dobro bi bilo pogledati malce kritično, kdo vse je takrat pisal v Primorskem dnevniku (pa tudi kako) in kdo je bil glavni urednik. Zagotovo je bilo takratno ozračje v tržaških slovenskih levih krogih za nacionalni interes načrtovane nove nesocialistične republike Slovenije vsaj toliko škodljivo kot današnje blatenje v Dnevniku. Ne smemo pozabiti, da je bil takratni italijanski zunanji minister de Michelis ostro proti odcepitvi od Jugoslavije in hkrati član tiste stranke, ki so jo tržaški Slovenci množično podpirali in seveda tudi volili. Tov. Kučan ga je celo odlikoval. Za kakšne zasluge? Čas sicer vse prenese in marsikdo menja mnenje po vetru. Svoboda informiranja ima res tudi svoje meje, še posebno kadar informacija lahko škodi ugledu celotne države, ne le eni frakciji pozicije ali opozicije, zato je skrajno neodgovorno, da si časopis dovoljuje blatiti državo, v kateri izhaja, v najbolj občutljivem času. To dokazuje, da lastne države ne spoštuje oz. se ne čuti odgovornega v okviru nacionalnih medijev, ampak deluje zarniško-anarhistično, pri čemer ni pomembna konstruktivna drža, ampak le destrukcija nezaželene oblasti za vsako ceno.

Svoboda obveščanja ni le privilegij medijev, ampak tudi posebnost, ki se radi oglašajo v njih in povedo svoje mnenje na različnih področjih. Spoštovanje te svobode je dokaz demokratičnosti in nepristranosti medija, ki se ima za glasilo vseh Slovencev ne glede na svetovnonazorsko usmerjenost. No, eden takih je ▶

► prav Primorski dnevnik, ki je v času nabiranja podpornih članov to usmerjenost slovesno ponavljal. Zame (in še marsikateroga drugega zamejca) pa ni držal besede. Tudi jaz sem zamejski Slovenec določene svetovnonazorske usmerjenosti, toda zame v tem časopisu že leta ni prostora, čeprav sem izrazilo izpričeval svoj demokratični pogled na slovenstvo nasploh. Zakaj? Pokojni italijanski predsednik Sandro Pertini – socialist – je nekoč za političnega nasprotnika dejal približno takole: Bojeval se bom proti tvojim, meni nasprotnim pogledom z vsemi močmi, a bom tudi dal življenje, da boš tudi ti svobodno izražal svoje misli. Ni prav dobesedno, ampak je smiselno točno. Nekateri naši levičarski mediji so to misel večkrat zapisali, a koliko se jih je te maksimu držalo? Poskusite ugotoviti. Jaz imam slabe izkušnje. Naj sklenem z mislijo, da je prav in tudi v čast civilizirani družbi, da ima medije, ki načelno zastopajo stališča pravičnosti in odprtosti tudi tistim, ki mislijo drugače kot oni, toda v praksi zagotovo ni tako. V Sloveniji in tudi v naših zamejstvih nimamo slovenskega medijskega pluralizma, posebno ne dnevnega. Če od tega kaj odstopa, poskušajo takoj zatreti (npr. Mag).

No, stari izrek, da bi morali najprej pomesti pred svojim pragom, v slovenskih medijih še velja. Pa recite, prosim, da nimam prav.

Pavel Ferluga, Komen

Pisma »prenovljenemu« Magu!

Po novem letu sem poslal tri pisma novemu vodstvu Maga v objavo, vendar jih niso objavili, zato jih pošiljam v objavo vam!

1. Spačeno lice

V začetku meseca sem zavrnil plačilo za novo letoletno naročnino na Mag. Prosil sem, naj mi pošljejo račun samo za en mesec, ker se bom šele odločal, ali naj ostanem naročnik revije. Sem namreč, milo rečeno, v močnih dvomih, kako bo lomastenje dvojca (s krmarjem) vplivalo tudi na to edicijo Dela. Morda so na samem Delu razdiralna dejanja ali bolje mesarjenje dvojca Starina Kosem – Zdolšek vsebin-

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

sko manj vidna, vendar so zato pomembnejša, saj postavljajo na laž Pahorjevo leporečje o tem, kako naj bi nehali deliti ljudi na »naše in vaše«. Še preden so dobili volitve in jim oblast priznava samo politično vodeno ozadje, so že začeli z zamenjavami, in to najbolj uveljavljenih novinarjev, kot so Peter Jančič, Danilo Slivnik in Silvester Šurla ...

Moram priznati, da sem več kot razočaran nad prvo številko Maga, ki je izšla pod vsiljenim vodstvom. Vzrok je preprost. Revija ima popolnoma spačeno lice, tako da je ni mogoče prepoznati. Tako ni na primer Slivnikovega komentarja, duhovite Sajevečeve glose, mnenja novih komentatorjev me ne zanimajo ... Osrednja nosilna tema naj bi bila pogovor z Barbaro Žgajner Tavš, ki pa se mi zdi tako nepomembna političarka, da je res škoda izgubljeni čas v iskanju, kaj je tokrat napletla oziroma ali ji je končno le uspelo povedati kaj novega o razpadanju SNS ali pa je še vedno vsega kriv Janez Janša ...

Skratka, Mag, ki ni več Mag, me ne zanima. Ne zanima me politični tednik, ki ne prinese niti enega članka, v katerega bi se z zanimanjem poglobil, in to ne glede na to, ali se s stvarjo strinjam ali ne. Vse skupaj je ena sama mlačna voda. Nič novega, saj so mlačno vodo izumili že pred Andrijano Starina Kosem in Stojanom Zdolškom, ki sta vsilila novo vodstvo Maga.

Kljub vsemu bom z dokončno odpovedjo Maga počakal še nekaj tednov.

2. Novo razočaranje

Tudi druga številka Maga (23. januarja 2008) pod vsiljenim vodstvom žal ni spremenila

grenkega vtisa, ki nam ga je ponudila prva. Dobivam vtis, da se želijo znebiti sedanjih bralcev Maga ali pa jih prevzgojiti. Ker imamo več kot dovolj nekajdesetletnega pranja možganov, da bi dobili množico enako mislečih, ko drugače misleči nimajo niti možnosti izraziti svojega nestrinjanja in protestov, je očitno, da je šlo pri nakupu Maga za onemogočenje razvoja medija, ki je imel morda edini dovolj strokovne podlage, da bi prerasel v resen in konkurenčen dnevnik. Kaže, da gre »razvoj« iz onemogočanja proti uničenju. Da je tako, potrjujeta prvi številki nekoč priljubljene revije, ki naj bi po mnenju enako mislečih potrebovala prenovo ... Vsebina »prenovljenega« Maga potrjuje moje sklepanje.

Odgovorni urednik Veso Stojanov v »svoji« (Slivnikovi) kolumni pravi, da »resni bralci« ne morejo zavračati po njegovi podobi oblikovane revije. Pogled »neresnega bralca« je seveda drugačen.

Urednikova kolumna v zadnji številki praktično ni nič drugega kot slavospev Mitji Gaspariju. Z Gasparijem naj bi Pahor vzel Janši »veter iz jader«, »omilil negativno percepcijo njegove vladavine« ... Na drugi strani naj bi pomenilo mnenje vodje poslanske skupine SDS Jožeta Tanka »politično shrlljivko«, ko pravi, da partija očitno združuje sinove pod rdečim praporom za naslednje volitve. Tisti, ki se s Tankom strinjam, smo (po mnenju Stojanova) neresni bralci.

Ja, kaj pa naj bi bilo vse to silno drobljenje političnih skupin, barvanje in razglašanje »nove politike« in »novih obrazov« na »levici« in tudi delno na »desnici« drugega kot boj enako

mislečih za osebne koristi in oblast?! Ali g. Stojanovu še nikoli ni prišlo na misel, da si Borut Pahor z ustanavljanjem vlade v senci utrjuje položaj in s tem možnosti, da bi ob konkurenci z Gasparijem in Golobičem lahko imel možnosti za mandatarstvo? Ob vsem tem nihče ne upošteva, da bodo vmes še neke volitve, ki ni nujno, da ne bodo dale (tako kot je bilo to na zadnjih) povsem drugačnih rezultatov, kot jih vsiljujejo enako misleči v praktično vseh slovenskih tiskanih medijih oziroma njihove ankete med tistimi njihovimi bralci, ki jim po dolgoletnem pranju možganov ostajajo zvesti.

Odgovorni urednik pravi, da gre za »neresnost Pahorjevega početja«! Je boj za politično preživetje res neresen? Mar naj se človek preprosto znova vda, ko mu tovariši še nikoli niso pustili položaja, do katerega je bil upravičen? Najprej ni smel nastopiti kot vodja stranke na volitvah, ampak so ga poslali v evropski parlament, kasneje ni smel kandidirati za predsednika države, sedaj vse bolj kaže, da ne bi smel niti za mandatarja vlade. Če nič drugega, bo morda lahko vsaj predsednik v senci ...

Še nekaj kritičnega ali pa bolj realnega na račun propagande za Mitjo Gasparija. Zakaj naj bi bil tako oh in ah? Vsa čast njegovi »umirjenosti« (?), vendar je v javnosti znan tudi kot viceguverner NB Jugoslavije, ki je v času srbskega vdora v jugoslovanski finančni sistem 8. januarja 1991 na tiskovni konferenci izjavil, da je v banki vse v redu. Znan je tudi, da je kot Drnovškov finančni minister preprosto podaljšal leto na 13 mesecev, da se mu je

državni proračun izšel, ali pa po tem, da je nastopal po devetih (?) letih ministrovstva v vladi LDS in na volitvah na listi LDS kot nestranski človek, kar naj bi bil menda še vedno. Naj verjame, kdor hoče ali pa mora!

Še nekaj cvetk iz prenovljenih Magov. V rubriki Prvi ta teden je Marko Štrovs – grobar, Lovro Šturm – ječar, Zvonko Črnač – nezaupljivec, Anže Logar – manipulator, Matej Makarovič – anketar ...

Razumljivo je v opranem Magu Janez Janša očrnjen, tudi če to sploh ni mogoče. Tako je pod njegovo sliko ob članku Anuške Delić zapisano, da je v svojem govoru v evropskem parlamentu »Slovenijo (kot del nekdanje Jugoslavije) v neskladju s splošno prizanim zgodovinskim razvojem uvrstil za železno zaveso«. Tako naj bi bilo »v splošno priznanem zgodovinskem razvoju« ...

Očitno se po tem »splošno priznanem« ni ravnal niti britanski ministrski predsednik Winston Churchill, ki je oznako »železna zavesa« prvič uporabil 5. marca 1946 na predavanju na Univerzi Fulton z besedami: »Hudo zaskrbljen opažam, da se je železna zavesa spustila od Ščočina na Baltiku do Trsta na Jadranskem morju.« Železna zavesa je besedna zveza, ki so jo uporabljali za poimenovanje meje med vzhodno in zahodnoevropskimi oziroma nekominističnimi državami.

Je morda zlobni Janša, ki se je rodil leta 1958, zavedel tudi Churchilla?

Kljub vsemu bom z dokončno odpovedjo Maga počakal še nekaj tednov ...

3. Diskvalificirati in likvidirati

Spoštovana likvidatorja Maga! Žal mi je, ker moram tako naslavljati odgovornega urednika in njegovo namestnico, vendar je očitno, da počneta prav to. Povsem očitno postaja, da se kitita z znanim sovraštvom do Janeza Janše, s katerim se že dolga leta nekako »legitimirajo« ljudje, ki sprožajo v Sloveniji nove in nove spore in napetosti. Če že razumem Vesa Stojanova kot šestega podpisnika pisma, ki sramoti Slovenijo po svetu, sem se vsaj poskušal zavajati glede Mateje Babič, ki je

v nekaterih svojih prispevkih kazala določeno mero zmernosti in novinarske distance.

Ne vem, ali se je treba potrjevati pred dvojcem s krmarjem, vendar kaže, da sta oba odgovorna nekako na isti valovni dolžini, saj v svojem delu izhajata iz enakih vcepljenih prepričanj. Mateja Babič: »Toda Janez Janša, kot kaže, ne more iz svoje kože ...« Veso Stojanov: »Predsednik vlade Janez Janša ostaja zvest samemu sebi ... bi od njega pričakovali več državniškega ravnanja ...« Torej »nam je« to, da je Janša slab, nesposoben, prepirljiv, zamerljiv in podobno, popolnoma jasno! Tistim, ki tako razmišljajo, je potem povsem razumljivo, da je treba revijo, ki kviri enotnost duhov, ukiniti ali pa prevzgojiti njene bralce.

Vidim, da je odveč sporočati svoje poglede, saj so za nasprotno od »naših« praktično zaprta vse sredstva informiranja v Sloveniji, ki selekcionirajo pisma bralcev. Kaj zato, če so ta pisma po obsegu vse skromnejša, enozvočna in dolgočasna? Pomembno je, da so »naša«. Zato odgovorna lahko mirno odpirata tudi takšna vprašanja, kot jih je ga. Babičeva: »... nikoli ni bilo zares razjasnjeno, ali je na njem (referendumu, op. p.) večinski sistem dobil podporo ali ne.« Seveda, ob takšnem modrovanju ni pomembno, ali je o stvari dokončno odločilo ustavno sodišče, če pa tovariši o pravilni odločitvi dvomijo. Priznam, da sem v zadnji številki z zanimanjem prebral pogovor z dr. Francem Zagožnom. Še sedaj ga spoštujem zaradi vsega, kar je naredil za slovensko pomlad, vendar sem v pogovoru pogršel vprašanje, ali pozna kakšen primer na svetu, da je politična stranka rušila vlado, ki jo je vodila sama oziroma njen podpredsednik Andrej Bajuk ...

Potem ko so me razočarale tri številke, ki so izšle pod vsiljenim vodstvom Maga, ko vidim, da na vprašanja in pripombe nihče ne reagira (dvojec s krmarjem je celo zaprl vsa pota za komuniciranje), še posebno pa, ker so se v primeru Silvestra Šurle lotili tudi partijskega preizkušnega recepta diskvalificirati in likvidirati,

Pamplona – tek pred biki

Marija Vodišek

Pamplona, mesto v španski Navarri, svetovno znano zaradi teka pred biki, ki ga v čast sv. Ferminu prirejajo od 6. do 14. julija. Takrat se zbere veliko število ljudi, nekateri kot gledalci, mnogi pa tečejo pred biki po ozkih ulicah tega prastarega mesta. Tisti, ki tečejo pred biki, so prostovoljci, nasprotno pa biki to niso. Mnogi so seveda tudi ranjeni, saj jih biki lovijo. Pa niso ranjeni le tekači, temveč tudi biki, ki se besno in slepo zaletavajo v pred seboj bežeče. In te bike je treba nadomestiti z novimi. Mislim, da bi jih nekaj lahko dobili kar iz Slovenije, saj jih imamo na zalogi. »Širokoodgovorni« urednik Dela, časopisa celjskih bratov Šrot in njegovega nadzornega sveta, Janez Markeš v sobotnem uvodniku pod naslovom »Avgijev hlev, Kosovo in matilda« poleg nekaterih resnic natrosi zvrhan čeber natolcevanj. Nevredno za nekoga, ki sebe tako visoko čišla. Drži se novega gesla Dela »misli širše«, pri tem pa prekorači vse meje dobrega okusa. Dolgoletni bralec domačih in tujih časopisov različnih političnih smeri lahka ugotovi, katere ideje zastopajo posamezni pisci. Ti so pogosto neprofesionalni ter v nuji in želji ugajati svojim delodajalcem kršijo vse zakone profesionalizma. Prav takšne članke že nekaj časa »ustvarja« odgovorni urednik Dela Janez Markeš. Vse, kar naredi vlada oz. njen predsednik, je predmet njegove žolčne kritike, odraz zaukazanega pisanja in osebnega maščevanja. Morda je res, da Bojan Šrot brezmejno pleza po Janševih živcih s svojo tezo o hlevih in konjih, s katero hoče prestrašiti ne le kmete, temveč kar vse Slovence. A njegova bojazen, da bodo hlevi ostali prazni, je nepotrebna; če ne bo konj, bomo notri dali govedo. Tudi če bike pošljemo v Pamplono, jih bo še ostalo za nas. Markeš bi rad, da premier Janša samega sebe zamenja, ker so bile menda njegove izjave o kruhu v smeteh napačne. Mar prvi med prvimi slovenskimi novinarji res nič ne ve o tonah zavrženega kruha? Če seštejemo vse slovenske novinarje, ugotovimo, da na vsakega desetega državljana pride vsaj eden. Zato v splošni gneči pišejo le še po ukazu. K sreči pa imamo tudi izjeme. Na isti strani kot Markešev »Avgijev hlev« je strokovni odziv Bojana Brezigarja, odgovornega za stike z javnostjo med predsedovanjem Slovenije EU, na »prodano« informacijo o tajnem dokumentu pogovora med pomočnikom ameriške državne sekretarke in slovenskim političnim direktorjem na MZZ. Svoboda informiranja je temeljna svoboščina, vendar je bila tokrat zlorabljena kot že neštetokrat. Povzročila je škodo Sloveniji in njeni mednarodni kredibilnosti. Kaj vse bi nekateri naredili, da bi diskreditirali to vlado! Protest predvsem Kučanovih in Drnovškovih diplomatov je hinavščina, saj so med temi nekateri znani, ki so bili, preden so postali »diplomati«, le kurirji, ki so v aktovkah prenašali nemške marke v tujino, sedaj pa po ukazu vedno bolj agresivnega »ozadja« pod diplomatsko avreolo poskušajo diskreditirati vlado.

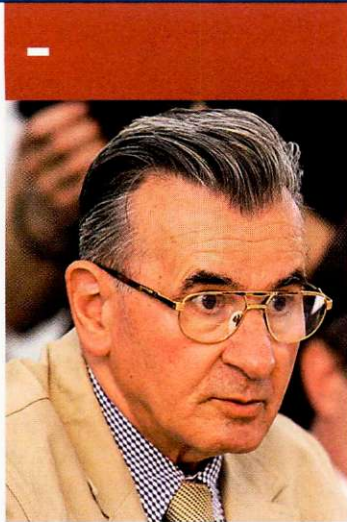
in ker spoznavam, da so začeli izdajati revijo »za neke druge klince«, sem se odločil, da tudi jaz tako kot veliko drugih odpovem naročnino na Mag, ki je konec koncev prinesel v slovensko medijsko stvarnost zares veliko, tudi to, kako bi se obnašala

napovedovana nova oblast, ki po Borutu Pahorju ne bo delila ljudi na »naše in vaše«. Seveda to sedaj še ne velja, šlo je samo za Danila Slivnika, Petra Jančiča, Silvestra Šurlo in Mag ... (?)

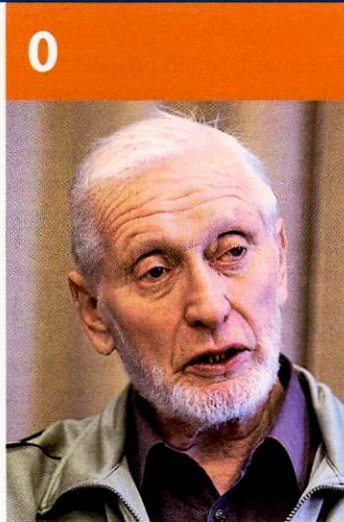
Bodimo optimisti.

Peter Colnar, novinar, Kranj

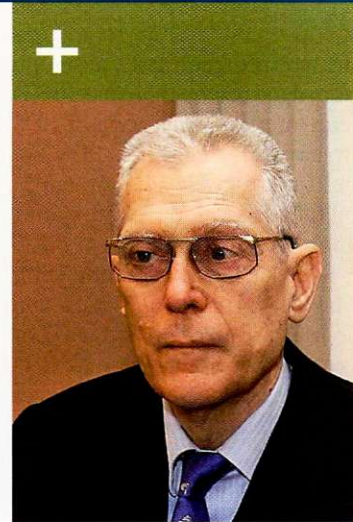
Politični semafor

Partijec Poslanec SD Miran Potrč je v poslanskem vprašanju protestiral, ker je premier Janez Janša v evropskem parlamentu dejal, da Slovenija predseduje kot prva članica izza železne zavese, s čimer naj bi bil pačil dejstva. Janša mu je odgovoril, da dejstva kažejo, da je izraz točen in da je o tem nepotrebno razpravljati. Spomnil je, da je smo bili pred 20 leti del Jugoslavije, kjer ni bilo tržnega gospodarstva, zagotovljenih političnih svoboščin in človekovih pravic.

Filozofova vrnitev Literarni kritik, esejist in filozof Taras Kermauner se po dobrih dveh desetletjih praktično popolne odmaknjenosti iz družbenega življenja vrača. Lani je podprl ustanovitev stranke Zares, v nedeljo pa je po petindvajsetih letih nastopil v oddaji Intervju na nacionalni televiziji. Medtem ko so konec osemdesetih let njegovi sodobniki z Jožetom Pučnikom stopili na čelo nacionalnega gibanja, se je on podal na pot duhovnega iskanja.

Za red med odvetniki Pravosodni minister Lovro Šturm je predstavil novele zakona o odvetništvu. Najpomembnejši novosti sta ureditev disciplinskega postopka in določitev odvetniške tarife s posebnim zakonom. Glavni razlogi za ureditev prvega so priporočila varuha človekovih pravic in državne zbornice. Zakon o tarifah pa je namenjen predvsem hitrejšemu reševanju sporov. S spremembami zakona naj bi dosegli večji red med odvetniki in večjo pravno varnost.

Bo učinkovitejši?

Vlada je za direktorja urada za preprečevanje pranja denarja za dobo petih let z možnostjo vnovičnega imenovanja imenovala Andreja Plauš, zdajšnjega v. d. direktorja urada. Ministrstvo za finance je javni natečaj za direktorja urada objavilo že 2. junija 2006, vendar je postopek imenovanja zaradi upravnega spora, ki ga je sprožil dotedanji direktor urada Klaudio Stroligo, zadržalo.

V skladu s sodbo vrhovnega sodišča pa so bili podani razlogi za nadaljevanje postopka za izvedbo javnega natečaja za direktorja urada. Plauš vodi urad kot v. d. direktorja že od 1. februarja 2006. Po izobrazbi je diplomirani ekonomist in ima 25 let delovnih izkušenj v državni upravi, kjer je zaposlen od leta 1983. 14 let je bil zaposlen na delovnih mestih, povezanih z odkrivanjem in zatiranjem gospodarskega kriminala, od septembra 2005 do

februarja 2006 pa kot finančni preiskovalec pri OZN. V uradu za preprečevanje pranja denarja je zaposlen od leta 1997.

Vlada je prejšnjega direktorja Stroliga razrešila na dopisni seji konec decembra 2005, in sicer z 31. januarjem 2006. Kot je tedaj pojasnil finančni minister Andrej Bajuk, »ni pravilno, da je oseba, ki razpolaga s podatki o zasebnosti posameznikov, toliko časa na takšni odgovornosti«. Stroligo so očitali, da se s svojim delom ni izkazal, podobno kot nekdanji prvi človek urada za varstvo konkurence Andrej Plahutnik ali Neven Borak, ki vodi agencijo za trg vrednostnih papirjev. Slednjemu se izteka mandat. V vladni koaliciji upajo, da bodo z novimi ljudmi v agencijah in uradih končno postali učinkovitejši v boju proti nezakonitostim. Novi prvi človek urada za varstvo konkurence Jani Soršak že nakazuje to možnost. M. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajović: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR
☐ NOVO Jože Dežman: Rojstvo Slovenije	20,00 EUR
☐ NOVO Jože Dežman, Hanzi Filipič: Hitlerjeva dolga senca	26,99 EUR
☐ NOVO Jelka Žmuc Kušar: Evropski večeri Lojzeta Peterleta	14,99 EUR
☐ NOVO Vasja Klavora: Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916	29,90 EUR
☐ NOVO Rajko Topolovec: Kraj prišlekov: Strnišče - Kidričevo	10,00 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana****ali na faks 01 230 06 61.**

Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Pogovori iz tujine po isti ceni kot v domačem omrežju.

M:stik je vaš mobilni telefon v obliki **USB ključa**. Omogoča vam, da iz svoje številke iz katerekoli države kličete ter pošiljate SMS in MMS sporočila po enaki tarifi, kot jo imate v domačem omrežju. Tudi dohodni klici, ki jih v tujini prevzamete na **m:stik**, se klicanemu ne zaračunavajo. **M:stik** in priloženo slušalko preprosto vključite v računalnik, povezan na internet, in pozabite na stroške gostovanja v tujih omrežjih. **M:stik** je lahko vaš za samo 59 € in mesečno naročnino 7,49 €. Strošek interneta ni vključen v ceno.

Ostanite v Sloveniji, kamorkoli že greste!

Za več informacij pokličite Mobitelov center za pomoč uporabnikom na 041 700 700.

WWW.MOBITEL.SI/MSTIK

m:stik

